

Тетяна ЯКОВЕНКО

ЖИВИЙ ВОГОНЬ

Вибрана лірика та переспіви

Вінниця
ДП «Державна картографічна фабрика»
2009

ББК 84.4УКР6-5

Я47

УДК 821.161.2-1

*Книгу видано за сприяння
Вінницької обласної державної адміністрації
та Вінницької обласної ради*

Яковенко Т. В.

Я47 Живий вогонь: вибрана лірика та переспіви. — Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009— 320 с.

ISBN 978-966-2024-59-3

Глибоко емоційні вірші громадянського звучання, інтимна лірика та біблійні переспіви складають книгу вибраної лірики відомої подільської поетеси Тетяни Яковенко.

Це книга особистих вражень і роздумів про найсуттєвіші проблеми буття: життя і смерть, кохання і зраду, мить і вічність; про історичне минуле рідної землі в його сучасному розумінні.

ББК84.4УКР6-5

ISBN 978-966-2024-59-3

© Яковенко Т. В., 2009

© ДП «ДКФ», 2009

НА ТЕМУ ВІЧНОСТІ

МОЛИТВА ЗА МАМУ

Там, за думками й роками,
Тихо збіга життя.
Боже, храни мені маму,
Сиве й покірне дитя.

Вічна якась руїна —
Тільки роби й роби!
Що воно за країна,
Де матері — раби?!

Чорна робота зроду
Випила силу до дна:
Діти,
хати,
 городи,
Голодомори,
 війна...

Боже, єдиний свідку
Всіх її сліз і мук,
Боже, продовж їй віку
Тут, де ще я живу.

Там, у небеснім лоні,
Де не гримлять громи,
В світлі Свої долоні
Долю її візьми.

Дай їй здоров'я, Боже,
Ласки і співчуття.
Щастя не мала.

Може,
Матиме хоч життя...

Боже, в Своєму Храмі
Вічної таїни,
Боже, храни мені маму,
Маму мою храни...

* * *

Все може статись на землі,
Де кожен власну душу душить,
Де кораблі — не кораблі,
А лиш маленький клаптик суші,
Де що не рік — то шрам,
то карб,
То ювілей конквістадорів,
І де ріка — вже не ріка,
А просто — довгий шлях до моря.

Все може статись на землі,
Де в кожному серці зріє камінь,
Де ми живем, і ми — малі,
І нерозумні, і лукаві,
Заложники смішних тривог,
Дрібних турбот, сімейних нірок.
І тільки Бог, єдиний Бог
Усе ще в нас для чогось вірить.

* * *

А хто ті люди, що роботу мали
щоночі люто грюкати у двері,
трусити книги, піджаки, білизну,
ретельно відбирати все, що зможе
хоч звіддалік ввійти у компромат?
З презирливо-погордливим обличчям
дивилися на материнські сльози,
на тихий відчай, на дитяче горе,
ті гробарі, не в шкурі і смолі,
а у новеньких, з кишеньками, френчах?
Безликі, жорсткоокі, вузькогубі,
пишались тим, що можете вбивати?
Де ви тепер?

Хто ви тепер?!

В трамваях

боюсь дивитись на пенсіонерів:
У кожному неважко при бажанні
впізнати **того** «професіонала»
І жертву **того** легко упізнать...
Де ви тепер, хто в тюрмах катував?
Хто упивався нелюдським стражданням?
Хто цілився в потилиці німі?!
Я не питаю, хто у тому винен,
що ви такими, звироднівши, стали.
Обставини... Слизький холодний страх...
Гидкі, потворні виродки-мутанти!
Ніхто вас не примушував!

Самі

катами стали.

І себе любили.
І досі ви собою гордитесь,
не дуже то й маскуєчись.
І теж —
частина мого рідного народу...

ЧЕКАННЯ

Той, що судив,
каже: «Я не стріляв».
Той, хто стріляв,
каже: «Я не судив».
Хто знає правду?
Свята земля.
В ній захоронено всі сліди.

Той, хто судив,
ще довго судив.
Той, хто стріляв,
не повісивсь, ні.
У керівному кріслі сидів,
і ордени одягав восени.

Ті, хто судив і стріляв — живуть,
Пенсію мають,
Поважну ходу.
Ждуть, може, знову їх призовуть.
Ждуть.

ЗАЇЖДЖИЙ ЗООПАРК У ВІННИЦІ

Лев свою клітку міряв.
Вздовж. По діагоналі.
Мовчали птахи і звірі.
Мавпи і ті мовчали.

Звірі були спокійні,
Не гризли залізні ґрати,
Не кидалися на стіни,
Не жебрали і не грались,
Байдуже відступали
Від служникової щітки,
Ще спокійніші — спали,
Звившись в клубочок щільно.

Мають кісток доволі.
Мають сухеньке ложе.
Може, пусти на волю,
Вже б не вижили. Може...

Дуже смішну розвагу
Любить юрба строката.
Товпляться, ловлять ґави
Діти, бабусі, тата.
Можна шпурнуть горішком
Чи погарчати вволю.
Звіра боятись смішно —
Він же сидить в неволі.

Як їм живеться, звірам,
В довгі зимові ночі?

Дивляться з недовірою
Гострі некліпні очі.

Може, оцей порожній
Погляд, що в спину вкліщивсь,
Кожну людину, кожну,
Садить в окрему клітку?!

* * *

Давайте, організуємо
зліт ветеранів-вбивць,
тих, хто в тридцяті й після
допитував, фабрикував,
стріляв, роздягав, прикопував,
отримував ордени,
стояв на святкових трибунах,
в почесних ходив піонерах,
і нині поважно й сито
дратується на телевизор...

Давайте, організуємо...

ТІНІ

Тіні забутих предків —
це душі українських письменників,
яким лиш тепер «дозволено»
повернутися з Соловків...

ПІД КИЄВОМ...

Під Києвом якийсь сірома
(Із траси видно крізь паркан)
Собі споруджує хороми.
Вже й величезний котлован
На метрів п'ять униз возрили.
Уже важкі бетонні брили
Одну до одної кладуть
І припасовують поволі,
І по стіні уздовж повзуть
Якісь ото по пояс голі,
Похмурі люди бронзолиці,
Немов єгипетські раби
На фараоновій гробниці.
І, певно, їм на те дарма,
Чи це — палац, чи це — тюрма,
Чи те і інше разом взяте.
Вони працюють, як прокляті,
Похмуро й мовчки...

ПРО ЖИТТЯ

Навчитись жити, як зимовий сад:
Оголоно,
Промерзло,
Чорно,
Мовчки.
Терпіти і чекати.

ЖАЛЬ МЕНІ...

Край платформи — спіла абрикоса.
Кожен плід — рожевий, як маля.
Бомж якийсь, нечесаний і босий,
В неї каменюками шпурля.
А вона стоїть, втекти не годна,
І не годна «пробі» голосить.
Бомж гілки ламає — він голодний,
Випив, але нічим закусить.
Так ото підстрибував з годину,
Всі долоні обчухрав собі.
Жаль мені і дерева, й людини,
І кого — сама не знаю — більш...

УКРАЇНСЬКА САМОСВІДОМІСТЬ

Перекочуються через Україну
хвилі дискусій.
Балакучі політики
в котрий раз
обіцяють одне й те саме.
А на самому денці
океану штормових соціальних пристрастей
Посеред городу стоїть тітка в старій кухвайці,
Зіперлась на заступ та й думає:

— Україна — то й Україна...
Розбудова — то й розбудова...
Ну нема — то й нема...
Хоч би того, що є,
не прийшли відбирати...

ЗАПІЗНИЛО-ПАТРІОТИЧНЕ

Мій знайомий художник
продав тещину дачу
(нічогеньку, між іншим)
на озері з білим піском,
щоб пожити півроку в Парижі.

О Париж...
Він і в Африці, певно, Париж...

Повернувшись звідтіль,
він плювався прокурено-люто:

— Ах Парі... Ох Парі...
Там одні димарі
на тлі неба.

А та їхня Сена —
сіро-бура канава зелена.
Теж мені — місто...

Аж тепер зрозумів геніальність імпресіоністів —
це ж яку вони мали уяву!

А якби їм іще показали
озеро моєї тещі??!

ПРО НАДІЮ

На кого ж надіятись в цьому самотньому світі?
На себе?
На Бога?

ПІСЕНЬКА ПРО ЖИТТЯ

Чого іще чекати від життя?
Воно щемить, як рана незагоєна.
І кожен в нім шукає забуття
По-своєму... по-своєму... по-своєму...

Той — лається, той — плаче, той — співа,
Комусь тріщить від хмелю голова,
Той ревно ліпить пам'ятник собі,
А той — плекає груші на вербі,
Той — ремонтує свій автомобіль,
Той — чаркою гамує страх чи біль,
Той — совістю гендлює чи свиньми,
А той — шукає правди між людьми.

А стежечка біжить лише вперед.

І літ твоїх ніхто не відбере,
Але Господь можливості дає
Ото шукати кожному своє:

Хтось — тільки сіє, а комусь — жнива,
Той — молиться, той — плаче, той — співа,
Той — совістю гендлює чи свиньми,
А хтось — шукає правду між людьми...

А Й СПРАВДІ...

Маєш день чи годину
І не просись
В Бога довше прожити.
Що ти важиш, людино?

Жменю роси

Із вечірнього жита...

НАРОДЖЕНИЙ РІЗДВОМ

Василеві Стусові

Хтось злякався, хтось не мавсь на силі
Викрикнути вірші ножові.
Ти пробач, будь ласка, нам, Василю,
Що тебе — нема, а ми — живі.
Всі живі, хто правдоськи боявся,
Голови не зводив догори,
Хто тебе тиранив, хто — сміявся,
Хто і сам не відав, що творив,
Хто твої гіркі страждання й муки
Солоденьким віршем «освітив»,
Хто навчився справно гріти руки
На твоєму імені святім...

Господи Всесильний, Боже правий,
Чом та правда досі ще німа?
Вісімнадцять років є держава,
А музею Стусові — нема.
Твій народ... Він досі на колінах.
Влада — інша, а халяви — ті ж.
Повернувся ти на Україну,
Бронзовим у Вінниці стоїш.
Бронзові неопалимі крила
Прагнуть неземної висоти.
Ти пробач, будь ласка, нам, Василю,
Що до тебе нам не дорости.

Може, десь через роки й століття,
Коли Бог нам просвітить серця,
Зможемо хоч трохи зрозуміти
Того, хто не зрадив до кінця.

ДОЩОВІ ЛЮДИ

Так і ходить людина, на сонце убога,
І не має у серці ні дідька, ні Бога,
І в безбарвних очах — безпробудна сльота
Басамани спліта...

Так людина живе і не знає, навіщо,
З кожним роком усе невдоволено-зліща,
Неспроможна на пісню, скупа на слова.
Дошова... дошова...

Так минеться людина
 туманом, імлою.
Заросте її слід мокрецем-бугилою...
Задрібна у цвіту, задебела в стеблі...
Видно, треба й таке на землі...

ЯКЩО ЗАСЛУЖИТЬ...

Старіючі жінки в Будинку відпочинку
Вже, певно, кілька днів, як віднайшли розвагу:
Єдинодушно всі шельмують чоловігу:
— Старий шкарбун, а, бач — привабив дівчинку!
Таки ж — трухлявий пень, товстун сивобородий,
Такому б на печі вівсяну кашу їсти!
Чого вона, ота, щовечора приходить
Такий неблизький світ до нього, аж із міста?!

Старіючі жінки свої прасують блузи,
Чіпляють коміри із чорно-бурих лисів,
Сідають вздовж алей у невиразній тузі
І дивляться услід ровесникам обліслим.

А ті собі — тюпцем — кудись — в глибини парку,
Ловити за хвости щезаючі спокуси.
Хто що собі шука: хтось — чарку, хтось — цигарку,
А той — любові, хоч запліснявілий кусень.

Старіючі жінки сидять на кожній лавці.
Не ті уже ловці. Не те уже довкілля.
Спішить, спішить життя і вислиза крізь пальці,
Регоче над людським смішним минулим тілом.

Перетіка життя з земного у небесне.
Тілесних насолод перецвітають ружі.
Ото одна душа у небесах воскресне,
І то — якщо на те у Господа заслужить.

АФГАНСЬКИЙ ЦИКЛ

ПОХОРОН

Ховали «інтернаціоналіста».
Блищала глухо цинкова труна.
Нестерпно пахло тополним листом,
І плач дівочий танув, як струна.

Руда земля розверзлась чорнорото.
Чекає хижо, мовчки на своє.
А мати на колінах у болоті
Обмацує труну: «Чи ж там він є?»

Стоять, відводять очі вбік солдати.
І шепотить сержантик, ледве чуть:
«Не велено...

Не можна відкривати...

Не велено...»

Уже струмки течуть,

Уже весна така глибока, рання,
Учора вже летіли журавлі.
Таке врочисте вийшло поховання —
Школярики стоять, учителі.

А голосок дівочий квилить, квилить,
Соромиться кричати на весь світ.
Кого клясти? Кого назвати винним?
І що той світ? Хіба він дасть одвіт?

На хрест сусідній похилився тато,
Похнюпилися братики малі.
В селі ховали воїна. Солдата.
У мирному українському селі.

КРИНИЧЕНЬКА

(За навчальним твором Миколи Матвійчука, слухача підготовчого відділення Вінницького педінституту, колишнього «афганця»).

Дві доби — гірські дороги.
Потом очі залива.
Не тримають більше ноги.
Туманіє голова.
Вже в очах — круги червоні.
Раптом що це? Як луна...
«Розпрягайте, хлопці, коні», —
Захрипів наш старшина.
«Розпрягайте, хлопці, коні...»
І примарилось, як в сні,
Півники по підвіконню.
Мама... мама у вікні...
Біла стежка в'ється тонко
До криниці у саду.
«Чи не вийде дівчинонька?..»
Написала вчора: «Жду...»
А кругом — земля безводна.
Гори. Гори, як стіна.
Важко подих переводив
Почорнілий старшина.
Краю рідний! Пісне рідна!
Що за міць така в тобі?
Підхопили, захрипіли
Безголосо, врізнобій.
Звідки й сила в козаченька?
А гадав уже — труба.
...Сад вишневий, криниченька...
В косі стрічка голуба...

ШКІЛЬНИЙ МУЗЕЙ

Шкільний музей...

Тепер на нього мода.

У нім судьба — музейний експонат.

...Кровиночка великого народу —

Хлопчина пригортає автомат.

Тут карта на стіні Афганістану

Із літерами чорними «Баграм».

І звідти лист. Додому лист останній.

На нім сльози тонкий нерівний шрам.

А що іще? Сорочка і краватка.

Немає тільки чорної труни.

Дивіться, дітки. Вчіться помирати

За маршальські криваві ордени.

Шкільний музей...

Стоїть душа на чатах.

За що ж він вмер? Пролив пресвітлу кров?

Дивіться, діти. Вчіться не мовчати.

Учіться, діти. Це страшний урок.

А хто ж вони, верховні кровопивці,

На совісті яких ота війна?

Чи хоч один повісився чи спився?

Чи люди їх прокляли імена?

На те й музей, щоб вічно проклинати.

На те й музей, щоб пам'ятати всіх.

Суворий хлопчик з чорним автоматом

За нас страждає, поки ще живих.

ОРДЕНОНОСЕЦЬ

Він на протезах ходить як своїми.
Він гарно ходить. Майже й не кульга.
Минає чарку і не любить диму.
Він сам встає. І спати сам ляга.

Був кращим там, куди його послали,
За тим, про що домовились послі.
Й не знати чим на тому перевалі
Його криваві ноги проросли.

Могутні плечі і виразні губи.
В очах прецирих світиться душа.
Його дівчата обережно люблять,
Жаліють, але заміж не спішать.

Він у конторі робить щось посильне.
Не злиться. Не зрікається добра.
Отак живе. Не має тільки сина,
Щоб орденами татовими гравсь.

СУМНІ ЕКОЛОГІЧНІ БЕСІДИ З НЕДАЛЕКОГО МАЙБУТНЬОГО

Дітки, погляньте ліворуч —
літає останній метелик.
Дітки, праворуч гляньте —
співає останній шпачок.
Онде стримить остання
конопляна мітелочка,
А на межі учора
зламали останній мачок.
Будьте уважні, дітки!
Ось на малюнку ластівка.
Ось на світлині річечка.
Вже її теж нема.
Ось білчення зворушливе, виліплене із пластику.
Маємо і сопілочку, але вона німа.
Дітки, зробіть на пам'ять необхідні замітки:
Перш за все — бійтесь сонечка,
закривайте лоби.
Дощику бійтесь, дітки.
У річку не лізьте, дітки.
Особисті скафандрики носіть на собі...

ПРО ПРАВДУ

Не все брехня.
Десь є і те,
Що правдою вважають люди.
А істина то чи облуда,
Зна тільки Бог.

* * *

І тоді, може статись, залітний якийсь НЛО
Приблукає у ту післяядерну сніжну завію,
І побачить, як сяє в беззоряну пустку Софія,
І здивується людству, що біля Софії жило.

І захоче збагнути поглинуту мороком суть
Нас, небачених досі племен,
вже засипаних снігом,
Що створити могли цю божественно-вічну красу,
Котра сяє тепер над Землею докірливим німбом.

Що створити могли, а не вміли її зберегти.
Не зуміли колись відвернути від неї загрозу.
О, брати по Землі!

О, мої міжпланетні брати!
Об'єднаймося красою і вищою правдою розуму!

Об'єднаймося красою і правдою всім на добро,
Бо Земля наша Божа
з краси і Господньої правди!
Навіть ядерний, сивий, смертельний, останній мороз
На вцілілих шибках намалює
дерева і трави...

ПРО ВІЧНІСТЬ

Ніхто не дарує вічності без страждання.
Навіть Бог.
Навіть єдиному синові.

ЗЕЛЕНА НЕДІЛЯ

Зеленої неділі щедрий світ
Без заздрощів, без ревнощів і злості,
Коли русалки юні польові
До водяних русалок ходять в гості,
Скрадаються таємно від людей,
Несуть з собою колоски і квіти,
І жовті свічі водяних лілей
Їм до світанку на озерах світять.

Великдень для сузір'їв і джерел,
Коли Земля до себе Небо кличе,
Коли сердечка квітів і дерев
Цілюються в святій любові тричі.

Дав Бог життя бескидам і ставкам,
Маленьким бджолам і великим рибам,
І в радості, і в передсмертнім схлипі
Воно у Нього захисту шука.

Одна земля для неба і трави!
Одна земля — всього на ній багато!
Для квітів і людей — зелене свято —
Не затопчи! Не скривди! Не зірви!

Одна земля, одна земля, одна!
Одне на всіх Господнє повеління.
Зеленої неділі таїна,
Зеленої душі благословіння.

Одне життя — один для нього Бог —
Зеленого Великодня любов...

НЕЧИМНЕ. НІЧ

...Я маю в серці те, що не вмирає.

Леся Українка

Іди сюди. Ці потерчата чим не
Дороговказ? Іди... Іди сюди...
Дивись — сріблиться озеро Нечимне
Холодним сном воскреслої води.

Тут вдень якісь очерети і хащі,
Чагарники, некошена трава.
Ти ж бачиш — не такі ми вже й пропащі,
Раз озеро нам плесо відкрива.

Не зупинись. Воно тебе чекає
(Ти чуєш затамовані плачі?)
Це озеро, яке удень щезає
І все ще оживає уночі.

Не бійся. Тут за нами пильно стежать
Десятки пар невидимих очей.
Іди сюди. Ступай на срібну стежку,
Хай босу душу саявом обпече,
Хай гострим бодем каяття й провини
Нам приспане сумління протина!
Це озеро, як серце України,
Воно ще не замулилось до дна,
Ще велетенський місяць на півнеба
По чистій хвилі вистеляє шлях.
Воно живе! Йому людини треба,
Тієї, що в легендах і піснях!
Воно ще вірить в Лесину поему,
Води живої зберігає лік.

А не підемо, чуєш, пропадемо
В трясовині байдужості навік!

Іди ж! Іди! На тому боці плеса
Любові, правди, віри і добра
Дві постаті прозорі — Мавки й Лесі —
Благословляють тим, що не вмира!

ВЕЛИКИЙ БЛАЗЕНЬ

Великий Блазень вже не дражниться,
Не богохульствує при тім.
Великий Блазень грає Трагіка
У білятронному житті.

Великий Блазень вже не викладе
Усі, як є, свої думки,
Бо від смішного до великого
Усе якраз — як навпаки.

Тепер він — стримано-ощадливий
На кожен жарт і кожен кпин,
Не визирає запопадливо
З-поза товстих вельможних спин.

А засмієшся — він образиться,
Ще й бризне слово люто-зле.
Великий Блазень грає Трагіка.
Бо хоче стати Королем...

ТАРАСОВЕ СЛОВО

Вдивляючись в поетову судьбу
Із кожним роком глибше і пильніше,
Я думаю, а що, коли б він був
Всього лише художником, не більше?

І малював церковні вітражі,
Якісь пейзажі і чужі портрети,
І одружився, і небідно жив,
І обминув би злигодні поета.

Домалювався б і до нагород
З царевих рук, бо хист мав величєний.
Але за ним стояв його народ.
Раби німі стояли за Шевченком.

За них казав. За нас усіх казав.
Казав за всі прийдешні покоління.
Його свята апостольська сльоза
Пропалює чорнобильське каміння.

Над темним світом сходив, як зоря.
Був, як зоря, приречений згоріти.
Передчував тюрму і Кос-Арал.
І говорив. Не міг не говорити.

Якби мовчав...

Художником... якби...

Та малював... То мав би й нагороди...
То був би може, дзеркалом доби.
А став — душею рідного народу.

МИ — УКРАЇНКИ

Ми — українки.
Ми із того роду,
Чию відвагу світ ще не забув.
На золото вишневу нашу вроду
Скуповував розбещений Стамбул.

Скуповували, нелюди захланні,
Самі того не знаючи, сливе,
Що в кожній українці — Роксолана —
Не бранка — повелителька живе.

І поки у боях та у походах,
Та в шинках пропадали козаки,
Ми порали худобу і городи,
І шовком вишивали сорочки,
Вставали рано і лягали пізно,
Перемагали спеку і грозу,
Ховали горе у тужливу пісню,
Виплакували піснею сльозу.

Ми — українки. В нас душа багата
Блакиттю неба, золотом ланів.
Ми вміємо і сіяти й орати,
Народжувати велетнів-синів.

Бо ми такі. Віддавна і донині
Плекаєм світ любові й доброти.
Ми — українки. Значить — Берегині.
Ми Україну мусим берегти.

* * *

Я скажу собі так:

світ не добрий і не жорстокий.
Воля Божа на все — від піщинки і до світил.
Рвуться десь під землею аорти глухих потоків,
І джерела дзвінки починають із них рости.

Тіло мудрості просить:

безумства його втомили.
Тіло важчає в землю, дух висоти жада.
Бог не плоттю створив по Своїй подобі людину.
Бог людині дав душу — воістину Божий дар.

Люди люблять футбол і військові гучні паради,
Люди хочуть чимбільш орденів і до них грошви.
Ми не вірим словам, але в зорях ще менше правди,
Бо вони так далеко, що хтозна, чи ще живі.

Я скажу собі так:

світ не чесний і не лукавий,
Він такий, як і ми, але в ньому є зміст і глузд.
Він глузує із тих, хто бажає вина чи слави,
І карає усіх, хто прислужує кривді й злу.

Ми на землю прийшли і підемо колись із неї.
Тілом ляжемо в глину, а духом — це хто вже як.
І уже тільки там, де ні елліна, ні іудея,
Ми пізнаємо світ. Світ, нарешті, пізнає нас.

ЧЕРЕШЕНЬКА

Марку Вовчку

Йшли навропростець — і раптом
серце скрикнуло,
Аж налякало тишу шелестку —
Такий ярк, мов хто розрізав бритвою
Цю степову неголену щоку.
А в тім ярку, немов дівча, приречене
На самоту без пари і надій,
Одним-одна, цвіте-цвіте черешенька,
Аж світиться отам, на самім дні.

Черешенько, і що ж тебе так радує
В твоєму черешневому житті?
Тебе ж і вітер не завжди пригадує,
Сюди й бджола не кожна залетить.
І ясно ж — нічогісінько не зміниться
В житті твоїм безгрішнім ні на гріш!
А ти цвітеш, аж білим цвітом пінишся,
Як великодня свічечка гориш...

А ти цвітеш весільними мережками,
Така далека і усім чужа,
Щоб чорними гіркущими черешнями
Щоліта рясно плакала душа.
І тільки зорі і печальні янголи,
З Господніх прилітаючи небес,
В листочок кожний і у кожную ягоду
Щоночі цілуватимуть тебе...

КУДИ ЛЕТИШ?..

Нічний метелик народивсь вночі.
А світ тоді був чорний, як ніколи.
Нічний метелик був собі нічий,
Любив солодкий запах матіюли.

А чорний світ ніщо не прикраша.
В нім жодний не означився орнамент.
Метеликова крихітна душа
Не вміла цяцькуватись кольорами.

Він жив собі без прихистку долонь.
У чорний світ його дивились очі,
Аж поки свічки жадібний вогонь
Не загорівся раптом серед ночі.

Така банальна істина й сумна.
Така проста — простіша не буває:
Чи ж то його, метелика, вина,
Що світло те для нього — не із раю?

В житті завжди краси не вистача,
І манить все, хоч трохи заіскріле.
Не винен ні метелик, ні свіча.
Ніхто не винен, а душа — згоріла...

Де ж істина тоді, і в чому сенс,
Коли, така манлива і чарівна,
Краса вбива так само, як і все,
Що має владу над людським створінням?

Куди летиш, сотворений для тьми?
Ти віриш в спалах щастя, як і ми?!

А ЩО — ЛЮДИНА?

А що — людина? Хоче волі,
Бо витвір Божої мети.
Летить рій соняшників полем,
Золотокрильцями тремтить,
І десь закінчується в хмарі
За горизонтом лісосмуг,
І сподіватись марно, марно
На щастя без утрат і мук.
Така сліпа і безпорадна
Любов зажурена земна.
А що — людина? Хоче правди.
І нащо їй — сама не зна...

* * *

Ніч надходить і надходить тиша —
І ганьбі, і славі антипод.
В чім воно, оте найголовніше,
Задля чого нас створив Господь?

Хто відкриє нам незрячі вічі,
Запаливши тисячі свічок?
А земля летить собі у вічність,
Наче велетенський світлячок...

НЕВПОКОРЕНА НІЖНІСТЬ

*(Під враженням від картини
Яцека Кацмарека. Польща)*

Перший сніг — на дримаючий ліс,
На змертвіле бадилля руде,
На убогий ламкий верболіз
Без пташок, без човнів, без людей.

Перший сніг, перший лід, перший біль.
Ні зеленої цятки нема.
Кожна гілка шепоче собі:
Вже зима... вже зима... вже зима...

Збайдужіло застигли стежки,
Тільки світиться, наче свіча,
Ця трагічна самотність ріки,
Що блакиті очей не втрача.

Білий вітер безжальним крилом
Замітає стежки і сліди,
Лиш своє зберігає тепло
Невпокорена ніжність води.

Світ застиг. Світ заснув. Світ замерз.
Світ забув кольоровість роси.
Хто те здатен — відчути тепер
Суть упертості сили й краси?

Ти стоїш і не зводиш очей.
Ти і сам, як замерзлий болід.
А ріка все тече і тече
І ніколи не ляже під лід...

МИСТЕЦТВО СВІТЛА

У цьому місті — дивні ліхтарі:
Вони нуртують світлом, мов джерела,
Розсіюючись сяйвом угорі,
Підніжжя обціловують деревам.
Настане вечір — тільки уяви —
Туманами легенькими сповитий,
Ідеш — і бачиш — світиться з трави
Квадратик, наче шибка з того світу.

У місті, крізь яке немало літ
Перекотилось, наче хвилі морем,
Де монастирських мурів моноліт
На тебе дихав подихом суворим,
Де ти собі губився у юрбі,
Такий легкий і небуденно-гарний,
Де впізнавали й кланялись тобі
Всі клумби, всі вітрини і книгарні.

Я знаю, ти залишишся мені
Серед вогнів і незнайомих квітів,
У місті цім, де ми були смішні,
Веселі і довірливі, як діти.
У нього вже немає вороття.
Воно не буде вже таким розквітлим.
А що таке, подумати б, життя,
Як не мистецтво кольору і світла?

* * *

Паси коня і з Богом говори.
Нехай пасеться твій крилатий коник —
У небесах, оновлено-іконних,
Де кожна зірка свічкою горить.

Паси коня. На те воно і ніч,
Щоб коні й люди розправляли крила,
Щоби душа із Богом говорила
У сяєві ясних небесних свіч.

Надходить ніч. І тисячі світів
Вдивляються у Землю. І для тебе
Господь Всевишній відкриває небо
В усій його безмірності святій.

Здійми свій дух. Нехай летить туди,
Звідкіль прийшов за Божим повелінням,
І знову, коли тіло ляже в глину,
Повернеться до Божої мети.

Він найдорожчі дав тобі дари —
Твоє життя і шлях в Своєму Слові.
Паси коня і з Богом говори.
Проси у Нього мудрості й любові.

* * *

Пам'ять про тебе затримую в слові.
Воскресаючи в снах,
Гаснеш,
Наче повільна музика,
На світанку...

НЕ ОДНА

Як втомила мене ця зима...

Як безмірно втомили
Цих туманів загуслих тягуча безвихідь гірка,
Непривітних небес безкінечно похмуре похмілля,
Як прозоріння важке, як тягар непростимий гріха.

Як втомила мене ця зима. І немає їй краю...

Як катує і мучить оце безгоміння мене...
Я до тебе думками спішу. Я до тебе тікаю,
Щоб хоч трохи зігрітись
очей твоїх чорним вогнем.

Щоб зігрітись ласкою тихого, мудрого слова,
Пригорнутись душею до твого скупого тепла.
Ти — єдине спасіння моє в крижаному безмов'ї,
В цій замерзло-байдужій пустелі самотності й зла.

В сніговім безгомінні, на сонце і ніжність убогім,
Де замерзлого Всесвіту сяє чужа глибина,
Я з тобою тепер. Я — з тобою.

І з Господом Богом.

Я тепер не одна.

Я тепер не одна.

Береже мене Слово Господнє.
Береже чистота і пресвітлість твоєї краси.
І зігріє мене чудотворний вогонь Великодній.
І мене воскресить...

НА ТЕМУ ВІЧНОСТІ

З тобою — тоскно. А без тебе — вдвічі.
Зима минає якось без пуття.
Ти дуриш душу мріями про вічність,
Тому вона й не важить так життям.

Тому їй так спокійно-нетривожно,
І затишно, і нікуди спішить.
Душі — чого там! Їй без тіла — можна.
То тілові — поспробуй без душі:
Воно ж таке слабке і хоровите,
Ткни голкою — і кров зацебенить.
Оце його та ще й і не любити?
Не захищати і не боронить?

А й так — дивися — що таке людина?
Створіння смертне, що сліпцем бреде,
Із глини вийшло,
і на нього глина
Що кожную мить, як на поживу жде.

Ото колись беркицьнуть в яму тяжко,
Щоб ще густіш бур'янилась земля,
Щоб ще кусючіш множились мурашки,
Такі невтомні, що й вночі не сплять.

Чи ж не пора признатися одверто,
Що в світі цім, де світло є і тьма,
Ми народились, щоб колись померти,
А іншого нам вибору нема?

Не хочеться?
Ну ще б то нам хотілось.
То найпростіше — свічку загасить.
Шануймо тіло. Догоджаймо тілу,
Щоб часом не помстилося душі.
Бо час такий — він хоч кого придушить,
Він незалежний від добра і зла.
Шануймо й душу, доглядаймо душу,
Щоби дочасно з тіла не втекла.

Хоч би й у вічність...

* * *

А що за сенс людині в пізнанні —
Прямій дорозі до скінчення світу?
Повільно тане новорічна ніч
В тріскучих вогняних небесних квітах.
Минає свято — феєрверк спокус.
Надходить ранок каяттям тверезим.
І знову день вигадує якусь
Таємну пастку для необережних.
Несе усіх життєва течія
Так нелогічно, грубо і безладно.
Є ніч. Є день. І в кожного своя
Над душами людей сувора влада,
Що крутить нас, як пожовтілий лист,
Одірваний ще від едемських кущів.
Ото єдине: Господу молись
Хоча б за те, що ще у світі суцций.

ПОЛІТ ВВІ СНІ

Найперше право генія — свобода.
Свобода від усього і в усьому.
Свобода — як свідомо необхідність —
І сила, щоб її відвоювати,
здобути у байдужої судьби!
Найперше право і найголовніша
властивість духу. Визволити крила,
закрити ними сонце на півсвіту,
відчути чисту безкінечність неба
як символу одвічних поривань
понурої людської дрібноті,
приземленої страхами турботи
про власний шлунок. О, як вільно крилам!
Який розкішний і безмежний простір
для самоти... А там, внизу, Земля...
Ніхто любити так її не вміє,
як ті, хто бачить Землю з висоти
Свободи Духу. Хто вже поборов
земне тяжіння і пізнав — небесне.
Їх знає Бог. Вони до нього ближче.
Він любить їх за мужність МАТИ ПРАВО
НА БОЖЕВІЛЛЯ БУТИ НЕ ЯК ВСІ,
за щастя бути вільним, чи хоча б
боротися за волю, купувати
ціною крові...

Ви, хто не посмів,
дивіться, задерши тупо голови,
бо й вам

лишилось право
теж на творчий вибір,
що можна зрозуміти майже так,

* * *

І дідові вуса, і мамина добра рука,
І Книгу Буття хтось над нами у небі гортає.
Старенька світлина, де мама, і я, і ріка,
Правічна ріка, що ніколи назад не вертає...

Зимові люди:
Все більше світла в душі,
Все менше тепла...

МОЛИТВА

Дозволь мені жити тихо,
Не заздрити, не гнівितись,
Не побажати лиха
Нікому на білім світі,
Не порадіти болю,
Не позлоститись з горя,
І не узнать ніколи,
Хто мій найбільший ворог.
Господи Вседержителю,
Мудрим підтримай Словом,
Дай мені так прожити,
Щоб не зробити злого,
Злого не тільки вчинком,
Але й у думці грішній,
Боже, я ж тільки жінка,
Дай мені в серце тиші.
Дай мені в серце миру,
Легідності у мислі,
Дай мені в душу віру
У найдревнішій смислі.

...Дозволь мені жити тихо.
...Дай мені в серце миру.
...Дай мені віру.

ПРО ЦЕ — ЛИШ ВІРШЕМ...

ПРО ЦЕ — ЛИШ ВІРШЕМ

Про це — лиш віршем.
Тихо. Зло. І ридма.
Жбурнути душу владно й люто: «На!»
У магію прадавні рими й ритму,
У безбережжя чорних заклинань.

Про це — лиш віршем,
Ворожбитським словом,
Що пропікає серце, як сльоза.
Благеньке сяйво давньої любові,
Світи мені, не гасни, не щезай...

Світи мені...
Нехай собі летять
В моїх світах — твоїх світів орбіти.
Все, що зведе любов'ю чи життям,
Це, може, просто — шепіт ворожбита.

Про це — лиш віршем.
Є такі слова.
І є для них свята година віща.
Болить душа. Болить, бо ще жива.
Чекає слів. Чекає — просто вірша...

ПРО ПЕРЕДЧУТТЯ

Тіло твоє пахне танучим снігом —
Передчуттям трави.

НА ЖИТНЄ ПОЛЕ ДОЩ ІДЕ

На житнє поле дощ іде.

Мовчи.

Мовчи і слухай: дощ іде на жито.

Не почужіти б... Не перетужити б...

І вже й не пожаліти б ні за чим...

На житнє поле дощ іде...

Відчуй,

Як пахне світ, ромашково-полинний,

Як обережні пальчики дощу

Перебирають кожну стебелину.

І ми якісь з тобою не такі:

Так не кохають нині і не пишуть.

На житнє поле дощ іде.

І тиша

Голубить серце ніжністю віків.

З невидимих і позахмарних плес

Лунає дощ, немов незрима скрипка.

І в тебе очі теж зелено-срібні,

Як в цього жита і оцих небес.

О Господи, як солодко іти

І щастям цим містично дорожити,

Де дощ іде... і половіє жито...

Де ми з тобою... просто... я і ти...

А НІЧ — НА ТЕ ВОНА І НІЧ

А ніч — на те вона і ніч,
Щоби земля зливалась з небом,
Щоб дозволялося мені
Торкатись думкою до тебе,
І в позахмарній висоті,
Де впереміж — і зорі, й квіти —
Летіть-летіть-летіть-летіть
До тебе, і не долетіти...

На те і ніч. Одна вона
З'єднати може небо з тілом,
Коли — ні берега, ні дна,
А тільки — хвиля божевілля
І піднебесний вир.

Невже
Це знову серце воскресає?
Чекай на мене. Я уже
Твою ріку перелітаю...

ПРО МЕТЕЛИКА

Метелик-одноденка
Склав крильця
І полетів
До Верхніх Метеликів,
Де день
Ніколи не закінчується.

ЦВІТУТЬ ЧЕРЕШНІ

Тікаймо, наче в'язні із-під варті
З отих своїх міських ворожих стін
У неймовірно-дивовижне свято
Пахучих черешневих хуртовин.
Туди, де небо журавлями кличе,
І вітер пахне степом, і твоє
Таке суворе і важке обличчя
Таким тонким і лагідним стає...

І ти ідеш незвично-обережно,
Щоб пелюстки не обтрусити з віт.
О, як вони цвітуть, оті черешні,
Аж ніжністю хмеліє цілий світ,
Аж знову серце не знаходить місця
В обіймах черешневих голосінь:
Мені ж без тебе, як зорі без місяця,
Як райдузі у небі — без роси...

Ще холодно. Пора ще дуже рання.
Ще навіть верби без зелених шат.
Ще в цьому черешневому тумані
Не відшукає стежечку душа...
Ще холодно. Але ніхто не винен,
Що заглибока долі течія:
Простягну руку в біле хуртовиння —
Десь там назустріч — тягнеться твоя...

ЗІРВИ ІЗ НЕБА МІСЯЦЯ

І тулиться, і горнеться
До берега вода.
Ніч плаче на три голоси,
Бо дуже молода.
Блукає попід липами
Мелодія проста.
І щось тихенько хлипає
В густих очеретах.

Це в серці не поміститься,
Як небо у ставку.
Зірви із неба місяця
На повному скаку.
І мчи холодне сяйво це
На десяти вітрах
Туди, де розвівається
Шовкова грива трав,
Туди, де темінь лащиться,
Як чорний фокстер'єр,
Над лісовими хащами,
Свічадами озер,
Над рівниною голою
І шпичаками гір,
Над волею, над долею
Аж до найвищих зір!

Зірви із неба місяця,
Зірви і не впусти,
Нехай звучить, як пісня ця
На всі земні світи!

Нехай бринить і світиться
В міцних твоїх руках!
Зірви із неба місяця,
На тебе він чека...

* * *

Ви знову снились. Я вже Вас боюсь.
Мене уже лякає Ваша врода.
Я в Ваші сни, як пташка в шибку, б'юсь.
А Ви в моїх — мов Кам'яний Господар.
Ви вже давно чи не у кожному сні —
Загарбником чи можновладним князем.
Я Вас люблю. Навіщо Ви мені?
Я Вами нецілована ні разу.

Я Вас люблю, хоч ця любов сумна,
За те, що Ви — філософ і самотник,
Що пізнання невидима стіна
Усе зростає поміж Вами й світом.
Я Вас люблю, хоч не завжди збагну
Ні Вашу правду, а ні Вашу мрію.
Я Вашу душу, світлу й крижану,
Ні подихом, ні словом не зігрію.

У світі, де ні віри, ні жалю,
Де не живуть ані орли, ні леви,
Я Вас люблю. Я просто — Вас люблю.
Так, може, люблять квіти і дерева,
Так, може, люблять тихий перший сніг
Чи кольори утраченого раю,
Чи голос Ваш, що чи не в кожному сні
Зове й зове, і сам куди — не знає...

Ти сам собі
знаєш раду.
Сидиш по той бік багаття,
пильнуєш свого вогню.
У кожного своя воля...
У кожного своя правда...
У кожного своя мука...
Нікого я не виню.
Он бачиш — зоря у небі
гойднулася і не стало,
А онде — нова сяйнула,
як іскорка золота,
Завмерла сосна кудлата
на пагорбі-п'єдесталі,
Роса обпіка жагою
трави молоді вуста.
І тіні тремтливі блудять,
І полум'я хижа квітка
Несито тягнеться в небо,
де вічні
і світло,
й тьма.
І ми
у землі на грудях —
Навіщо?
І хто?
І звідки?
Маленькі, уперті люди,
що вірять —
смерті нема!

ЯБЛУНЕВИЙ РАЙ

Яка легка ця місячна дорога,
Де срібний пил притрушує сліди,
В едемський сад ще молодого Бога,
Що Він ще до Адама посадив.

У нім нема ніякої хитринки,
Ні звабних рук, ані облудних вуст.
Цей сад цвіте, напевно що і взимку,
Він не для яблук і не для спокус.

Він, як і ти, могутній, чорнобровий,
Безмежно щирий у своїй красі.
Цей сад цвіте для віри, для любові,
Для райдуги, для першої роси.

Палахкотить багряним дивовижжям
Цвіт райських яблунь, мов сердечний жар.
Цей сад цвіте, щоб не вмирала ніжність,
Щоб щастям захлиналися душа.

Ще ні Адама, ні тим паче — змія,
Ані плодів, ні відчуття вини,
Та дерево кохання пломеніє,
Якому й Бог не знає ще ціни.

Бог юний ще. Ще не топтала Єва
Едемської глибокої трави.
І ти стоїш. І сам, як райське древо,
Яке не хоче Господа гнівить.

ЩАСТЯ ЗАЙЦІ ЗЛОТІ

Жабка плигне — і ледь усміхнеться вода,
І запахне трава, молода-молода,
І у плесі ставка білим цвітом небес
Дві хмаринки пливуть —
Доганяють тебе.

І стоїш ти на березі, срібний, мов креш.
І, здається, також в цьому небі пливеш,
І гойдається світ, і гойдається час,
І зайці золоті пропливають крізь нас.

Заберу собі в душу з огрому століть
Цю прозору-прозору малесеньку мить,
А настане колись чорноцвіття плачу,
Я у серці її, як зорю, засвічу.

Я у серці її, як свічу, запалю.
Хай мені береже всіх, кого я люблю,
Хто в моєму короткім земному житті
Дарував мені щастя зайці золоті.

...І запахне трава, молода-молода.
І гойднеться земля. І всміхнеться вода.

ПРО КОЛЬОРИ

Твої полотна, як вікно до раю.
Такими кольорами
співають янголи.

* * *

Ніч, як дospelа диня,
Жовта і аж липка.
Досить і того дива,
Що ця земля — пласка,
Що попід зорі й хмари —
В цьому і чуда суть —
Три молоді китяри
Дружно її несуть!

Довго не охолоне
Ватри твоєї сплеск.
Ми на земній долоні
Ближчаєм до небес.
В нетрях космічних раю
Гаснуть усі жалі,
Тоне і виринає
Плотик хисткий землі.

Нащо оце і де ми
Будимо цю луну?
Янгол сидить чи демон
Там, по той бік вогню?
Он світлячок блукає
В синій чужій траві.
Що ми про себе знаєм?
Тільки — що ще живі.

Ясно, що не останні
Серед земних нечем,
Звісно, колись розтанем,
Але летять іще,

Дружно задерши вгору
Куці свої хвости,
Дуже собою горді
Три молоді кити!

ХТО ТИ?

Ця зима, чорно-біла, як ти,
Запорошує снів акварелі.
Металеві застигли мости
Буйноцвіттям зимового хмелю.

Чорний безмір у владних очах
Затамованих вражень і прагнень.
Клекотить незамерзлий ручай,
Наче чорна розплавлена магла.

Надвечір'я сповільнений блюз,
Снігових вітражів ексклюзиви.
Я тебе якось дивно люблю,
Так, як люблять не літо, а зиму.

Я люблю твій притишений сміх
І примружений погляд ласкавий
Так, як люблять не літо, а сніг,
Під яким прокидаються трави.

Так, як люблять вітри завірюх
І сніжинок сполоханий дотик.
Ти — мій батько? Мій брат?
Чи мій друг?

Хто ти?

СНІГ

Падав сніг, і рвучко віяв вітер,
Бив об землю дужими крильми,
Наче хтось із неба сіяв квіти
На холодний чорний оксамит.
На дорогу без кінця і краю.
Десь... Кудись... Хіба не все-одно...
Я тебе у душу заховаю,
Як зорю в криницю — аж на дно.

Щоб уже без жодної причини,
А коли захочу — просто так —
Цілувати тихими очима
Ці суворо замкнені вуста,
Озиватись срібною луною
В пам'яті, у слові, уві сні,
Щоби ти довіку був зі мною,
Був таким, як в цю коротку ніч.

Може, ти ніколи й не покличеш...
Може, я ніколи й не піду...
Та твоє карбоване обличчя
Я тавром на серце покладу,
І дороги таємниче світло,
Що ледь-ледь освітлює тебе,
І оці холодні білі квіти,
Що летять із глибини небес.

Хай мені густим тривожним болем
І зовуть, і кличуть, і печуть,

Хай помежи мною і тобою
Ниточку невидиму зітчуть.
Хай мені з життєвого туману
Крижаними квітами цвіте
Сніг, який ніколи не розтане,
Шлях, який нікуди не веде...

ЗОЛОТА КРИНИЦЯ

Гасне ночі золота криниця.
Ще хвилина — і озветься пташка.
Хай тобі удосвіта присниться
Те, що словом передати важко.
Хай тебе поглине, наче повінь,
Тепла хвиля ніжності і тиші,
Тої, що Господь назвав любов'ю,
Освятивши нею землю грішну.

Гасне ночі золота криниця,
Золота криниця безбережна.
Хай моя найглибша таємниця
Снів твоїх торкнеться обережно.
Спи, бо вже росою ранок диха,
І крізь сон зітхають медом липи.
Чом же тихо-тихо-тихо-тихо
Срібний зайчик місячний захлипав?

НІЧ НЕ ЗРАДИТЬ

Хоч стежину завжди обирав круту,
Але не безголову,
Ніч пробуджує в тобі

людину ту,

Що ходила на лови.
І вслухаєшся гостро у кожен звук,
Майже вже навіжено,
І маленький топірчик береш до рук,
І ножаку в кишеню.
І зовуть тебе вже голоси якісь
Небезпечно-пропащі,
І несуть тебе ноги міцні і дзвінкі
В чорні нетрі і хащі.
Там, на шпилях вершин і в проваллях гір,
Без відзнак своїх княжих,
Ти жорстоким і чесним стаєш,

як звір,

Що життям своїм важить.
Там безодня внизу, а у небі — Бог
І шалена ловитва.
Чесний бій.
Чесна смерть для одного

з двох.

І остання молитва.
Там ти справжній,

як є,

справедливо-злий,

І чугайстро — фольклорний,
І кривавить вогонь твій суворий лик,
Волохатий і чорний.
Бачиш — гасне зоря. Скоро сонце зійде —
Божество для недужих.

І настане блідий і підступний день
Із законом відчужень,
Із мораллю обмежень і протиріч,
І військових парадів.
...Ти не бійся у собі будити ніч.
Ніч не зрадить.

СЕРЦЕ НОЧІ

Три берізки серед поля,
А над ними — місяць в небі,
Місяць в небі густосинім,
Місяць дзвінко-круглолиций,
Місяць радісно-гарячий,
Як жаданий поцілунок.

Три берізки серед поля,
Серед поля молодого,
Поля, сповненого тиші,
Соковитої, п'янкої,
В росянистій позолоті
Сяйва місячного сміху.

Три берізки серед поля,
Наче три тоненькі свічки,
Чистим полум'ям зеленим
У нічнім тріпочуть небі.
І над ними, і над нами
На любовне божевілля
Світ увесь благословляє
Велетенське серце ночі...

* * *

Джміль заповзає в квітку,
Джміль від жаги чманіє.
Звідки у мене, звідки,
Стільки в душі стихії?

І ні за чим не шкода,
Ясно усе й доречно
В цій чоловічій вроді,
Гострій і небезпечній.

Витерпіти не можна
Розкоші отакої,
Боже, пресвітлий Боже,
Що ж Ти зі мною коїш?

Ця чоловіча врода,
Лагідно-оксамитна...
Зроду не було, зроду —
Стільки у серці світла!

Чорно, безповоротно
Душу хмелить, як брага,
Ця чоловіча врода,
Ця чоловіча спрага,
Владна й непереможна,
Грізна і неминуча.
Боже, пресвітлий Боже,
Що ж Ти мене так мучиш?

Будь мені, Боже, свідком
В цій палахтючій миті.

Звідки у нього, звідки
Стільки в очах блакиті?
Стільки, що навіть годі,
Ніжності і сваволі?
Ця чоловіча врода...
Ця чоловіча воля...
Ці чоловічі руки...
Цей чоловічий голос...
Ця чоловіча мука...
Цей чоловічий голод...
Спаляють і голублять,
Наче вогонь солону,
Ці чоловічі губи,
Жадібно-безсоромні.
Джміль заповзає в квітку,
Волохато-органный.

...Вранці розвій за вітром,
Наче Індіру Ганді.

* * *

У яблуневім небі
Місяць зорю пасе.
Просто — дивитись на тебе,
І — все.

Б'ється метелик вперто
В шибки холодний диск.
Просто — за тебе вмерти
Колись...

* * *

Любити руки,
 очі,
 і вуста...

Любити голос,
 чорно-срібний голос...

Тебе любити...
 І любити так,
Як ще ніколи...
 як уже — ніколи...

Снігів різдвяних теплий оксамит,
Різдвяна тиша, як зітхання свічки
В мінливих таємничостях зими,
Де все — невічне,
 і усе довічне.

Тебе любити.
 Просто.
 Просто так,
Як люблять небо,
 і траву,
 і зорі.

Як люблять світ, в якому час розтав,
Водночас і ясний, і непрозорий,
Як просять ласки Божої,
 хоча б

Лише за тим,
 щоб плакати й любити,
Тебе любити.
 Просто...
 Як печаль...

Як тихий щем вечірньої молитви.

Заборони...
 не борони...
 мені...
Не борони...
 бо, може, це востаннє
Тебе любити,
 так, як перший сніг,
Той,
 що до ранку вже його не стане.
За те, що ти
 не інший,
 а такий,
Такий,
 як є,
 у цім різдвянім світі,
Де тихо-тихо падають зірки
На темну землю
 із небес пресвітлих...

* * *

І незбагненно-чиста глибина
Із потаємним незглибимим світлом,
Немов неусвідомлена вина
Перед холодним непростим світом,
І гордої самотності тавро,
І гостра туга по безмежній волі,
І чорне зло, і золоте добро,
І впертий виклик непокірній долі,
І вічна мука ніжності й жалю —
Це просто — ТИ.
А я тебе — люблю...

* * *

Це сталося так, бо так мені хотілось.
А ти й не знаєш. І ніхто не зна.
Ти помилився: нащо мені тіло?
Мені душа потрібна. І — до дна.
Твоя душа,

що нею й ти не владний,
І навіть ти її не осягнеш,
Вона живе свавільно-безоглядно,
І ще ніхто її не знає меж.
Бо ти — людина ніби. Тільки й того.
І пут земних вагу несеш щодня.
А це душа, що від самого Бога,
Ото тебе так рве і розпина.
Твоя душа, твоє прокляття Боже,
Твій біль, твій жаль, твій найясніший рай,
Її життя — окреме і тривожне,
Її життя — її окрема гра.
Вона летить, і сяє, і іскриться
Гірським потоком, чистим, як озон.
Вона, мов опівнічна блискавиця,
Сліпуча і смертельна заразóm.
Твоя душа — безмірна і безкрая,
Жагуча ніжність і безжальна лють.
Твоя душа... Що ти про неї знаєш?
Вона для мене.

Я її люблю.
Люблю її, медову і полинну,
Різку й нервову, як туга струна.
І лиш мені одній,
одній єдиній.
Її відкритись може глибина.

* * *

Отак буває, що не говори:
У кожного волхва свої дари є,
Цей рівний вогник,
що в тобі горить,
Так дивовижно
світить, а не гріє.
Живеш собі між люди і подій,
І світишся печально — неказанно,
Як місяць опівнічний на воді,
Як тихе сонце крізь шибки різдвяні.
Такий вогонь не потривожить, бо
Не обпече, не звабить, не поранить.
Оця твоя просвітлена любов
Така якась,
що на землі ще рано.
Пройдеш на травах, небі і воді,
Не доторкнувшись ні роси, ні цвіту.
І сумно світ
зітхне услід тобі,
Що він ловив, але не зміг зловити.

ЧАКЛУНСЬКЕ

Чорна магія голосу твого,
Чорна магія твоїх очей
Між серцем і розумом.

* * *

Мені печалитись не личить,
І легковажити не час.
Не впізнаю своє обличчя
В твоїх задумливих очах.
Але неголосно, недзвінко,
У владі вічних таємниць,
Я розтаю, немов сніжинка,
У чорнім всесвіті зіниць.

І вже не знаю, я не знаю,
І вже й себе не впізнаю,
Бо я щезаю, я щезаю
І дуже іншою стаю,
Такою іншою, аж страшно,
Аж трохи дивно від людей:
Душа сьогоднішня й вчорашня,
Як день і ніч, як ніч і день.

Себе, як дзеркало, розбити б,
І навіть скалки підмести,
І ненавидіти, й любити,
Просити Господа: Прости!
Прости мене, бо я — людина,
Й душа моя вогнем горить.
Ти ж Сам, о Господи єдиний,
Мене такою сотворив!
Ти Сам мені таку дав душу,
З якою я усе життя
Отак-от катуватись мушу,
Ні в чім не знаючи пуття.

Прости мені слова недужі
І нерозважливі уста,
Мій вірний, незрадливий друже —
Моя надіє золота.

СОНЯЧНИЙ ЗАЙЧИК

В підземеллі кав'ярні
Вже запалюють свічі.
Звідки ж сонячний зайчик
На твоєму обличчі?

Сонця лагідний дотик
Крізь запилені ґрати.
Так неважко — ну що ти! —
Незнайомих зіграти!

Хай ніхто не впізнає,
А й узна — не повірить:
Мало що там буває
У життєвому вирі.

Сонця усміх нежданий
У кав'яреньки гроті.
Ненависно-жаданий,
Ти — не поруч. Навпроти.

Я тобі не пробачу.
Ти мене не покличеш.
Плаче сонячний зайчик
На твоєму обличчі...

ОТ БАЧИШ ЯК...

Тобі так легше?

Вірю.

Може, й так,

Хоч я твоїх не бачу привілеїв...

Ти вибрав гру під назвою «життя»

І, відповідно, — правила до неї.

Тепер — дотримуйсь того, хоч яка

Буде вона — жорстока чи самотна.

Це — вибір твій. Та тільки не чекай,

Що хтось тебе захоче пожаліти.

Твоє життя — безодня самоти?

Чи не безодня — Всесвіт опівнічний?

Ти в нім відбувся?

В нім щасливий ти?

І чим щасливий?

Вірою у вічність?

Пробач мені. Я не з метою зла,

Чи кривди, чи іронії якоїсь.

Я просто, бачиш, досі тяж жила

В окремім світі за чарівним колом,

І ревно доглядала свій город,

Засіяний зерном ілюзій вбогих.

І так скажу: марнота із марнот,

Усе в житті марнота, крім любові.

А що — любов?

Плід каяття й жалю,

Не розбереш, аж поки не розкусиш.

От бачиш, як...

А я тебе люблю
За цю твою зневагу до спокуси.
І так люблю, як в небесах вже не...
І де ж мені питатися підказки?
Ти думаєш —
любов це щось дурне:
На кнопку тицьнув — і уже — будь-ласка?
Що легко так одразу задушить
Зусиллям волі всі бажання й муки,
І обрубати з дерева душі
Усі суцвіття, гілочки й колюки?
А потім — так... без квітів і колюк...
Стовпом гладеньким з ліхтаревим німбом...
Та, як не дивно,

я тебе люблю
За те,
що й ти мене вже любиш ніби...
Хоч, може, це й не так...

* * *

Розмовляю з тобою подумки.
Облетілі твої слова,
Як пелюстки яблуневі,
прибиті дощем до землі.

* * *

Невагомість останнього схлипу
На коханім плечі.

* * *

Нічого не бійся.

Від смерті ніхто ще не втік.

Від ока Господнього

досі ніхто не сховався.

Не бійся нічого.

А вже щонайбільше — отих

Земних насолод,

нетривких,

і у серці, і в часі.

Нічого не бійся.

Господня свята таїна,

Єдино правдива,

усе неминуcho поглине.

Все вітер зітре,

навіть наші прості імена.

Нічого не бійся.

Живи на землі,

як людина!

Живи, як людина.

Бо ж хто ти інакше?

Отут

На Божій землі,

серед інших Господніх сотворень?

Господь Всемогутній

простер Свою волю святу

Над кожною миттю земною

у щасті і горі.

Бо все на землі,

що живе,

хоч складне, хоч просте,

Приречене, раз народившись,

колись відболіти.

Нічого не бійся.

Люби.

Це воістину те,

Єдине,

за чим,

помираючи,

Будеш жаліти...

* * *

Сутінки гаснуть. І легко душа завмира.
Світяться білі троянди на чорнім роялі.
Дивно люблю тебе якимось, як люблять міраж,
Музику, зорі, і все, що таке нереальне.
Дощик цілує кульбаби примружений цвіт,
Кожну пелюстку торкає своїми вустами.
Дивно люблю тебе якимось, як люблять цей світ,
Що між людьми, і у людях, і в небі над нами.
Сутінки гаснуть. І легко свіча забринить,
Радісно тишу протне позолоченим лезом.
Хто ти мені? Теплий вітер із житніх ланів,
Місячна стежка на чорному дзеркалі плеса.
Чую, здається, і подих, і серцебиття
Кожної квітки, пташини найменшої щебіт.
Хто ти мені? Ти любові моєї життя,
Те, що зі мною буде на землі і у небі.

Тінню іду крізь земний заморочений люд,
Дивно люблю тебе, дивно...
І дуже люблю.

* * *

Такий великий світ, а ми у нім одні
У найтихішім сні, на щонайглибшім дні,
Де ні вітрів, ні зір, ні місяця вночі,
А тільки язичок маленької свічі.

Такий великий світ, а що йому до нас?
До наших почуттів, яким немає назв?
Бо це іще не день, і це іще не ніч,
А тільки карнавал тонких прозорих свіч.

Сріблиться оксамит дрімаючих гардин.
Такий великий світ, а ти мені — один.
Легесенько гірчить смак білого вина.
Такий великий світ, а я тобі — одна.

І ти мені — один. І я тобі — одна.
Такий великий світ. Така глуха стіна,
Холодна, наче лід, байдужа і німа.
Такий великий світ, а виходу нема.

І ні вітрів, ні зір, ні місяця вночі,
А тільки язичок маленької свічі,
У найтихішім сні, на щонайглибшім дні.
Такий великий світ, а ми у нім — одні...

ПРО ЖИТТЯ

Маленьке Гніздечко Життя
На великому Дереві Смерті —
Наше кохання.

НЕВИДИМИЙ ДОЩ

Невидимий дощ дощової нічної зими.
Яскраві калюжі, безжурні вітрини і ми.
Вогні кольорові лискучих веселих авто.
Ми разом сьогодні. І цього не бачить ніхто.

Намоклого міста прозорий нічний карнавал.
Ти також сьогодні нікого не упізнавай.
В мінливих суцвіттях рекламних закличних вогнів
Я — ніби з тобою. Ти — ніби належиш мені.

Хвилина довіри на тлі скам'янілих століть.
Мій стриманий звіре, невже тобі також болить?
Мій друже — звірище, дозволь доторкнутись руки.
Коли ще, коли ще ми будемо щирі такі?

Мій друже-владико, ми варті-таки співчуття,
Беззахисно-дикі у цьому звіринці життя,
У цій таїні дощової нічної зими.
Розбий мені серце, а душу мою не займи...

МУЗИКА ОЧЕЙ

Таємна музика очей,
Густа, і чорна, і всевладна.
Тільки вона залишиться в пам'яті
Завтра,
Коли облетить жасмин.

ДВІ СНІЖИНКИ

Спиш, неначе взводний після бою,
Очі закриваючи рукою.
Я нікому, де ти, не скажу.
Я собі тебе постережу.
В цій кімнаті, де одненьке ліжко,
Зачаюсь в куточку тишком-нишком,
І про тебе, як ти не темни,
Чисто все твої розкажуть сни.

Все розкажуть про твою роботу,
Про твої печалі і турботи,
Про твої заплутані стежки,
Про твої обірвані думки.
Ти гадаєш, можна приховати
Всі, що накрутились, кіловати?
Всіх твоїх обов'язків снопи?
Спи. Не бійся. Я з тобою. Спи.

Спи. Тобі ще їхати неблизько.
Ніч коротка. На дорозі слизько.
Ожеледь під ранок, як завжди.
Подарунків від життя не жди.
Скинь цю термінаторську личину.
Ти й без неї більше, чим мужчина.
Сни твої про битви і війну.
Все-одно тебе я не збагну.

Залетять знадвору дві сніжинки.
Я собі чужа розумна жінка.
Ну і що, що я собі не сплю?
Ну і що, що я тебе люблю?

Що це змінить? Певно що — нічого.
Ще поспи, бо жде тебе дорога.
І нема дорозі цій кінця.
І тобі мандрівка до лиця...

ЯБЛУНЕВИЙ РАЙ

Вір мені — це не гра
І не пусті слова.
Цей яблуневий рай
Буде ще день чи два,
Неба ясний єдваб
З'їсть дощова імла,
Жовті свічки кульбаб
Завтра згорять дотла.

Може, сьогодні ще
Буде хоч трохи мій
Чорних твоїх очей
Владно-печальний хміль?
Владно-печальний хміль,
Владно-солодкий чад,
Неутолений біль
Наших гірких мовчань.

Хай захищає нас
Цей неймовірний край,
Наш яблуневий час,
Наш яблуневий кайф,
Цей яблуневий рай,
Ніжний до забуття.
Бачиш, яка мораль?
Як і оце життя.

* * *

Голографічність спогаду про мить,
Що люди часто називають щастям.
Сліпучий спалах ніжності і болю,
Який лиш потім музикою стане,
Розсипавшись на скалки кольорів,
В скарбницях чорних пам'яті.

Його

Легкі примарні обриси набудуть
Глибокої густої перспективи.
Заплющу очі — прийдуть кольори —
Окремо кожен, чисті і повільні,
Як голос чорної віолончелі.
Упізнавай, вертайся, повтори
Північне сяйво світляних акордів,
Де так переливаються тягучо
Печаль у радість, радість у печаль,
Печаль у радість...
Ірреальність фарб
Уже стає реальністю отого
Пресвітлого страждання, що без нього
Душа не є душею...

* * *

Ми — дві великі риби
В золотому акваріумі
Нічного міста.
Пливем,
Захмелілі своєю вільністю.
Пливем,
Вздовж скляної стіни.

* * *

Надходить ранок тихого жалю
За всім отим, що не буває вічним.
Мене послухай:

я тебе люблю.

Я вже й не жінка,

я — тоненька свічка.

І райська ніжність,

і печаль жалю

Палахкотять в мені розкішним боєм.

Мене послухай:

я тебе люблю,

Я вже й не жінка —

райдуга над полем.

От бачиш — я уже не боронюсь,

Хай буде так уперше і востаннє.

Душа палає

й краплями вогню

Сплива покійно і повільно тоне.

Сліпуча мить прозорінь і озарінь,

Сяйлива грань поміж життям і тінню,

Де дві зорі,

дві золоті зорі

Зливаються у вільному падінні.

Любов незряча

й ненависть — сліпа,

І жах жаги обнявся з жагою жаху,

І демон каже янголові:

«Пат...»,

Закінчуючи партію у шахи.

* * *

Із високого неба
Сніг летить на ріллю.
Що я знаю про тебе?
Тільки те, що люблю.

Ця дорога любові
Не вертає назад.
Ми з тобою обое,
Як покинутий сад.

На пронизливім вітрі
Крижаніють думки.
У великому світі
Ти єдиний такий.

Це обличчя камінне,
І розкрилля плечищ...
Що ти думаєш нині?
І про що ти мовчиш?

Скільки в долі не жебрай —
Не розважиш жалю.
Що я знаю про тебе?
Тільки те, що люблю.

За скляною стіною
Твій суворий вогонь.
Поділися зі мною
Першим снігом зі скронь.

* * *

Нечутний плин замерзлої ріки.
Зимовий день до болю білосніжний.
Лишись мені у пам'яті таким,
Як ти не є: довірливим і ніжним.

На цьому святі тиші і душі,
Повільному, як танго старомодне,
Лишись мені у пам'яті, лишись,
Як ти не є: печальним і самотнім.

Тече ріка, немов життя тече.
І кожна мить сліпучо-таємнича.
І можна не відводити очей
Від твого загорілого обличчя.

Лишись мені у пам'яті навек,
Як ти не є: ласкавим і покірним.
На мій жіночий, мій короткий вік
Таким єдиним, як зоря вечірня.

Лишись мені, щоб думати про те,
Що серед всіх утрачених ілюзій
Ще є твоє обличчя золоте,
І ми з тобою ще сьогодні друзі.

* * *

Бачиш, як незатишно без масок
Нашим незахищеним обличчям?
Сніг іде, беззахисно і м'яко.
Березневий сніг, недовговічний.

В глибині небесного свічада
Бачиш, ніч світлішає, аж тане.
Сніг іде. Красивий і печальний.
На світанку вже його не стане.

Ніжністю столітнього романсу,
Трепетністю росяних конвалій
Сніг іде. І ми удвох без масок
На оцім людському карнавалі.

Буде чим — фіналом чи прелюдом —
Снігова симфонія непевна?
Що ж ти зробиш? Ми — всього лиш — люди,
Як оці сніжинки березневі...

Може, і сніжинки мають душі,
Теж такі ж легесенькі і світлі?
Господи, чого усе минуще,
Все таке минуще в цьому світі?

І бджола, і дерево, і пташка,
Все невічне, що живе під небом.
Господи, чого воно так важко
Ще когось любити, окрім Тебе?

Чом любов земна, а не небесна,
Так печалить душу, так печалить?
Сніг іде, прозоро, обережно,
Чи хоронить землю, чи вінчає...

* * *

Нічного неба тихе світло.
Ріки повільна течія.
Ніхто тебе у цьому світі
Так не любитиме, як я,
Так не прихилиться до тебе
У сповідальному плачі,
Ніхто за тебе в цьому небі
Так не помолиться вночі.

Так не розділить твого болю
Ніхто, я знаю наперед.
І так як я, ніхто й ніколи
За тебе в слові не помре.

Ніде, ніколи і нікому
До тебе так не дотягтись.
У цьому юрмиську людському
Є тільки я і тільки ти.

Нічного неба тихе світло
Нікому так не засія.
Ніхто тебе у цьому світі
Так не любитиме, як я.

* * *

Ти сльози мої не витреш,
Бо їх не побачиш ти.
Холодний безжальний вітер
Крізь тебе летить в світи.

Це так і не звиклось досі,
Це, може, й не відболить.
В короткім твоїм волоссі
Проблискує перший лід.

Невидима хмарка сипле
На землю колючий сніг.
Ти сльози мої не вип'єш,
Бо ти не побачиш їх.

Куди тебе вітер кличе?
Штовхає куди тебе?
Мовчить кам'яне обличчя
На тлі кам'яних небес.

Ти сльози мої не витреш,
Я висушу їх сама
В твоїм крижаному світі,
Де місця сльозам нема.

Бо хто я? Маленька жінка,
Заплаканий пізньоцвіт,
Неначе оця сніжинка
У тебе на рукаві...

* * *

Бо ходить тиша — біла миша,
І павучок їй тінь снує.
Засну — і ти мені приснишся,
Кохане горенько моє.

Засну — і знов будуть зі мною
Твоя долоня і плече
Цією довгою зимою,
Що серце інеем пече.

Світ міражів і світ ілюзій.
Яка різниця, сон чи ні?
Коханці ми, чи просто друзі, —
Це все моє, це все — в мені.

Лежить зима пухнастим звіром,
На віщі сни кладе табу.
Я, може, вже не дуже й вірю
У те, що ти у мене був,
В твої такі прозорі очі,
В твоє обличчя золоте...
Я пам'ятати все й не хочу.
Я пам'ятатиму лиш те,
Що ходить тиша, біла миша,
І павучок їй тінь снує.
Засну — і ти мені приснишся,
Кохане горенько моє.

* * *

Десь там в полях стоїть верба плакуча.
Чого б ото їй плакати й за чим?
Скажи мені, що ти за мною скучив,
Скажи, о найхімерніший з мужчин!
Тече вербове ще прозоре віття,
Дорога за плечима — до небес.
Скажи, о наймінливіший у світі,
Скажи, що я озвучую тебе!

А я без тебе також неозвучена,
Роботою засмічена й засмучена,
Немов кімната, темна і зачинена,
Холодна, ненапалена, запилена,
Як скрипка в скрині, як курча намочене,
Як в бур'яні джерельце заболочене,
Свого життя втрачаю шарм і сенс,
Як та верба плакуча край шосе.

А ти скажи, хоч ти й небалакучий,
Скажи мені, що ти мене замучиш,
Що ти про мене згадуєш щоночі,
Що ти мене утратити не хочеш,
Що й я тебе відроджую й увічною,
Немов різдвяну свічку засвічую,
Скажи, що в світі кращої нема,
А решту я придумаю сама.

Десь там в полях верба плакуча плаче.
Ми там були. І щось воно та значить.
Дорога за плечима — до небес.
Мені Господь подарував тебе.

А от про що цей подарунок свідчить,
І ти не знаєш, мудрий чоловіче,
Рвучкий і дужий, як гірський ручай!
Скучай за мною інколи, скучай...

* * *

Господи милосердний,
Чом він такий єдиний,
Цей чоловік неспішний,
що наказує мовчки?
Пахне його волосся синім сосновим димом...
Я люблю його голос...
Я люблю його пальці...
Я люблю його очі...
Очі його люблю...
Синій димок сосновий
М'яко за горло душить...
Цей чоловік для мене —
Бог
чи єдиний брат?

Господи милосердний,
Збережи наші душі,
Поки нас не поглинув
Долі чорний квадрат...

ГОВОРІ, Я ЧУЮ

Діалог наших пальців
у всесвіті чорнім судьби.

НЕБЕСНИЙ САД

Текла дорога, чиста і проста,
Глибока й сіра, як підводний камінь.
...Той сад уже, напевно, відцвіта,
Націлувавши небо пелюстками.

Ах, Боже мій! Яка кому печаль,
Ким ми собі? Капризом чи любов'ю?
Той сад, як незапалена свіча,
Стояв десь там, у центрі мого болю,
В розмитих фарбах ранньої весни,
Зелено-жовто-запахущо-теплих,
Своїм гіллям покручено ряснів,
Мов чорним пензлем вписаний у небо.

В парчі церковній гнулася верба,
А тут нема ще — ні бджоли, ні пташки,
Це — як в людей: не знаєш ти хіба —
Садам самотнім прокидатись тяжко.

А в небі сонце молодим лошам
Біжить, біжить, вистрибує сліпучо.
Скажи, хоч ти, чого моя душа,
Немудра й ніжна, мучиться і мучить?

Гойдається, мов символ самоти,
Артритно-чорна яблунева вітка.
Цей сад ще спить.

У ньому — тільки ти —
Моя єдина величезна квітка.

І можна, наче вітер чи бджола,
Чамріючи від ніжності, безтямно
Спивати цвіт високого чола
Хмільними обережними вустами.

І можна все. Бо тут така роса,
Що вже за всіх відплакала й простила,
Бо цей старий-старий-старезний сад
Ще не складає почорнілі крила.

Така трава у нього молода.
І кров у жилах ще така шалена.
Все буде добре, все. Одна біда.
Ти знаєш сам. Договори за мене.

Без простору, без часу і людей
(І досі вже без мене і без тебе)
Той сад, який росте не знаю де,
Так, наче десь посередині неба.

Небесний сад — на грані зла й добра,
Із сонячним зайчатком на обличчі.
...Оце душа з собою й забира,
Коли їй небо зазирне у вічі.

СКАЛКИ ЩАСТЯ

Скалки щастя пектимуть не зразу.
Туга спогаду тихо пливе...
Легко душить...
Вбиває поволі...

* * *

Лишилася світлина після зливи,
І ти на ній, усміхнено-щасливий,
Спокійно-владний, зверхньо-іронічний.
Таким тебе і заберу у вічність.
Візьму з собою, що запам'ятаю,
Що не старіє і не умирає:
Твого обличчя саяво золоте,
Воно мені уже не відцвіте.
Та й то сказати б, ця твоя робота...
Коли й ти був таким-от безтурботним?

Така собі малесенька світlinka —
Твоїх очей примружена смішинка,
Прозора ніжність раннього зела,
Сліпуча мить, що все-таки була,
Щаслива мить, що все-таки спинилась,
За неї я душею поплатилась,
Ну не на правду, образно, а все ж,
Де тут обман, уже й не розбереш.

І все-таки, хай хоч там що на світі,
Як добре, що ти є цьому квітні
На тлі небес і срібного шосе.
Хіба ж не в цьому потаємний сенс
Усіх чеснот, що шанувати треба?
Хіба ж не це ми заберемо в небо,
Коли Господь покличе у зеніт?
Краплину щастя і оцей політ.
Оте чим Він, премудрий і святий,
Нам душу освятив і освітив.

* * *

Димом вишневим тягне
від чужого села,
Цим каченятм диким
сниться щоночі вирій.
Так і залишиться в пам'яті
теплий метал весла
І шепіт чорної хвилі.

Бачиш, уже в небесно-
неземній глибині
Хтось напина повільно
зоряний невід?
Так і залишаться в пам'яті
ці золоті вогні
У воді і на небі.

Тихо гойдає хвиля
срібне крило човна,
Жаль, на однім крилечку
нам не літати.
Так і залишиться в пам'яті
давня якась вина
Перед сонним лататтям.

Легко весла торкнеться
дужа твоя рука.
Сонна озветься пташка
лісовою луною.
Так і залишиться в пам'яті
вічна оця ріка
Між тобою і мною...

* * *

Бо для землі — хрести,
А для небес — літак.
Шкода, що ти — із тих,
Хто не говорить — «так».

Праведність — для святих.
Людям — стежки земні.
Шкода, що ти — із тих,
Хто не говорить — «ні».

Шкода, що ти такий,
Наче ота верба,
Що на її гілки
Кожна коза стриба.

Завтра буде зима,
Не дорікай зимі.
Нас все-одно — нема.
Те, що тут є — не ми.

Гордість чи простота?
Вибрати не спіши.
Завтра Господь спита,
Що ти зростив в душі?

Ненависть чи любов?
Зразу й не розбереш.
Завтра питає Бог,
Що в небеса візьмеш?

Зложиш службовий сан,
Знімеш усі жалі.
Завтра розкажеш сам,
Що ти лишив землі.

* * *

...А ми?
Ми теж — такі, як всі.
І повезе мене додому
Тепло ранкового таксі,
І водія твереза втома.
Не озирайся. Просто — йди
Отак, як завжди йдеш,
нехутко.

Лиши легкі свої сліди
На крижаному білім хутрі.
Не згадуй. Навіть уві сні.
Дивись — вона вже догоріла
Ця березнево-біла ніч
На березнево-чорних крилах.
І треба просто
жити без

Сліпучих чарів сніговисся.
Так легко падає з небес
За нами сяюча завіса.
Пора зливатися, пора
Зі сніговою круговертю,
А що на світі цім не гра?
Крім смерті?

* * *

Розвиднілося. Відсвітало.
Росою вкрилася трава.
Туман повільно над світами
Важкими смугами сплива.

І вже мене не оборонить
Моя заступниця-судьба,
І срібний дощ по срібних скронях,
І срібні зайчики кульбаб.

Твого обличчя полиск мідний
Без жодних сумнівів й жалю.
Ти знаєш, я не Артеміда.
Я полювати не люблю.

Не вмію я когось ловити
В підступну пастку чи сильце.
Я прагну вірити і жити,
Не закриваючи лице.

Ти любиш хитрощі і битви,
Шалений штурм, вогонь і кров,
Ти хочеш так мене любити,
Щоб це була вже не любов.

Та маєш знати достеменно,
Що в тих лісах, де я живу,
Ти мусиш сам прийти до мене
І скласти зброю на траву.

Прийти, як ходять бог до бога,
Як до струни іде струна.
Це буде, може, й перемога,
Але небесна, не земна.

І ХТО ТЕ ЗНА...

Сідають сірі гусоньки на став,
На сиве поле скошеної гречки.
А я живу. І ти мені не став
Отим єдиним рятівним крилечком.

Минає день, повільно, як сліпий.
І ми за ним — понурені прочани.
І хто те зна, чи ти мене любив,
Чи просто рятувався від печалі?

Пливуть думок убогі міражі.
Яка зоря стежину їм освітить?
Свариться розум:

— Він тобі — чужий!

А серце плаче:

— Найрідніший в світі...

Шумить сосна, сувора і проста.
Минає осінь. Холод недалечко.
А я живу. І ти мені не став
Отим єдиним рятівним крилечком...

Був човник. Вогонь. І хвилі.
І схили вербові.
Ніхто нічого не винен.
Тим більше — в любові.

Маленький сріблястий човник.
І місяця половина.
Ніхто не винен нічого.
Нікому не винен.

І ніяких образ
ані сумнівів не буде.
І у тебе, і в мене
дотеп — надійний щит.
...Над твоєю рікою
місяць зійде,
І човен заблищить.

І ніяких докорів, чи що там іще бува.
І у тебе, і в мене мужності вистача.
...Над твоєю рікою
з-під снігу зійде трава,
Зацвіте алича.

І за тим сумувати
 тобі і мені не слід.
Все-одно відцвіли б
 кольорових снів вітражі.
...Над твоєю рікою
 простягнеться срібний слід
Від моєї сльози.

Ніхто нічого не винен.
Тим більше — в любові.
Був човник. Вогонь. І хвилі.
І схили вербові.

Маленький сріблястий човник.
І місяця половина.
Ніхто не винен нічого.
Нікому не винен.

Нічого не сталося в світі.
Ніхто не помер. Не спився.
Був ліс і вербові віти.
І човника крильце.

ЛІТНІЙ СПАС

І легко падали дощі,
Немов шовки, тугі й сріблясті,
На ці жасминові кущі,
Що захлиналися від щастя.
І час у хмарах загусав,
І тасував неспішно будні
В палахкотючих небесах
Поміж минулим і майбутнім.
І по малиновій траві
Текли золотопері риби,
І били птиці дощові
Крильми у сні, дерева й шиби.
І так хотілося обом
Сміятись, плакати, світитись.
Був літній Спас... Була любов...
Йшли люди яблука святити...

ПАМОРОЗЬ

I.

Хочеш — смійся,
а хочеш — сердься.
Переплакалось. Відболіло.
У моєму замерзлім серці
Місяць сходить блакитно-білий.

Він скорботний і він німотний,
І нікого уже не кличе,
І у нього таке самотнє
І таке крижане обличчя.

Він в небесній пливе безодні,
І далеко від нього видно,
І у нього кровинка жодна
Не здригнеться і не поблідне.

Місяць сходить, яскраво світить
Світлом мертвим і невидючим
У своєму завмерлім світі,
Де навік замерзають душі,

Де немає ні сліз, ні горя,
Ні закінчення, ні початку,
Тільки біла стежина вгору,
Вкрита памороззю хрещатою.

II.

Снігу холодний блиск.
Льоду блакитний шовк.
Паморозь вкрила ліс.
Місяць зійшов.

Спогаду смак гіркий
Все іще не вмира.
Там, по той бік ріки
Впала зоря.

Неба міраж сліпий
Інеєм обліта.
Ти ж мене так любив...
Чом же ти так?..

Снігу блискучий жах.
Білі, крихкі слова.
Я тобі вже чужа.
Не впізнавай...

Стану — ніхто й ніщо.
Хай... Щоб не було жаль.
Льоду блакитний шовк...
Паморозі кришталь...

* * *

Ніколи не вертатися у те
Світіння оксамитового тіла...
Тонкої свічки серце золоте
Повільним сяйвом відпалахкотіло.
Ніколи не вертатися:

воно

Безповоротне,

тихе,

несказанне,

Звучить як скрипки молоде вино,

І розтає пречистими сльозами...

Ні в пам'яті...

Ні в слові...

Ні вві сні...

Нехай собі... тихесенько... навіки...

Так починає крижаніти сніг

У чорних рамах перемерзлих вікон.

Ніколи не вертатися.

Бо вже

Ніколи так душа не зариває,

Ніколи.

Ні в пам'яті.

Ні в слові.

Ні вві сні.

В ТЕМРЯВІ ЖИТТЯ

Пройшов по судьбі,

як трасуюча куля —

пунктиром.

СИМВОЛ ТВОГО РАЮ

Поставити б на спогади табу,
Хоча б хисткого спокою заради.
...Такий у тебе чорний котик був
В ту білу зиму, як мені ти зрадив.
Він очі мав, неначе дві зорі,
Незмигні, загадкові і лукаві,
І металево-гострі пазурі
В подушечках лапок своїх ласкавих.
Для нього найдорожчий дефіцит
Ти ніс як найвибагливішу їжу.
Гладенька шерсть, мов чорний антрацит,
Виблискувала лагідно і хижо.

Ти щось говориш?
Краще помовчім,
І пригадаймо зимову кімнатку,
Де чорний котик в тебе на плечі
Сидів собі пухнастим чортенятком,
Де бився вітер у віконне скло,
І шаленіла люта сніговиця,
Де нашим пальцям затишно було
Стрічатися у котика на спинці.

А далі — що?
А далі — як в житті.
Здається, складно. А усе — простіше.
Чорненький котик десь від тебе втік,
А ти тим часом закохався в іншу.
І хто ж тепер обожнює тебе,
І від твоєї ніжності вмирає?
Мені ж лиш котик, символ твого раю,
У серці досі лапкою шкребе...

* * *

Цю вербу блискавиця колись обпалила.
Просто так обпалила,
без жодних причин.

Ця верба,
наче жінка стара, що любила
Багатьох
дивовижно-прекрасних мужчин,
Їхні очі й окрилені м'язами руки,
Голос їхньої плоті,
важкий і тугий.
Як вона їх любила...
до крику...
до муки...

Як п'яніла від хмелю своєї жаги,
Як в морозах чекання ридала й тремтіла,
Як злітала палючим вогнем уночі,
Божеству чоловічого спраглого тіла
Самоспалення жертву воздаючи.
Та й згоріла...
Зів'яло гілчане каліччя,
Обважнілої постаті контур зчорнів,
І звиваються тіні корою обличчя,
Наче пристрастей давніх
прихований гріх.

Туманіє собі на горбочку із глини,
Змерзло кутає очі в нічну каламуть.
...Ти увічниш її на мистецькій світліні,
Мабуть, так до кінця й не збагнувши,
чому.

* * *

Ви — чужі в цьому лісі.
Не знаю, чому, та — чужі.
Ви у ньому такі ж недоречні, як звір серед міста.
Мов факір, сотворивши мені лісові міражі,
Стоїте серед них уособленням волі і мислі.
Але — не почуття.
Ви не маєте й крихти тепла.
Ваш костюм бездоганний, неначе ось-ось з манекена.
Грандіозна симфонія сонця й земного зела,
Поглинаючись Вами, уже недоступна й для мене.
Поміж Вами і мною — чи світом? — холодна межа.
Я її не порушу, хоч як би Вам цього хотілось.
Через Вас я також цьому лісові дивна й чужа.
Я по ньому іду, як невидима шабля крізь тіло.
І нічого такого. Подумаєш — проліски, ліс...
Трохи сонця з небес... І нічого такого, на щастя...
Лиш таке відчуття, наче хтось мені в душу заліз,
І блукає бездумно по ній, наче я по цім рясті.
Ви. І стежка. І я. Декорація дуже проста.
Зеленіє трава. Ви, звичайно, не кат. Я — не жертва.
Але з Вами чомусь я замерзла, знекровлена, мертва.
І не страшно мені, тільки дивно, чого воно так?
Якось так... ні про що...
Разом з тим аж занадто, до сліз,
До якогось дурного, ніяк не збагненного болю.
Як Вас тяжко любити... Вже краще любити цей ліс,
Хоч і він, як і Ви, незалежний від жодних любовей.
Залишайтесь собі за своєю стіною чеснот,
Чи прихованих вад, чи гордині, чи цноти, чи збочень.
Все-одно нас цей ліс, як суворий церковний синод,
Хоч не може простити, але й розлучати не хоче...

КРАЇНА ЩАСТЯ

Бо сам собі малює кожен
Свою хистку країну щастя,
Де сніг іде, на тебе схожий,
Неспішний, лагідний, пухнастий.
І виростає на полотнах
Земля сувора і проста —
Такі ж засніжено-холодні
Ліси, озера і міста.

А сніг іде, густий, лапатий
На лиця, дати й імена.
І можна знову починати
Життя з нового полотна.
І жити знову, жити знову
Без сумнівів і без вини
В чеканні іншої любові,
В надії кращої весни.

А сніг іде. І він невинний,
Що крижаний його політ,
Що цим лісам, що на картині,
Ніколи не зазеленить.
І він не знає, він не знає,
Під захистом соснових лап,
Що щастя в світі не буває
Без сліз, без сонця, без тепла.

Пиши, пиши свої пейзажі
Прихованих сердечних спраг,
Неспішний, лагідний, вальяжний,
Безгрішний навіть в кольорах.

Твори свою країну щастя,
Де вже ніщо не воскреса,
Де кожна зірочка голчаста —
Замерзла на льоту сльоза.

ОПІВНІЧНА ВОДА

Ось і відчалив човен.
Упав на ріку туман.
Відпливає кохання,
Якого уже нема.
Відпливає кохання.
Тихо так відплива.
Стали просто обманом
Найчесніші слова.

Рве лататтеві стебла
Обережне весло.
Перекинулось небо
І на воду лягло.
І не жалко й не гірко,
Що втрачає тепло
Вислизаючи зірка
Із намоклих долонь.

Тихо хвиля хлюпоче,
Срібний човник гойда.
Все сховає, що схоче,
Опівнічна вода
В очеретяні хащі,
В баговиння боліт.
Лиш русалка пропаща
Засміється услід.

ЧАС ЛЬОДОХОДУ

Не коханка. Не дружина.
Так — коротке божевілья.
Навпіл хруснула крижина,
Нас розносить чорна хвиля.
Нас розносить в різні боки,
Крутить-вертить і колише,
А ріка така глибока,
Як любов ота колишня,
Як ота колишня туга,
Як ота колишня віра, —
Мала брата, мала друга,
А тепер між нами — прірва.
А тепер весняна повінь,
Що бурунить і клекоче
Без надії, без любові
Проти бурі, проти ночі...

І ніхто у тім не винен,
І змінити щось не годен.
Просто час настав, як видно,
Час великий льодоходу.
Льодоходу, льодоколу,
На який немає ради,
І ніхто уже й ніколи
Не допоможе, не зарадить.

Без надії і без віри,
Де усе на волю Божу,
У оцім життєвім вирі
Не рятуй мене, не зможеш.

Навпіл хруснула крижина —
Сам рятуйся, якщо хочеш,
Як пір'інка, як піщинка
Проти бурі, проти ночі...

СТАРИЙ РОЯЛЬ

А потім, коли уже зорі щезати мусіли
І гасла прозоро сполоханих слів луна,
Повільно прийшла ще не чувана тиха музика,
Повільно прийшла. І навік роз'єднала нас.

А човен пливе. І до берега хвиля лащить.
І вічна ріка десь у вічність собі тече.
І тільки ніколи, ніколи вже не заплачеться
Від щирої ніжності тихих твоїх очей.

Чого мені завжди бракує тієї мужності,
Що греблі руйнує, зриває старі мости?
Лунає-лунає-лунає повільна музика.
Повільно-повільно-повільно щезаєш ти.

Світлішає місяць, неначе печать підроблена.
І тане... і тане... і тане... і вже й нема...
Гойдається човен, самотній, напівзатоплений,
І обрис його поглинає густий туман.

Все далі і далі... від нашого того березня,
Де вже не важливі ні кривда, ні біль, ні жаль,
Хіба що хатинка на дуже високім березі,
Неначе покинутий кимось старий рояль.

ЧИ Й ДРАМА?

Виходили з чужого дому,
Йшли незнайомими дворами
У сутінкову невідомість
Звичайної міської драми.

Льодком затягувалась пам'ять,
І жаль було його розбити.
Лежало листя під ногами,
Неначе карти ворожбита.

Не вір йому, воно наврочить.
Хіба ти того сам не знаєш?
Якісь такі у тебе очі,
Що ти їх лагідно ховаєш...

А ліхтаря бліде кружалко
Таке дрібне, таке нужденне.
І вже — нічого. Тільки жалко
За тим усім, ненарожденним,
За нерозгорнутим сувоєм
Гіпербол і оксюморонів,
Коли в таксі сідають двоє,
Неначе у човен Харона.

ПРО МІЙ СКАРБ

Від вогню запальнички
Лице спалахнуло і згасло,
Наче квітка папороті.

НЕ ЗНАЮ УЖЕ...

Осінніх подвійних рам
Осінній подвійний відчай.
Я вже, як порожній храм,
Де тане остання свічка.
Осінній похмурий люд
Застуджений і печальний.
Чим більше тебе люблю,
Тим більше тебе втрачаю.

Осінній тривожний шарм
Легких листопадних ритмів.
Чим більше болить душа —
Тим важче її дурити.
Останній летить листок,
Останні надії студить.
Ніхто так, як ти, ніхто
Ніколи мені не буде.

І в час без тепла й жалю
Не знаю уже, не знаю,
Чи я тебе ще люблю,
Чи я тебе вже вбиваю?
Від прощень і до прощань —
Тонка небезпечна крига.
Остання горить свіча,
Засипана першим снігом...

ХТО МИ?

Ні ти... Ні я...
Бо хто ми? Тільки люди...
Ну, може, трохи інші... Та й усе.
Ми ще чужі. Ти ще мене не любиш.
І не люби. Бо не в любові сенс.
І не в житті.

Ми в ньому всі — чужинці.
Усі невічні. Не в безсмерті й суть.
У кожній долі, як і в кожній жінці,
Є щось таке, чого не осягнуть.
Ні, ми не гірші.
Просто — трохи інші.
І трохи більше у душі руїн.
Шукаємо слова щонайточніші,
Щоб передати суть людських глибин,
І летимо своїми небесами
Так невловимо-швидко і — дотла,
І думаєм, що в слові воскресаєм,
Що словом повстаємо проти зла.
Бо так і є.
І так не є.

Не в цьому
(Чи, може, в цьому?)
наш єдиний зміст?
Чи у знуванні творчого синдрому,
Що спокуша, немов біблійний змій?
А ми собі заручники та й тільки
У цій війні непримиренно-злій,
Що споконвіку дух веде із тілом
На цій, вже, може, й проклятій землі?..

МУЗИКА

Ліс, і ріка, і поле,
Неба луна безкрая —
Музика мого болю,
Музика мого раю,
Музика мого горя,
Музика мого дива.
Зорі над нами, зорі —
Нотами золотими.

Тиха моя тривого
З давнього потойбіччя,
Білий пісок дороги,
Яблуні на узбіччі.
Як же тепер без тебе?
Без дощових галявин?
Річка летить у небо.
Небо тече у трави.

Плаче, сміється, крає,
Паморочить, неволить
Музика мого раю,
Музика мого болю.
Білий пісок стежини
Гасне в сосновій хаші.
Щастя моє ожинне,
Нащо й зустрілось? Нащо?

ЕТЮДИК З АЛЬБОМУ СЕРЦЯ

Етюдик з альбому серця
На тлі зимового лісу:
З обличчям старого боксера
Зійшов над рікою місяць,
І сяйвом обсипав срібним
Соснові різдвяні ризи,
І тіні, мов чорні риби,
Гойднулись на білій кризі.

Етюдик, старий етюдик,
Чого він не вицвітає?
Чого мені серце студить
І душу перевертає?
Такий велетенсько-злісний,
Як після якогось бою,
Спливає кривавий місяць
Над горами і рікою.

Картинка з глибин архіву:
Берези в заметах босі.
Скажи мені, я повірю,
Чи він там ще сходить досі?
Чи й досі стікає кров'ю,
Непереможно-зухвалий,
Над лісом і над любов'ю,
Що так на нього чекала?

Не більше, аніж етюдик.
Не місяць, а страховидло.
А тільки — уже не буде
Ніколи такого світла.

Колиско моя вербова,
Хатинко з одним віконцем,
Любове моя, любове,
Чого тобі мало сонця?

ПОМІЖ НЕБОМ І ЛІСОМ...

Поміж лісом і небом сріблиться холодна луна
Від несказаних слів і березових постатей голих,
І дорога лежить, як покручена вітром струна,
І на дні свого серця тамує обірваний голос.
Непрозорість бажань і сліпуча трава молода,
Що пробуджує сни і лякливою ніжністю дише
В глибині поміж нами все важчій, як чорна вода,
Як беззоряна ніч, як криниці забутої тиша.
Але, Господи, хай... Це, либонь, не найгірше-таки.
Там, де всьому кінець, починається інший початок,
Бо коли на летовищі вимерли всі літаки,
Очевидно, пора нам хоч трохи навчитись літати.
Я боюся тебе, як боїться мисливця звіря.
Я не вірю тобі, як не вірить вогню стебелинка.
Бачиш, світиться в небі самотня холодна зоря,
Кришталево-сумна, як давно нецілована жінка...

СКАЖИ

У крижаному світі самоти
Хто ти для мене?

Бог?

Єдиний брат?

* * *

Мені вже снилось це колись:
І місяць молодий,
І білий сніг, і чорний ліс,
І на снігу сліди,
І я, весела і легка,
Немов срібляста тінь,
І ця твоя тверда рука,
Єдина у житті.

Мені вже снилось це колись
Давно-давно-давно,
Мов чорний міст, мов білий лист,
Немов німе кіно,
Немов старий дереворит
На біленій стіні,
Як перший іній, що горить
У місячнім вогні.

І я не думала, що сплю
Між крижаних суцвіть.
Я думала, що я люблю
Одного на весь світ.
Тепер молись чи не молись,
Чи заливайсь вином,
Це все було, було колись
Таким щасливим сном...

І вже — нічого, тільки біль,
Глибокий і густий.
Нічого не скажу тобі:
Не зрозумієш ти.

Це все — моє, лише моє.
Відсутній в ньому сенс.
Давай залишимо, як є
Усе-усе-усе...

Живи собі, живи, як жив,
Без місячних молитв,
Лишайся сонним і чужим —
Чужий не заболить.
А світ стоїть собі, як був.
Він — білий і святий —
Мою любов, мою судьбу,
Як плівку засвітив.

І вже — нічого. Тільки біль
До крику, до плачу.
Нічого не скажу тобі.
Нічого не прощу.

ТИХО ЩЕЗАЄ ЗІРКА

Тихо щезає зірка
В небі пустельнім.
Все це — печально й гірко,
Та — не смертельно.

Небо з душі щезає.
Вже не засвітить.
І не таке буває
В білому світі.

Звісно — ніщо не зміниться,
Лайся а чи молись.
Тільки оцього місяця
Жалко буде до сліз...

І НАВІТЬ ЗНАЮ, НАЩО...

Зигзаг червоний пізнього трамваю
Пригуркотить неголосно здаля.
Це все переживається, я знаю.
Усе душа загоїть, як земля.

Душа і так безрадісно-безводна,
А тут іще перенесло по ній
Твою любов, безплідну і безплотну,
Неначе невблаганний суховій.

Я цю стихію пережити мушу,
Бо всьому в світі є ціна й межа.
Усе душа відродить і заглушить.
Усе зцілить. На те вона й душа.

Усе переживеться. Кожна втрата.
Переживеться грішне і святе.
Душа, і так на бур'яни багата,
Як дике поле, терном заросте.

І ці тернові непролазні хащі
Ще, може, й зацвітуть, аби дощі.
Переживу. І навіть знаю, нащо.
Щоб більш ніхто не толочив душі...

МИМОВОЛІ

Як хворий лікар впізнає ознаки своєї смерті, так тепер і я
Розпізнаю для себе мимоволі
Агонію кохання.

ЛЮБИВ ЧИ НІ?

Любив чи ні? Чого мені боятися?
Ти, може, цього ще й не знаєш сам.
Ні в жодне слово неспроможне вбгатися
Те, що підносить душу в небеса.
Оте, що розуміється на відстані,
Що має так багато кольорів.
Любив чи ні? Душа твоя розхристана
Таврована трояндою вітрів.
У ній свої причини і обставини,
Уявлення про вірність і про честь.
Любив чи ні? Та певно що не бавився,
Раз так мені і світиш, і печеш.
Це, може, вперше серце відігрілося,
Відчуло щастя золоту луну.
А що — життя?

Зітліло б й відчадилося,
Щоб ти мені отак не спалахнув.
І в цім вогні моя єдина правда є.
Ну й що, що він вже, може, й відгорів?
Так із небес на землю світло падає
Мільйони літ з погаслої зорі...

ПРО НІЧ

Тиха музика неба й вогнів
І на скелі самотнє дерево.
Ліхтарі загоряються
в плесі нічному з високого берега,
Наче очі ріки.

ТАТУЮВАННЯ СЕРДЕЦЬ

Ще одне татуювання на серці
тоненькою голочкою любові.

Чорна плямка?

На сонці?

На совісті?

На траві вздовж залізниці?

Спогад?

Досвід?

Негативний?

Позитивний?

Особлива прикмета?

Індивідуальність?

Чужа власність?

Знак?

Номер?

Тавро?!!

Татуюване серце —

серце,

яке кохало

Майстра татуювання...

ПРО ФЕНОМЕН ХУДОЖНИКА

Феномен художника,

Що з безпробудного мороку

Наскрізь хмільної душі

Видобуває

Колір місячної стежини

Через ріку життя.

* * *

І снівсья дощ... І грала райдуга...
І небо снилось... А між тим —
Була любов, як виноградина,
Налита сонцем золотим.

Немов намистечко розірване,
Світилась наша кожна мить
Помежи травами й сузір'ями,
Понад століттями й людьми.

Навік самотністю таврований,
Рвучкий і чистий, як гроза,
Моя печаль недоцілована,
Моя невисохла сльоза,
Якими чарами сполонений,
Що ти до мене ще і ще
Лиш тільки в сні, лиш тільки в споміні
Приходиш сонячним дощем?

Приходиш срібними світанками
Звідтіль, де ще ні сліз, ні зрад,
Де над ажурною альтанкою
Снується білий виноград,
Де все ще пам'яттю не вкрадені
Ні дощ, ні райдуга, ні ти,
І ця любов, як виноградина,
Налита сонцем золотим...

ЧАС ПЕРЕСАДЖУВАННЯ ІРИСІВ

Старі квітникарки
(але ж вони і справді чомусь завжди старі,
погодься)

Торгують ірисами.
Це вдень.
А вночі
вони знову стають
крихітними дівчатками в білих льолях
і засинають
у фіолетових пазухах королівських ірисів,
а місячні зайчики
їх лоскочуть своїми срібними вусами.

Жаль,
у мене немає саду, крім власного серця.
Та все ж
Поклич мене навесні, коли ще не пізно
Пересаджувати іриси...

* * *

За видатні заслуги
перед красою кохання
нагороджую тебе
орденом Срібного Місяця,
урочисто прикріплюючи його
до неба
напроти твого вікна.

ПОСАДИ СОБІ ШОВКОВИЦЮ

Хуртовина виє й колеться,
Шаленіє, а проте —
Посади собі шовковицю,
Посади, нехай росте.
Вітер в'ється чорним покручем.
Перемети, як вужі.
Посади собі, хоч поки що
В зимовій своїй душі.

Не про щастя казка мовиться,
А про світ добра і зла.
Хай росте собі шовковиця,
Набирається тепла,
Хай шовковими суцвіттями
Зимові голубить сни,
Щоб було душі обвітрень
Трохи ближче до весни.

Щоб у ній, не дуже й лагідній,
Де мороз і заметіль,
Дозрівали тихо ягоди,
Білі, чорні, золоті.
Може, це вже й не повториться
В зимовій твоїй судьбі,
Та залишиться шовковиця,
Що відома лиш тобі.

СВІТИСЬ МЕНІ

На білім полі золотих вогнів
Такі рясні й вибагливі суцвіття.
Зимова ніч небесні і земні
Запалює свічки по цілім світі.

Січневе свято білого листка,
Де навіть від коліс немає ліній.
І ця печаль, красива і хистка,
Легка печаль, як на деревах іній.

Він світиться у світі без доріг
На цілий світ коштовним ексклюзивом,
Цей перший сніг,
останній перший сніг,
Як ця любов, приречено-красива.

Світись мені. Не згасни. Не розтань
У світі цім, де все щезає й гасне.
Серед мінливих пристрастей не стань
Недовговічним символом чи гаслом.

Світись мені. Нехай усе мине,
Нехай собі розвіється і щезне.
А ти — світись... оцим коротким днем,
Оцим коротким спогадом воскреслим.

Усе мине. І навіть ти минеш.
Світись мені. Не забувай мене...

* * *

На все потрібен час. Убивця-час.
Він все лікує, бо усе вбиває.
Він знає тільки, що мерці — мовчать,
Що вічного нічого не буває.
Що все минає. Все минає. Все.
І щонайперш — блаженський світ емоцій.
Що взагалі — відсутній зміст і сенс
У всьому, що ще є на цьому боці
Земного світла, що звемо життям,
Любов'ю, гнівом, щастям, каяттям,
Тих почуттів, що за безсмертя маєм,
Бо час приходить — і усе вбиває...

І я собі кажу — якщо це так,
Якщо душа людська передосіння
Стирається, немов старий п'ятак,
Не маючи надій на воскресіння
Своїх страждань і молодих надій,
Довіри й віри ілюзорних мутлів,
Що, бідній, їй лишається тоді?
Одна велика-превелика мудрість
Всепрощення і всепрощєння, чи
Велике біле поле збайдужіння?

Кажу собі: не плач і не кричи.
Не проклинай. Чекай свою годину.
Вона прийде і вилікує, бо
Лиш тільки час уб'є твою любов...

* * *

Кожен має свою дорогу,
Щоб на ній залишити слід.
Кожна жінка шукає Бога
І на небі, і на землі.

Бога-батька чи Бога-сина
На увесь свій недовгий вік,
Щоб молитися на колінах
На Його найясніший лик.

Щоб молитися, хто як знає,
На єдиність Його святу.
Хто сказав, що Його немає
І на небі, не те, що — тут?

Відступає з душі тривога,
І марнота, і суєта.
Кожна жінка шукає Бога,
І у цьому вона — свята.

Звідки ж брати надію й силу?
Силу вірити? От скажи?
Боже праведний, Боже милий,
Захисти і обережи...

* * *

Чуєш, козаче любий,
Срібне твоє ім'я,
Хто тебе так полюбить,
Як необачна я?

Тихий, самотній звіре
У шкірянім пальто,
Хто тобі так повірить?
Так довіриться хто?

Слів твоїх туга гостра,
Чорне презирство брів.
Ти — як безлюдний острів,
Де вже й маяк згорів.

Ти у своєї долі
Виборов сам собі
Тільки каміння голе
І крижаний прибій.

Чуєш, козаче любий,
Горде твоє крило,
Хто тебе так полюбить,
Щоб — і добро, і зло?

Срібне твоє ім'я...
Я...

НЕ МОЖУ ЗАБУТИ

З пам'яті зринеш рідно
Всім ворогам на зло —
Легкий, стрункий і срібний,
Наче твоє весло,
І, як велика риба,
В чорнім купальськім сні,
Легкий, стрункий і срібний,
Щезнеш у глибині...

ДОЩІ ІРПІНСЬКІ ЗОЛОТІ...

I.

Може, колись ти мені повіриш.
А й не повіриш — що ж...
Сховаю тебе у маленький віршик,
Наче сльозу у дощ.

А коли мене ніч покличе
До моїх лісових стежок,
Поцілую твого обличчя
Найдорожчий у світі шовк.

II.

Ще трохи — і самій на подив
До білок звикну і кущів.
Домовичок вночі приходив,
Шовково в шафі шелестів,
Усюди пхав цікаву пичку,
Чіпав папери й олівці,
А, може, пані Домовичка
В мої вбиралась спідниці?

А я собі так легко спала
Під чарами цих добрих див.
М'яка і волохата пара —
Вони у злагоді завжди.

Їм жити затишно і просто,
Вони не заздрять на чуже,
Вони в людський приходять простір,
Щоб дивуватися та й вже.

Мої нічні маленькі друзі,
Кудлаті, добрі і смішні,
Щасливий плід моїх ілюзій.
А, може, й ні...
А, може, й ні...

III.

Теплий дощик вередливо плаче
І кущами лазить навмання.
Я ж тобі не заважаю, бачиш?
Я живу, як тихе мишеня.

Електричка просигналить дзвінко,
Волохаті сосни наляка.
Як ти кажеш?

«Безтурботна жінка»?
Я не безтурботна.
Я така.

Просто, знаєш, все ти за роботою.
А роботі тій немає меж.
Я для тебе
стану безтурботною,
Білкою грайливою, авжеж.

Відпочинь.

Все зміниться на краще.
Клопотів позбудься без жалю.
Я ж тобі не заважаю, бачиш?
Я ж тебе
так віддано люблю...

IV.

Ще так нескоро до розлуки.
Аж ціла ніч. І ще півдня.
Вогонь тобі цілує руки,
Як пустотливе цуценя.

І ти безжурно гладиш ватрі
Веселу мордочку руду.
А що там — завтра?
Що там — завтра...
Дозволь, я погляд відведу.

Дозволь, я просто сяду ближче,
Довірюсь ночі і вину,
Запам'ятаю це обличчя
В непевних відблисках вогню.

Ти ж бач — я жінка...
стебелінка...

Дмухни на неї — і згорить.
І тільки зірка, як вуглинка,
Усе сіятиме згори.

* * *

Тихо сльозою стигне
Біла свіча вінчальна.
Серце моє єдине,
Серце моє кохане,
Серце моє печальне...

Як же ти так, козаче,
Навпіл — одним ударом?
Бачиш, як в пальцях плаче
Свічки блідий огарок?

Як же ти жити хочеш
В цьому квапливім шлюбі?
Мружаться Божі очі.
Супляться Божі губи.

Божої просиш ласки,
Божої оборони?
Лунко кадило ляска,
Дим обвиває скроні.

Рівно вогні палають,
Півчі виводять ревно.
Я тебе теж прощаю,
Як і Всевишній, певно.

Хай тобі буде легко
Нести свої кайдани,
Серце моє далеке,
Серце моє єдине,
Серце моє кохане...

* * *

І знову вітер дні перегорта.
І знову серце не знаходить місця.
Така зима безлика і пуста,
Така самотня, як у небі місяць.

Пливти б крізь ніч на хвилях міражів
Над містом, над рікою, над мостами.
Ну ти ж не винний в тому, що чужий.
Не винна й я, що рідною не стала.

Нехай хоч що розгублений мені
Розчулена ворожка наворожить —
Твоя душа, немов різдвяний сніг.
Не бійся. Я його не потривожу.

Мовчи й дивись. Нічого не кажи.
Яка різниця — з пекла ти чи з раю?
Не наближайся. Будь мені чужим,
Бо й так уже рідніших не буває.

Не наближайся. І пробач мені
Мої слова, народжені журбою.
Ми всі стаєм беззахисні й дурні,
Коли Боги карають нас любов'ю.

Яка зима... Яка важка зима...
Що навіть рятуватися дарма.

* * *

Жінка повинна належати
 тільки одному-єдиному,
Тільки одному-однінькому,
 пошли його, Боже, кожній.
Жінка повинна жити
 вірністю лебединою,
Лагідно-молодою, трепетною, тривожною.

Бо жінка — вона ж — сніжинка,
 крапелька-золотинка,
Очі у неї — неба сонячна пелюстинка.
Хто її слъози витре?
 Вкриє своїм крилечком?
Хто захистить од вітру
 свічку її сердечка?
Ходить пільма навшпиньки,
 сонно дитина дише.
Жінка на те і жінка,
 щоб не вмирала тиша,
Щоб на душі — прозоро,
 як на святий Великдень,
Щоб задивлялись зорі
 соняшниками у вікна.

Перша в косі сивинка,
 наче пелюстка вишні.
Жінка на те і жінка,
 щоб не згасала ніжність,
Щоби печаль зцілити
 відданістю й любов'ю,

Щоб її молитва

швидше дійшла

до Бога.

Бо жінка — вона ж — сніжинка,

крапелька-золотинка,

В неї ж не очі —

неба сонячна пелюстинка.

Хто її сльози витре?

Вкриє своїм крилечком?

Хто захистить од вітру

свічку її сердечка?

Жінка повинна належати

тільки одному-єдиному.

Тільки одному-одніньому,

пошли його, Боже

кожній...

Пошли його, Боже...

БІБЛІЙНІ ПЕРЕСПІВИ

К Н И Г А Ю Д И Т И

1. ЦАР АСИРІЙСЬКИЙ ІДЕ ВІЙНОЮ НА МІДІЙСЬКОГО ЦАРЯ АРФАКСАДА

Історія сувора і жорстока,
Далека до повчального кінця.
То було все дванадцятого року
В часи, як Навуходоносор-цар
Загарбав величезну Ніневію
І про всесвітнє панування мріяв
Усім сусідам на біду і страх,
І зуби все точив на Арфаксада,
І підкуп готував йому, і зраду,
Бо мідянського не злюбив царя.

Та Арфаксад — не в тім'я битий пан.
Він укріпив столицю Екбатан,
Як на той час далекий міг і вмів:
Він Екбатан той мурами обвів!

Завбачливий правитель Арфаксад
Сімдесят ліктів вгору й п'ятдесят
Завширшки неприступну звів стіну
Із тесаного каменю.

Війну

Передбачав він, що не говорить...
Дві башти звів біля міських воріт
По ліктів сто угору, та й самі
Ворота — сорок ліктів завширшки,
Аби його проходити полки
Могли всі зразу.

Частуючи не медом і вином,
А знищувальним глумом-стусаном,
Нещадно гнали без люб'язних слів
З порожніми руками, як старців.
До Навуходоносора вони
Вертались, винуваті без вини,
Розмазуючи прикрі сльози й бруд,
На злобу біснуватою царю.

І розлютився він на ті краї,
Й поклявся щиро царством своїм
Помститися без винятку на всіх
І знищити суперників своїх
Вогнем й мечем,
аби лежали ниць,
По всій землі, аж до морських границь!

І для початку несусвітніх кар
На Арфаксада кинув він війська!

І сталося так, чому, ніхто не зна,
Що ця лиха й несправедна війна
Перемогла могутність Акбатану...
Сплюндровані торговиці, майдани.
Розбиті мури. Спалені хати.
В священних храмах вояки-кати
Не милують ані жерців, ні люду.
Скрізь мародерство безпощадно-люте.
Вітрами розвівається зола.
Вже Акбатан зруйновано дотла.
Хто і коли повернеться назад?
Убитий цар, славетний Арфаксад...

Убиті й ті, що взяті у полон...
Стікає кров із катових долонь...
Кричать жінки... Вогонь сягає хмар...
Так бенкетує переможець-цар,
Він сам і вся його дикунська рать!
На горах трупів й людського добра,
Коштовностей розтерзаних скарбниць
Із храмів божих й царських кам'яниць
Тирлується військова босячня.
...Сто двадцять днів тривала та гульня.

2. НАВУХОДОНОСОР ПОСИЛАЄ ОЛОФЕРНА ПРОТИ ЗАХОДУ. ОЛОФЕРН ГОТУЄТЬСЯ В ПОХІД. ПОХІД ПРОТИ МАЛОЇ АЗІЇ

Тим часом Навуходоносор-цар
В своєму серці помсти лютий жар
Роздмухував злостиво.

І зібрав

Усіх своїх знавців кривавих справ,
Ну тобто — всю військову старшину,
Щоб чорну раду радити страшну
Про те, як-то помститися отим
Усім країнам,

що свої хребти

Смирено не схилили на його
Запросини до війська.

Ого-го,

Як він казився, пінився й стрибав,
Як особисто всім розповідав
Про лють свою, образу і ганьбу!

Ті ж слухали цареву ту клятьбу
І ухвалили:

«Вигубити всіх
Отих зухвальців!

І до царських ніг
Покласти їхні голови й скарби!»
Хтось, може, і не згоден був...

якби
Не голий меч у царственій руці
Та попід стіни не його стрільці...

Як же дійшла нарада до кінця,
Підкликав Олоферна грізний цар.
(А Олоферн, могутній, як гора,
У царстві другим був після царя,
Верховний вождь усіх державних військ)
І він сприйняв прихильно царську вість.
А цар сказав:

«Це я кажу! Я пан
Усіх земель.

І царствена стопа
Моя на горло тим бунтівникам
Наступить владно!

Вишикуй війська
Мої найкращі!

І на захід йди!
І жодної країни не щади!
Топчи, пали і вимагай одне —
Аби усі боялися мене!
Хай їхні землі, води й небеса
Мені належать!

Я для них — гроза,
Страшна і невблаганна!

Кожну п'ядь
Землі стопчу непереможно я
Ногами свого війська!

Хай про це
Узнають всі!

Усе земне лице
Залию кров'ю власних ворогів!
Усі потоки вийдуть з берегів,
Бо трупом переповняться ущерть!
Я сіятиму скрізь вогонь і смерть!
Іди поперед мене!

І займай
Заздалегідь аж поза небокрай
Народи неслухняні!

Хай тобі
Скоряються вони!

А в тій юрбі
Найпершим чином — вигуби мечем
Усіх мужів — бунтівників-нечем.
А решту, чуєш, збережи мені
На помсти дні!

Моєї помсти дні!»

І за наказом грізного царя
Той Олоферн у військо одібрав
Сто двадцять тисяч тільки лучників
Комонних,

а босоти — то таких
Уже без ліку.

Спорядив обоз
З ослів, биків, верблюдів, мулів,

бо ж —

Мета найперша воїну — грабіж!
Та ще й — гурти волів, овець і кіз
На харч в дорозі.

І пішов в похід,
Щоб землю всю на захід і на схід
Добірним вкрити воїнством своїм.
А тих роззяв, які роботу й дім
Лишили легкодухо для війни,
Було тьма-тьменна — більше сарани!

І вся оця людська чорнота знов
Із Ніневії виповзла по кров,
І сльози, і вогонь, і жах, і біль
На безголов'я людям і собі.
Пройшли рівнину,
Вийшли в гори, та,
Руйнуючи укріплені міста,
Через Ефрат, Месопотамський край,
Кіннота, колісниці, піхтура,
Кілікію, Арабію, Дамаск
Пройшли, немов спустошлива чума.

Вогонь пожеж, кривавий самосуд...
І страх напав на весь тамтешній люд.

3. ОЛОФЕРН У ПОХОДІ

Сидон і Тир, Азот і Аскалон
Назустріч вийшли здатися в полон.
Без опору, без бою на поклін
До Олоферна вислали послів,

Щоб ті сказали:

«Ми твої раби...

Що хочеш з нами, пане наш, роби!

Перед тобою падаємо ниць —

Скуштуй, будь-ласка, наших паляниць!

Усе, що в нас і наших землях є,

Віддаємо тобі — воно твоє!

Усе тобі —

джерела, криниці,

Сади, худоба, спілі пшениці!

Усе твоє!

Бери і користай!

Роби, що хоч! Лиш нас не зачіпай!

Ми й огорожі навколо обійсть

Повалимо, щоб догодить тобі!

Усі міста, і села, й хутори

Усі твої,

що хочеш забори!

І ми,

твої впокорені раби,

На вірність присягаємо тобі...»

Так Олоферн Примор'я захопив,

Його міста ще дужче укріпив,

І вояків добірних — ти скажи! —

З тамтешніх наймогутніших мужів

Навербував чимало.

Бо його

Як друга найдорожчого свого

Стрічали всюди —

хліб і сіль несли

Уклінно запопадливі посли,

Вінки дівчата радісно плели,
Як звичай східний спрадавен велить,
І музиканти, й танцівниці теж,
Святкових не жаліючи одеж,
Стрибали радо.

Тільки ж Олоферн,
Вмістилище щонайбрудніших скверн,
А не добра, нікчема із нікчем,
Усе живе пожежею й мечем,
Винищував!

Найбільше ж лютував
Стосовно вір в місцеві божества:
Святилища топтав,
рубав гаї,
І посилав поплічників своїх,
Оту захланну і продажну рать,
Найпершим ділом —

храми грабувать!
Бо Навуходоносор як сказав?
Аби нікого іншого не знав
Весь люд земний, всі мови й племена
За бога окрім нього!

Не одна
Фігура впала ідола-божка,
А люд хвалу вже іншому гукав!

І так війська-убивці підійшли
Аж до границь юдейської землі...

4. ІЗРАЇЛЬТЯНИ ГОТУЮТЬСЯ ДО ОБОРОНИ. ЮДЕЇ ПРОСЯТЬ У БОГА РЯТУНКУ

Дійшла й до вух юдеїв тая звістка,
Що чинить Олоферн несамовитий
Із людом поневоленням.

Як він
Насамперед руйнує їхні храми,
Осквернює святині споконвічні,
Богів тамтешніх нищить і кара,
І Навуходносора-царя
За бога славить.

Що багато люду
Вже стали й поклонятися йому.
І страх юдеїв охопив великий
За храм Господній,
за Єрусалимські
Святині Божі.

Бо вони з неволі
Єгипетської лютої оце ж
Заледве вирвались.

І весь народ
Юдейський тільки-но зібравсь
Докупи, разом.

Та й таки і храм
З жертovníком священним і начинням
Лиш тільки-но очистили від скверни
Й живому Богу воздали хвалу.
То ж, на відміну від народів інших,
Постановили всі оборонятись,
Стривожили сусідів щонайближчих,
Самарію, Есору, Єрихон.

Усі дороги і стежки найменші
Гурти військові стали пильнувати.
Усі вершини неприступних гір
Зайняли лучники й каменомети,
І закріпились мурами.

Старе,
Мале й недуже також працювало
І денно й нічно.

Перед лютим злом
Потроїлися сили у юдеїв.
Все було передбачено, аби
Важку облогу витримати з честю.
Заготувати встигли навіть харч —
Якраз вродило рясно — і врожай
Зібрати встигли.

Сиві мудреці
Листи послали всім близьким сусідам
Про спільні дії.

А насамперед —
До мешканців Ветулії, а також
Ветоместрему, того, що ото
Навпроти Ездрелону.

І наказ
Дали такий їм — вийти в гори,
там

Усі стежки і путівці зайняти
Військовими дозорами, бо лиш
Гірським шляхом добратись до Юдеї
Могли чужинці.

А бескиди ті
Були страшні й смертельно недоступні,
Й щілини там траплялися такі,
Що лиш по двоє воїнів крізь них
Могли продертись.

І усі юдеї

Чинили дружно те, що їм велів
Первосвященник Йоаким і рада
Ізраїльських старійшин, що весь час
В Єрусалимі радилась.

І всі

Ізраїльські мужі великим плачем
До Бога стали кликати. Вони,
Дружини їхні, і маленькі діти,
І наймити, й раби, і всі чужинці,
Що жили у Юдеї, власяниці
На себе надягли, і перед храмом
Єрусалимським впали ниць на землю,
І, попелом посипавши волосся,
Жертовник власяницями покрили,
І Господа благали слізним криком
Не видати чужинцям на наругу
Дівчат, жінок, невинних немовляток,
Господній храм, намолені святині,
Щоби рука поганська не сквернила,
Щоби нога ворожа не топтала
Поля пшеничні...

І по всій Юдеї

Народ постив чимало днів, обличчям
У бік Єрусалиму повернувшись,
До Храму Вседержителя.

І всі,

Й первосвященник Йоаким, і інші
Священники Господні з головами,
Посипаними попелом, щосили
До Господа взивали, щоби Він
Юдеїв захистив...

5. ВОЄННА НАРАДА В ТАБОРІ ОЛОФЕРНА

Коли ж про те пронюхав Олоферн,
Який вже звук топтати ницу чернь
Без опору і бою, не на жарт
Розгнівався.

Звивався, як вужак,
Розвідник той, що перед ним стояв,
І лепетав, що бачив і чував.
Хапався то за меч, то за ножі
Що хоч бери й не все йому кажи,
Той Олоферн...

А як змовчать йому
Про те, що досі знає кожен мул?
Що ті бійці, Ізраїлю сини,
Уже приготувались до війни.
Всі укріпили доступи гірські,
На всіх шпильях поставили такі
Дозори, пильні, що і день, і ніч
Стоять на чатах, не стуляють віч,
І навіть на рівнинах біля гір
Вартує ревний бойовий дозір
І не один.

То ж Олоферн тоді
Звелів зібрати звідусіль вождів
Країн, які здалися,

й на весь рот
Кричав:

«Хто скаже, що то за народ
Сидить у горах? Що то за міста,
І села, що захищені аж так,

Щоб не боятись і мене?

Яка

У них є зброя?

Що то за війська,

Котрі такі сміливі?

Скільки їх,

Тих воїнів, які мені до ніг

Не хочуть скласти зброю?

Хто їх цар?

Чи вождь, чи князь, чи ворожбит-штукар,

Що тільки він серед усіх племен

Посмів отак зневажити мене?»

І всі схилились, мов побив їх мор.

І відповів один лиш Ахіор,

Амманський цар:

«Усе, що сповіщу,

Все правда, пане, бачив сам і чув.

Народ отой — з халдейських поколінь,

Що не схилили голови й колін

Перед богами предків і батьків.

За це їх було гнано, як таких,

Що зрадили родинний звичай — і

Обряд і віру ствердили свої,

Віддавши суть вшановувальних мес

Живому Богу, Богові небес!

Отож в Месопотамії вони

Ховались, винуваті без вини,

Аж поки їхній Бог не повелів

З Месопотамських рушити країв

В край Ханаанський, де їм теж жилось

Безбідно, бо Всевишнього крило
Їх захищало від наруги й зла,
Даруючи без ліку і числа
І золота, і срібла.

Опісля,
Як голод Ханаанській поля
Спустошив, у Єгипет перейшли,
І у Єгипті довгий час жили.
Але місцевий цар їх незлюбив,
Собі перетворивши на рабів.
Та їхній Бог,

всесильний і страшний,
Коли Його покликали вони,
Побив Єгипет карами з небес,
І цар отой, немов побитий пес,
Скорився і юдеїв у світи
З дарами із Єгипту відпустив.
Через пустелю мертву йшли вони,
І Бог їх захищав і боронив,
Явив для них чудесний Божий знак —
Червоне море висушив до дна.
Отак вони прийшли аж на Йордан.
І їм Господь у володіння дав
Всі гори ці й поля навколо них...
Це плем'я небезпечне для війни,
Мій пане, бо із ними їхній Бог,
Що сіє віру, правду і любов!
Могутній Бог!

І він їх захища
Не гостротою й влучністю меча.
Він силу їм укріплює і дух
Всім ворогам на лихо і біду.

Коли вони згрішать — Він їх кара,
Бо наverts до правди і добра.
Як ні —

Він їм загинути не дасть!
Їх не здолає жодна із нападсть!
То ж придивімось, пане,

чи в них є

Причина, що надію нам дає
На перемогу.

А якщо нема —
То воювати з ними нам дарма.
Хай ліпше пан покине ці краї,
Щоби не стали пасткою бої
Для нас самих,
щоб часом їхній Бог
Не насміявся з наших перемог.
Все може статись, пане, як на гріх.
Ще станем посміховиськом для всіх...»

Та тільки Ахіох стулив вуста,
Увесь народ, що чув, зарокотав:
«Ганьба! Ганьба!

Не слухаймо! Ганьба!
Хтось в світі дужчий є за нас хіба?
Він зрадник! Це брехливі балачки!
Убити! Порубати на шматки!
Не будемо боятись —

ні і ні —

Якихось цих ізраїльських синів!
Дрібний народ, малочисельний він!
Слабкі його потуги бойові!
То ж наступаймо! Наголо шаблі!
Поглиньмо їх! Зметім з лиця землі!»

6. ОЛОФЕРН ВИДАЄ АХІОХА ІЗРАЇЛЬТЯНАМ

Коли ж отой гармидер трохи вщух,
То Олоферна кожен з них почув.
Принишкла розтривожена юрба,
Бо Олоферн від люті аж стрибав
Й кричав чимдуж:

«А ти ще хто такий,
Ти, Ахіоре, найманцю бридкий
З племен Амманських, щоб отут мені
Пророкувати, рушити чи ні
Війною проти цих ізраїльтян,
Ще й полошити?!

Ти собі затям,
Що ти — ніхто!

І ти нас не лякай
Тим їхнім богом,
що, мовляв, така

В них оборона, захист із небес...
Ось зараз я-но схамену тебе!
Ти кажеш, їхній Бог їх захища
Від голоду, від мору і меча?
І це тоді, коли для нас обох
Один лиш — Навуходоносор — бог?
Хто бог, крім нього?

Хто, крім нього, ще
Ось півземлі вже винищив мечем?
Що проти нього людські племена?
Чи в горах чи в полях?

Він рушить нас,
І ми підем, і знищим все дотла,

Аби одна лишилася зола
На попелищах!

І ніякий Бог
Не захистить їх від покари,
бо

Нам не скорились вчасно!

Стрімчаки
Просякнуть кров'ю їхньою ж таки!
Ущелини й рівнини всі ущерть
Заб'ються трупом, що накосить смерть!
Отак і буде!

Ти ж бо думав, як?
Та мій один-однісінький вояк
За всіх них дужчий!

Стопи їхніх ніг
Не встоять перед військом нашим, ні!
Всі згинуть до одного!

Так звелів
Володар всього неба і землі
Цар Навуходоносор!

І слова
Ці не пусті! Це слава світова!
А ти?!

Якийсь дрібний аммонський князь,
Із найманців, що у війська до нас
Прийшов за гроші,

ти, плоха вівця,
Ти не побачиш мого лиця
Віднині, аж по той святковий день,
Коли я на майдан зберу людей,
Аби відсвяткувати торжество
Тріумфу над фальшивим божеством

Тих, що втекли з Єгипту!

Отоді

Постанеш ти у самому гнізді
Тих божевільних. Й слуги залюбки
Проткнуть мечами й піками боки
Тобі.

І ти відразу не помреш,
А посеред майдану упадеш
Помежи довмираючими.

Я ж,

Ти, дурню нерозумний, зауваж,
Лиш засміюсь...

А зараз — нумо в путь!

Нехай тебе, мов бранця, одвезуть
Туди, у гори! І покинуть там —
Поживу звірам хижим й ворогам —
Під ворітьми одного із тих міст.
Ти не помреш, хіба що, може, з'їсть
Тебе якась голодна звірина,
Чи пропадеш — на те воно й війна —
З місцевим людом!

Чом такий сумний?

Якщо вже так надієшся на них,
У перемогу їхню віриш, то
Веселим мав би бути...

І ніхто

Цих слів моїх не виверне навспак!
Я так сказав!

Сказав — і буде так!

І Олоферн заговорив
До слуг, що були у шатрі,
Щоб Ахіора узяли
І на поталу віддали
Синам Ізраїля.

Й вони

Пішли, знущаючись над ним,
Долиною аж до гори,
Де оборонні табори
Виднілися.

Та вояки,

Що пильнували шпичаки
Гірські, побачили чужих,
Схопились за мечі й ножі,
За пращі, і камінний град
Сипнув із неба.

Вже й не рад

Ніхто із царських посіпак.
Лишили Ахіора так
Попід горою та й невлад
Чкурнули похапцем назад.
Сини ж Ізраїля тоді,
Побачивши його в біді,
Спустились з гір до нього вниз,
І Олоферновий сюрприз
Від пут звільнили й відвели
До себе за міські вали
У Ветулію.

Й він постав

Перед старійшинами там.
На раду ту тоді ж таки
Прибігли молодь, і жінки,

Раби, і найманці, й дітва,
Всі, в кого ще душа жива,
Покинувши щоденний труд,
Ну, власне, весь місцевий люд
Зібравсь на площі...

І старі вожді
Розпитувати почали тоді
У Ахіора,
хто він і чому
Страждати так доводиться йому.
І Ахіор поволі розповів
Про ту нараду, де він мову вів
Про Ізраїльські давні племена,
Й про те, що небезпечна ця війна
Для асирійців.

І про те казав,
Як Олоферн казився і кричав
Й погрожував знести з лиця землі.

...І закричали і старі й малі
Великим криком.

І, упавши ниць
Під тягарем важких волосяниць,
Просити стали в Господа з небес,
Щоби явив їм ще одне з чудес,
Щоби відвів нашістья ворогів,
Щоб місто захистив, оборонив,
Щоби забрав караючу чуму
Від них,

що так довірились Йому.
Народ кричав,
і плакав, і моливсь.

І низько Ахіорові вклонивсь
Старійшина найстарший. І забрав
До себе в хату. І вечерять дав
Йому і всім старійшинам.

І всі

Молилися по тому до роси
Ранкової, всю ніч, до Божества
Свогого, щоби місто врятував...

7. ОЛОФЕРН ВИСТУПАЄ ПРОТИ ВЕТУЛІЇ

А Олоферн уже на другий день
Погнав в похід усіх своїх людей,
І воїнів муштрованих, і тих,
Хто добровільно терся біля них
Для грабежу і слави, щоб вони
У Ветулію йшли задля війни
З племенами Ізраїлю.

Й оця

Тьма-тьменна люду — попереду цар —
Двигну́ла разом. Піхотинців лиш
Сто сімдесят, озброєних і злих
Жорстоких тисяч, а кінноти ще
Дванадцять тисяч! В кожного плече
Вгинається від зброї. А простих
Людей без міри — аби тільки встиг —
За ними бігло!

І оця юрба,

Від пана до останнього раба,
Горланячи і ревучи, як звір,
Залила всю долину біля гір!

Стояли і дивилися згори
Ізраїльтяни, чорні від жури,
На ту звіро́ту.

Й не один вжахнувся
Й найближчому сусідові шепнув
Свою печаль:

«Дивися, скільки їх!
Немає перешкод для їхніх ніг!
Ніякі гори, хоч би й до небес,
Ніякі мури найміцніших веж
Не встоять перед штурмом...»

Та ніхто

Не мовив запопадливо:

«Ото ж
Спускаймо́сь швидше їм на́встріч,
ходім

І зброю добровільно покладім
До їхніх ніг на землю...»

Навпаки
До кожної вояцької руки
Меч мов приріс навіки.

Й цілу ніч
Палали скрізь сторожові вогні,
Стояла варта у нічній пітьмі.
І ворог наступати не посмів.

На ранок біснுவатий Олоферн
Своїх вождисьок мало не роздер.
Та нічого робити, бо і сам
В своїй душі він співчував вождям:
Круті стрімнини, звивисті стежки.
Їх не здолають жодні вояки.

То ж мусів сам сідати на коня
І протягом усього того дня
З легким загоном вершників уздовж
Гряди гірської роз'їжджав.

Отож

Всі роздививсь дороги і стежки,
Уздовж по них розставив вояків.
Угледів також — витоки джерел,
Звідкіль народ ізраїльський бере
Щоденно воду.

Й там своїх людей

Поставив густо.

І під вечір аж

Вернувся в табір до військових маж,
Де розпочався величальний спів
Улесливих союзників-вождів:
«Нехай володар вислухає нас,
І наше слово хай у добрий час
До вух твоїх, наш пане, хай дійде.
Ми тільки хочем, щоб ніхто й ніде
Із воїнів твоїх не постраждав,
Щоб їм ніхто й ніколи не завдав
Й найменших ран, щоб ти, о будь ласкав,
Без краплі крові ворога здолав!
Народ оцей ізраїльський — слабкий,
Звик здавна покладатись не на бій,
Бо звикли сподіватися, повір,
На неприступність цих високих гір,
Де проживають,

на стрімнини скель,

Куди хіба що долетить орел.

А як людині збройній чи коню?

Та ще й під шквалом каменю й вогню?
То ж, пане, ти із ними не воюй
У звичний спосіб.

Краще й не мудруй,
А табором в підгір'ї стань і стій,
І жоден воїн не загине твій!
Стій табором! Людей своїх щади!
Але займи всі витoki води,
А особливо ж — джерело оте
Найбільше їхнє, що для них святе.
Вся Ветулія зпрадавен буття
Бере із нього воду для пиття.
Займи його, те їхнє джерело,
Щоби ніщо туди не забрело,
Ані людина, ані мул чи пес.
Оце твій стратегічний інтерес!
Тоді й побачиш дуже швидко сам,
Що спрага зробить тим гордійчукам!
Води не стане.

І на третій день
Сама старшина їхня покладе
Тобі до ніг усі свої ключі
Від брам і арсеналів.

Ми ж мечі
Вхопивши міцно, як стрімка ріка,
Враз місто захлищем.

Й бунтівникам
Вважай — кінець, бо щонайперше — ми
Оточим місто вірними людьми
Зсередини й довкола, щоб і щур
Не виповз з нього. І ніхто не чув
Крім того Бога, що на небесі,

Як там ото вони конають всі.
Оце і весь військовий, пане, труд —
Дивитися,

як-то на трупі труп
Валятиметься вздовж міських доріг
Та на майданах. Навіть трупарі
Повимирають. Навіть їхні пси
Від спраги повтрачають голоси.
Тоді ж то, ясноликий, зможеш ти
Сповна їм, непокірним, відплатить
За те, що були вперті, як осли,
Й тобі без бою місто не здали!»

І Олоферну підла рада та
Сподобалась. І повелів він так
Усе й зробити.

Й на вождівський знак
Амманські і ашшурські племена
В долину вдерлись й зайняли-таки
Усі джерела і усі струмки.
А інші вояки пішли в обхід
Навколо гір на північ і на схід.
А решта асирійських вбивць-вояк
На рівнині отаборилась так,
Що їхні шатра та вози навкруг
Покрили всеньку землю аж за пруг.

І Ветулію чорний жах обняв.
Що далі? Як? Ніхто з людей не знав.
Облогою тридцять чотири дні
Стояли вороги навколо них.

Нема води.

Води нема.

Води...

Немає в світі більшої біди.

Вмлівали немовлята на руках,

А в матерів не було молока

Ані росинки.

Й крапельки дощу

З небес не впало.

Крику і плачу

Все більшало, бо більшало й смертей

Від голоду і спраги.

Як на те

Здалось їм, що забув про них Господь.

І врешті збунтувався весь народ

Проти Озії та усіх старшин

За те, що ті не вислали дружин

Військових з перемир'ям у свій час

До Олоферна:

«А тепер він нас

Всіх вигубить!

Ми всі отут помрем!

Чи ще не пізно перед тим царем

Упасти ниць, віддати на грабіж

Все наше місто величезне, ніж

Дивитись, як конають без води

Маленькі дітки і старі діди,

І матері терплячі. Ліпше нам

І нашим ненародженим синам

Рабами поле пильнують чуже,

Так хоч життя можливо, збережем!

У свідки кличем землю й небеса,

І Господа Пресвітлого, щоб Сам
Нас захистив і визволив згори...»

Ридало місто. І великий крик
Здіймався в небо. І усі старі
Похнюпилися.

І заговорив

Тоді Озія:

«Браття!

Хоч п'ять день

Нехай в облозі лютій ще пройде.

П'ять день!

А там — побачите —

Господь

Врятує нас від кривдників-заброд.

А не врятує Він наш бідний люд,

За вашими словами я зроблю —

Віддам ключі загарбникам...»

Й тоді

Всі розбрелися сумно хто куди —

Хто знов на башти й мури вартувать,

А хто вернувся до убогих хат

У спрагу без надії на дива.

І розпач кожну душу катував...

8. ІСТОРІЯ ЮДИТИ ТА ЇЇ КРАСА. ЮДИТА І СТАРШІ МІСТА

Оті страшні розпачливі слова

Почула і Юдита-удова.

Три роки й кілька місяців вона

Жила в жалобі, тиха і журна,

З душею, у якій лиш плач і смерть,
Бо Танасія, муж її, помер.
У владі й силі в Господі почив
Раптово, враз, під час ячмінних жнив.
Женці ячмінь в'язали у снопи,
І в полудень не розгинали спин.
Із ними й він — за ними наглядав —
І залюбки усім допомагав,
Бо сила грала в м'язах. На біду ж
Серпневе сонце вдарило.

І муж
Такий, як скеля кріпкий, похилився
На ті снопи.

А люди, як могли,
Хапались пана рятувати, та
Із того поля він уже не встав...
Та й поховали під плачі гіркі
В отій печері,
де й його батьки
Поховані.

Юдита ж удова
Жила відтоді, наче нежива.
І хоч за спадком їй великий дім
Лишивсь від мужа, та вона на нім
Звеліла хижку збудувать малу,
І там, на себе сиплючи золу,
В волосяницю вкутавшись, в журбі
Всі дні і ночі плакала собі,
І закривала від людей лице,
Неначе поховалася живцем.
Була ж прекрасна з виду і душі.
І Танасія, муж її, лишив

Їй по собі неміряні скарби —
І золота, і срібла, і рабинь,
І поле, і худоби — лиш живи!
Та тільки не знімала з голови
Намітки удовиної вона,
Благочестива й богобоязна.
Так і жила у таїні молитв.
І люди забувати почали
Її обличчя.

Та коли вона
Почула, що спустошила війна
Настільки місто змучила, що люд
Уже готовий визнати приблуд,
Піти до них покірно на поклін,
І жить, не розгинаючи колін,
В довічнім рабстві,
що на п'ятий день

Міська старшіна самохіть піде
До асирійців, понесе ключі,
Вона таємно глибоко вночі
Служницю вірну вислала тоді,
І запросила головних вождів
До себе в дім.

І, як вони прийшли,
Скріпивши душу силою молитв,
Завела мову:

«Ось що я скажу,
Вам, ветулійським чільникам.

Сужу

Я за своєю совістю. А ви
Послухайте і роздуми вдови,
Хоч і жіноча в мене голова...

Недобрі були сказані слова
Тоді перед народом вами, як
Сказали ви, що лиш Господній знак
Врятує місто,

що коли Господь
Не допоможе зі Своїх висот,
Не захистить, ви ув одвіт на те
Самі усіх нас ворогу здасте.
Так, ніби докоряючи Йому,
Ви здатні вкинуть у смертельну тьму
Весь свій народ — на волю смерті й зла.
Ви Божу випробовуєте владу?
А хто ж ви є, щоб Бога спокушать?
Щоби людська возносила душа
Аж понад Бога? Краще не гнівить
Творця Землі і неба. Цілий світ
В Господній владі. Задумів святих
Ніхто не знає. Схоче — захистить,
Не схоче — знищить. Бога не злякають
Погрозами. В божественних руках
Всевишнього — найменша наша мить.
То ж не лякати Бога, а просить
У Нього ласки треба повсякчас.
І, може, Він ще й порятує нас,
Пошле з небес живлющої води,
Бо споконвіку Він у нас один,
Наш Бог живий.

Із найдавніших днів
Ми інших не шануємо богів.
Тому й надія жевріє в серцях,
Що допоможе віра у Отця,
Що Він наш рід не вигубить, о ні!

Руками чужоземних дикунів.
Бо ж візьмуть нас — то й всю Юдею теж.
І святотатству вже не буде меж:
Зруйнують все,

вгамовуючи лють,
І храми кров'ю нашою заллють.
На нас тоді за все вина впаде —
За грабежі, наругу, смерть людей,
За рабство і приниження, що ми
Межи чужими матимем людьми.
То ж, браття, хай згуртує нас біда,
Щоб духом більше не занепадать,
Бо все Господь тепер довірив нам —
Життя людей, жертovníк наш і храм,
Господня кара людям не на зле,
Він просто нам випробування шле.
Він наших випробовував батьків.
Тепер для нас прийшли часи гіркі.
Не зрадьмо ж, браття, рідних корогов,
Не даймо проливать невинну кров
Дрібних дітей, страждених матерів!»

Озія ж їй на те заговорив:
«Ми розумієм розпач твій і гнів.
Ніхто твоїх не заперечить слів.
Про розум твій і серця чистоту
Давно все місто відає. І ту
Твою болючу муку ми й самі
Сприймаємо. Та й ти нас зрозумій:
Народ від спраги мре. Не має сил
Для опору. Це він нас упросив
Присягу дати. І хіба сама

Не бачиш ти, що іншого нема
Спасіння нам? Присягу ми дали
Народові. Зробили, що могли.
П'ять днів терпіння, а тоді — помрем,
Та слів своїх назад не заберем.
А ти — благочестивая жона,
Молись за нас хіба що, бо війна
Не справа рук жіночих чи ума.
Ти ж бачиш, що води у нас нема.
Нема води — й життя нема.

Ну що ж...

Проси у Бога, хай пошле нам дощ...»
На те Юдита мовила:

«Тоді

Сама піду зарадити біді,
Зроблю таке, що буде з роду в рід
Онуку переповідати дід.
Цієї ночі, як усе засне,
Прошу, із міста випустіть мене.
Я вийду зі служницею.

А вам,

Отим, що місто здати ворогам
Надумали — нічого не скажу,
Куди й навіщо. В серці збережу
Цю таємницю, поки до ладу
Я задум свій трудний не доведу.
У Божі руки віддаюся, бо
Заступиться за мене з неба Бог!»

Озія ж із начальниками йї
Вклонились чемно:

«Не втрачай надій.

Іди у мирі, жінко всеблага,
Нехай тобі Господь допомага
На кару нашим ворогам...»

І всі

Із хижки тої вийшли до роси,
І по домівках тихо розійшлись,
І кожен в думці Господу моливсь.

9. МОЛИТВА ЮДИТИ

Юдита ж щось задумала.

Проте

Нікому не повідала про те.
Натомість всі тривоги і жалі,
Лицем припавши низько до землі,
В волосяниці, в попелі, журна,
Виповідала Господу вона.
Казала:

«Боже! Іспокон віків
Ти Бог єдиний у моїх батьків!
Моєму батьку Симеону Ти
Дав меч, щоб чужоземцям відплатить
За те,

що умертвили без вини
Дівча із роду нашого вони!
Ти покарав отих гвалтівників!
Ти їм сповна за злочин відплатив!
Допоможи їй тепер!

Мене почуй!

Почуй вдовицю в час її плачу!
Хіба ж Ти не всесильний?

Чи ж не Ти
Володар світу, світла й темноти?
Чи ж не в Твоїй божественій руці
Всіх перемог початки і кінці?
Ось асирійці кровожерно-злі
Своїм мечем зайняли півземлі,
А того і не відають, дурні,
Що тільки Ти — кінець оцій війни
Покласти можеш!

Ти і тільки Ти!
Розбий же. Боже, їхні ті щити!
Тих вершників, піхоту та стрільців
Розпороши, як пил, в усі кінці!
Коли ж нахабству цьому буде край?
Вони вже і на Твій Господній храм
Взялися зазіхати, і в краях
Твоїх Твої ж святині і Ім'я
Твоє ж, священне, осквернити!

Ні!

Не допусти до цього! Дай мені,
Мені, вдовиці, незборимий дух,
Щоб нищих асирійських волоцюг
Могла здолати!

Дай моїй руці
Потужну силу покарати ці
Зухвалі орди!

Господи, скарай
Рукою жінки цих нелюдських зграй
Осердя хиже!

Боже, вірю я,
Що не в військах численних міць Твоя,
Що Ти не вбивць бездушних захисник,

А покровитель скривджених, малих
Чисельністю і зброєю!

Ти — Бог

Смиренних!

Ти — єдина їх любов,
Пречиста віра правди і надій!
О Боже мого батька,

Боже мій,
Владико неба, і землі, і вод,
Почуй мене!

Очисти мій народ
Від злої скверни чужоземних вбивць,
Відкрий мені глибини таємниць
І мудрих слів, і хитрощів людських,
Щоб я могла перемагати їх,
Жорстоких, підлих нелюдів отих,
Що зазіхнули на святе святих!
Допоможи мені,

отак вчини,
Щоби мого племені сини
Допоки сонце й небо голубе
Звеличували й славили Тебе,
І знали добре,

що Один еси,
Бог правди, справедливості й краси,
Бог всемогутній,

над Богами Бог!
Бог визволитель від усіх тривог!
Хай знає люд ізраїльський повік —
Що Ти йому єдиний захисник!»

10. ЮДИТА ЙДЕ ДО ОЛОФЕРНА

Закінчивши молитися, вона
Покликала служницю, і, смутна,
Зійшла із даху з хижки вниз, у дім,
Що лиш в суботу ночувала в нім
Та по святах великих, і зняла
Волосяницю, що на ній була,
Й манаття удовинее своє,
Й найкраще одягла, що в неї є,
Те, що, як був ще чоловік живий,
Вона носила в празник храмовий.
Усі обручки, персні, намиста
На себе начепила.

Неспроста
Це все, звичайно. Замисел трудний
Відомий був, звичайно, тільки їй.
Дала служниці клуночок харчів,
І разом вийшли до воріт вночі,
Де вже були старійшини міські,
Щоб відчинити засуви важкі,
Як домовлялись.

Та коли ото
Лице її побачили, ніхто
Не упізнав спочатку, бо така
Вона їм гарна видалась й струнка,
І ті прикраси сяяли на ній,
У сяєві сторожових вогнів,
Іще ясніш, ніж зорі в небесах!
Сліпучою була її краса!
Зачудувавшись, остовпіли, та
Отямившись, промовили:

«Повстань

За нас! Хай Бог супроти зла
Дарує силу, щоби ти могла
Всі задуми завершити свої
На славу й честь ізраїльських країв...»

Вона ж лише вклонилась до землі.
І так обоє тихо слід у слід
За браму вийшли і — спаси їх Бог —
Вона й служниця-подруга, удвох
По схилу вниз, у досвіток сирий,
І всі мужі дивилися згори,
Як йдуть вони, як даленіють, аж
Допоки тихо не здолали кряж,
І перейшли долину на чуже.
А там туман.

Не бачили уже...

А у долині — не пройшло й версти —
Дозорці асирійські, як чорти,
З туману гульк! І що за чудеса?
Що за така небачена краса?
Отетеріли з дива: йде війна,
А тут на стежці врода неземна!
Питати стали:

«Хто ви? І звідкіль?
Куди йдете серед порожніх піль?»

Юдита ж — мову знаючи чужу —
Говорить:

«Від євреїв я біжу
З отих-он гір.

Хоч і єврейка я,
Та вигибла уже моя сім'я,
Через отих старшин упертих. Тож
Я хочу відомстити їм. Ніхто
Нехай із них не виживе! Я йду
До Олоферна. Я іще діжду
Побачити, як і вони усі
Сконають там, мерзенніші від псів!
Я йду, щоб показати вам стежки,
Щоб ваші благородні вояки
Те місто без єдиної із ран
Взяли, нарешті, на тугий аркан!»

Сторожові мужі, почувши це,
І вгледівши красивеє лице,
Що засліпило їх, немов зоря,
Врочисто до вожедевого шатра
Вели жінок, говорячи:

«Це ти
Своє життя урятувала тим,
Що йдеш до пана нашого в намет!
Лише не бійсь нічого наперед.
Сміливо йди, сміливо розкажи
Усе, що нам казала. І лежи
Обличчям вниз, очікуй на своє...
І не тремти, тебе він не уб'є,
А, може, ще й подякує...»

І так
Юрба зі ста озброєних вояк
Провадила Юдиту, а при цім
Поперед себе вислали гінців
Із новиною.

Й до шатра вождя
Збігатись люди стали загодя,
Щоби її побачити. І всі
Уголос чудувалися красі
Небаченій, і гомоніли:

«От

Оце такий ізраїльський народ!
Чи можна легковажити-таки
Народом, звідкіля такі жінки?
Якщо ми всіх не винищим мужів,
То і один з них, залишившись жив,
Всю землю завоює!»

І взяли

Юдиту, і в намет вождя ввели,
Де Олоферн тим часом спочивав,
На пишнім ложі мляво возлежав,
Від спеки знемагаючи. Возив
Він за собою кілька сот возів
Зі статком награбованим. Десь він
Спроворив величезний балдахін
З коштовних кармазинів, а по нім
Узори буйноцвітні і рясні
Гаптовані вигадливо, а ще —
Смарагди, самоцвіти! Аж пече
Очам на те дивитися.

Отож

Й розлігся на своєму ложі з лож,
Хоч і в шатрі похіднім. Хай-но чернь
Дивується:

«Оце-то Олоферн!

Який багач! Мабуть, спокон віків?!»

Не просто так, а в світлі свічників
Виходив до людей. Ті свічники
Поперед ним штовхали служники.

Отак у сяйві світляних стовпів
І до Юдити нашої ступив.

11. ЗУСТРІЧ ЮДИТИ З ОЛОФЕРНОМ.

Як же вона відкрилась перед ним,
То наче всіх ударив з неба грім —
Такою вже красивою була.
І Олоферн сказав:

«Не маю зла
На тебе, жінко, як на всіх мужів,
Хто Навуходоносору служить
Надумався. От і тепер, якби
Той твій народ, незлагідні раби,
Мене, як слід, зустрів, пошанував,
Я б списа проти нього не здіймав.
Самі собі вони призвідці бід.
Скажи ж мені, що треба тут тобі?
Чого втекла від них? А втім, мовчи!
Ти правильно зробила. Хоч би чим
Не керувалась у своїх ділах:
У нас собі рятунок ти знайшла.
Ніхто тебе не скривдить тут заздря.
Ти ж Навуходоносора-царя,
Як і ми всі — слугиня!»

А вона

Йому сказала:

«Так, мій царю, знай,
Що я тобі всю правду розповім
Цієї ночі, і про власний дім,
І про своїх вождів, і свій народ.
Послухаєш мене — без перешкод
Все завоюєш! І до ніг тобі
Усенький світ складе своїх скарбів
Силенну силу!

Хай живе в віках
Цар Навуходоносор, у руках
Якого небо, води і земля,
Що повелів, щоб ти настановляв
На путь правдиву весь немудрий люд!
Не тільки я хвалю тебе й люблю,
А й дикий звір і піднебесний птах,
Який живе у хащах й небесах
Лиш завдяки тобі, владико наш!
О найясніший, наймудріший, знай,
Що чули ми у нашому краю
Про неосяжність мудрості твоєю!
І весь великий піднебесний світ
Тобі під ноги дух схиляє свій!
І ті слова, що Ахіор повів
На раді таємничій військовій
Ми чули теж:

з-під ветулійських стін
Приведений на площу міста, він
Все повторив, що говорив тоді.
І я скажу, владико, не пусті
Слова його про іудейський рід.

Ніхто і справді нас не підкорить,
Не залякає й не поб'є нічим,
Аж поки проти Бога не згрішим.
А согрішим — відверне Бог лице —
Нема тоді рятунку! Знай про це
Мій любий пане!

Знай, славетний, знай!

Бо вже зневажив Господа мій край,
Уже такий вчинив мерзенний гріх,
Що Бог ніколи не пробачить їх,
Моїх вождів немудрих, бо вони,
Коли води забракло й свіжини,
Накинулись на ту худобу, що
Заборонив Господь вживати!

Чом

Не слухали вони Господніх слів?
І навіть те, що іспокон віків
Священне, тільки Господу дано, —
Зерно, олива, яблука, вино, —
У храмі Божім осквернили теж,
Пожерли заборонене, святе!
За ці гріхи Господь їх покара
Твоїм мечем, о віснику добра!
Я за велінням Господа прийшла,
І правду всю тобі розповіла.
До тебе Бог сюди мене послав,
Щоб разом ми повстали проти зла,
Яке юдеї коять.

Я отут,

Щоби сповніти заповідь святу,
Стою перед тобою.

У байрак

Піду молитись, щоб Господній знак
Почути вчасно. А звідтіль прийду
Й тебе, о нездоланний, поведу
На Ветулію, й далі, а затим —
По всій Юдеї, аж в Єрусалим!
І трон твій усевладний утверджу
Посеред нього!

Буде, як кажу!

А у єрусалимській стороні
Їх гнатимеш, як стадо баранів
Покірних через крик, прокльони й плач.
І жоден пес не гавкне. От побач!
Кажу тобі, мене сам Бог послав,
Щоб ти оцих зрадливців покарав!»

Вподобав Олоферн її слова.
Йому аж закрутилась голова
Від лагідних і влєсливих речей.
І мовив він:

«Таки немає ще

На світі розумнішої, ніж ти!
Це справді Бог звелів тобі прийти
Сюди до нас. Якщо ж ти ці рясні
Обіцянки ще й сповниш, то й мені
Твій Бог за Бога буде!

А тобі

В палатах царських без журби та бід
Довіку жити! І тебе усяк
Вшанує — і найстарший, і хлоп'як!»

12. ЗГУБНА УЧТА

І він звелів туди її ввести,
Де зберігався посуд золотий,
І решта награвованих в людей
Коштовностей.

І поки там той день,
Нагодувать — нічого, що вночі —
Із царських вин і дорогих харчів.
Але вона вклонилася йому
Й сказала:

«Я від тебе не візьму
Їстівного. Не їстиму чуже,
А те, що із собою. Досить вже
Гніввити небо. Краще для обох
Нас буде, як не розлютиться Бог!»

«Хіба харчі — їй Олоферн — біда?
А як твоя закінчиться їда?
Звідкіль ми роздобудемо таке,
Як в тебе в торбі?

Діло клопітке
Й знайти, бо хоч і люду тьма,
З твого народу жодного нема».

Юдита ж у одвіт:

«Клянусь життям,
Ще й забагато є для спожиття,
Не встигну навіть того з'їсти, бо
Вже через мене виконає Бог
Те, що й задумав».

І її ввели
З пошаною й словами похвали,

А з нею і служницю, у намет,
Такий великий, наче ожеред,
Набитий награбованим ущерть.
І там вони до півночі іще
Й з дороги задрімали, а коли
Ранкова варта вийшла на вали,
То встали і послали до вождя:
«Хай добрий пан дозволить загодя
Перёдсвітом, тихенько, затемна
Виходити молитись в поле нам,
Аби ніхто не бачив з вояків,
Бо, як не є, ми все-таки жінки
Беззахисні».

І він на звістку ту
Спросоння буркнув:
— Хай собі ідуть,
Куди їм дітись?

І вони отак
Виходили щоночі у байрак,
Отой, ветульський біля джерела,
Де їх і варта бачити могла,
Якби хотіла. І молились там,
І мили у воді лице і стан,
А потім повертались утемні.
Три ночі так ходили і три дні.
А десь під вечір на четвертий день
Запраглось Олофернові пісень,
Веселощів розпусних, бо й таки
Вже скільки днів одні чоловіки
У таборі. А тут під боком є
Така красуня — сили не стає
Терпіти те.

І Олоферн спішить
Бенкет зчинити для одних старшин.
Найстарших, щонайближчих посіпак
Зібрав собі на гульбище, як знак
Поваги і довіри.

Та й гукнув
Багбасу-скопцю, що в нього був
Найстаршим в домі:

«Гей-но приведи
Ту жіночку юдейськую сюди,
Хай вип'є з нами як почесний гість!
Та ж нас дотла ганьба і сором з'їсть,
Якщо ми кралю випустим з лабет,
Удосталь не натішивши себе!»
Пішов Багоас та й сказав:

«Чи ти
Не хочеш-но, красунечко, піти
Повеселитись любо до вождя
І сісти коло нього, як сидять
Із Навуходоносором оті
Дівчата асирійські молоді?»

В одвіт Юдита:

«А чому б і ні?
Чи до лиця перечити мені?
Хто я така? Чи я вже нежива,
Щоб не коритись пановим словам?
Накази панські всі мені святі!
Я все зроблю негайно. Ще й при тім
Із втіхою й охотою, авжеж,
Бо radoшам моїм немає меж!

До смерті я — ось так тобі скажу —
Цю панську ласку в серці збережу!»

І встала, і прибралась, і взяла
Усі свої прикраси одягла.
Служниця ж вийшла трохи наперед,
Щоб, перш ніж пані ступить на бенкет,
Розкішне ложе простелити їй
Із барсової шкури на землі,
Яку раніш Багоас від вождя
Як знак поваги їй приніс у дар,
Щоб спати мала де. От як вона
Ввійшла, вояки, п'яні від вина
І так були по вінця, а коли
Побачили, то аж занемогли
Від пристрасті.

Найбільше ж — Олоферн,
Що замалим ледь-ледь не дряпав дерн
Від нетерплячки. Він ще в перший день
Як лиш уздрів Юдиту, то ніде
Не міг вмотитись, свій сердечний жар
Гамуючи. Роз'юшивсь не на жарт
Вседозволенний. І лише чекав
Нагоди, щоб чіпка його рука
Взяла її за шию.

«Пий лишень! —
Гукнув до неї — і співай пісень!»
«І питиму!

— Юдита ув одвіт!
А вже гостям від хмелю цілий світ
Макітрився.

Вона ж собі пила
І їла те, що з дому принесла.
Вони її й не силували тим.
Самі ж тягли, аж пухли животи!
А вже найбільше нахлистався вождь,
Бо хто йому указ? Таки ніхто ж!
Відколи й народився Олоферн,
За день не випив стільки і не зжер!

13. ЮДИТА ВІДТИНАЄ ГОЛОВУ ОЛОФЕРНОВІ.

Коли ж на землю сутінки зійшли,
І гості потихенько розповзлись
Напівживі від хмелю, то намет,
Понишпоривши добре наперед
По всіх кутках, чи не лишився гість,
Закрив Багоас, подолавши злість,
На ненаситно-спраглих пияків.
І, не прибравши куснів-черепків,
Подався спати сам у свій куток,
Бо й натомився досі, як ніхто.
Зосталися лише в наметі тім
Сам Олоферн п'янущий,
а при нім

Юдита і служниця.

Олоферн

Лежав, де впав, аж постели задер,
Без пам'яті від доброго вина,
Лише хропів безтямно.

А вона
Свою служницю вислала надвір,
Щоб та її чекала до тих пір,
Коли сама не вийде, як завжди,
Опівночі молитись до води.
Пішла служниця.

В спочивальні тій
Нікого не лишилося.

Тоді
Звела Юдита очі до небес:
«О Господи ясний!

Прошу Тебе,
Дай сили цій невпевненій руці,
Що не вбивала навіть горобців!
І укріпи мій дух,

бо нині час
Урятувати від заброд всіх нас,
Увесь народ юдейський!

І Твою
Величну славу у оцім краю
Примножити!»

І встала із колін
На ложе панське глянула,

а він
Той Олоферн, гривастий, наче лев,
Розкинувся, що аж шатро мале!
Гора горою — що уверх, що вшир —
Понад богатирами богатир!
Тут і сміливцю-воїну не жарт,
І в силача коліна задрижать!
А що ж Юдита?

Вибору нема.
Те, що вона задумала, сама й
Здійснити мусить.

І вона ступа
Навпомацки, повільно, як сліпа,
До узголов'я ложа, де за дня
Шаблюку в піхвах бачила вона.
І витягає зброю обіруч,
І б'є щосили, аж кривавий ключ
Шугнув у стелю пружно.

Й нежива
Скотилася на килим голова,
Страхітливо-кудлата. А за тим
Той балдахін зірвала золотий
І пурпуровий. Замотала в нім
Криваві мертві пелехи страшні,
Ретельно додивляючись, аби
Не дуже протікало,

і в торби,
Оті, що завжди мала при собі,
Ще поки труп метався і хрипів,
Так зверху на одержу і харчі
Й запхала.

І тихесенько вночі
Удвох, як-то зазвичай вже не раз,
Пройшли крізь табір у щасливий час.
Ніхто не погукав, не зупинив,
Бо варта звикла досі, що вони
Молитися ходили до води,
А потім поверталися сюди,
Назад у табір.

Та на цей раз так
Не сталося, бо вони через байрак,
Аж очі чорний заливав їм піт,
Все вище й вище до міських воріт
Побігли прудко під покровом тьми
Все вверх і вверх, невидимі людьми,
Ні звіром диким, гадам степовим,
Так, видно, їм Господь шляхи стелив,
Ще поки ніч, ще поки навздогін
Не кинувся сторожовий загін!
Ось смолоскипи ветулійських брам!
І вже вони кричать:

«Відкрийте нам!

Відкрийте нам!

Це ми!

І з нами Бог!»

Зчинився враз страшний переполох!
Всі збіглися до брами, хто ще міг,
А тих, що вже не рухались самі,
Несли, хто дужчий. Збилися в юрбу,
Зітхають тяжко, хлипають, сопуть,
Безрадісні, не знаючи причин,
Які зірвали всіх їх уночі
З постель убогих.

Бо й ніхто-таки
Не вірив, що повернуться жінки
Назад живі, хоч чорні і марні.
Вони ж гукали:

«Запаліть вогні!

Чимбільше світла!

Гей! Вогні паліть!
Вогні паліть і Господа хваліть!!!»

І витягли із торби щось слизьке,
Потворне, волохате і бридке,
І показали — людська голова
Гойдалась у вогнях, немов жива.

«Це Олоферн!
Дивіться! Головний
Очільник асирійської війни!
А ось отой коштовний балдахін
Над панським ложем, де валявся він,
Смертельно п'яний.

Це Господь побив
Його рукою жінки! Бо якби
Не Божа воля, то чи я змогла б
Прийти сюди такою, як пішла,
Не зганьбленою тілом? На мені
Гріха немає гвалтівного, ні!»

І весь народ від радості кричав,
І до землі обличчям припадав,
Вустами пересохлими її
Цілюючи і зводячи свої
До неба руки:

«О благословен,
Наш добрий Боже, що настав той день,
Коли Ти дав святу надію нам
На помсту ненависним ворогам!»

Осія ж мовив до Юдити так:
«Благословенні всі твої літа,
О дочко, Богом послана з небес!
Довіку не забудемо тебе,
І вчинок твій, і твого духу міць!
О вища всіх жінок і всіх дівиць,
Ти, Господом звеличена єси,
Взірець чеснот найвищих і краси,
Хай Бог тобі сторицею воздасть
За цю твою жертовність щодо нас!»
І закричав схвильований народ:
«Хай осипа Господь тебе добром!
Хай буде так!»

14. ЮДЕЇ НАПАДАЮТЬ НА АСИРІЙСЬКИЙ ТАБІР.

Юдита ж ув одвіт:
«Ви краще цю ось голову візьміть
Та й почепіть на мурах нагорі!
А зійде сонце — хай вам зброярі
Дадуть мечі і списи. І тоді,
Озброєні, на пагорби ідіть,
Хай варта асирійська бачить.

Вниз

Не сходьте ж! Хай біснуються вони,
Хапаються за зброю і біжать
Своїх вождів будити і питать,
Як бути далі.

А оті вожді
До Олоферна кинуться тоді.

Його ж — нема!

І їх охопить страх!

І кожен, мов наляканий ховрах,
Шукатиме, куди б схватись.

Ви ж

За ними навздогінці чимскоріш
Біжіть і бийте!

А тепер до нас

Покличте Ахіора.

Хай впізна

Безмозкого тирана, що посмів
Народу мого викликати гнів,
Й його самого, Ахіора, нам
На смерть і глум зв'язав, як барана.
Покликати його!»

І той прийшов,

І впав, як стій, лицем до підшов
Того,

хто у руці своїй тримав
Ту гриву Олофернову.

Німа

Юрба стояла.

Ахіор зомлів.

А потім, як звели його з землі,
Припав до ніг Юдити:

«Хай Господь

Благословить тебе!

Ти свій народ

Урятувала, жінко!

Як же ти

Самісінька змогла перемогти
Вождя вождів?!

Благаю, розкажи!

І хай твої слова, немов ножі,
У кожную душу глибоко ввійдуть,
Розбудять помсту праведну й святую!»

І слухав люд Юдитині слова,
Радів, страшився, плакав, дивувався
На мудрість і сміливість двох жінок.
Й просили повторити знов і знов,
Як їх в долині вартіві взяли,
І як вони у таборі жили,
І як Господь їм укріпив серця,
Довів до переможного кінця!
А потім криком дужим бойовим
Засвідчили незламний дух живий
І поклялися лютих ворогів
Всіх знищити нещадно до ноги!
А Ахіор того ж святого дня
Увірував у Господа, й прийняв
Новий обряд,

і став одним із тих,
Хто віру цю поклявся захистить.

А вранці, ще й і сонце не зійшло,
На мурі ветулійському було
Причеплено на самому вершку
Личину Олофернову бридку.
І кожен муж зі зброєю в руках
На схили гір спустився й загукав
Гучним і дужим голосом війни,
Страшенної нагнавши дивини
Сторожі асирійській.

І тоді
Гінці помчали до вождів,
а ті
Прибігли до найбільшого шатра,
Хоч ще була і вранішня пора,
Й Багоасу гукали:

«Гей! Іди
І нашого володаря збуди,
Бо коїться з юдеями таке,
Що й невтямки нам!
Он, на схилах скель
Стоять вони озброєні!

Їх тьма!
Чи спрага їх позбавила ума
На вірну смерть собі?
Що нам робить?
Оті юдейські зморені раби
До краю ж знахабніли!
Йди, буди!
Хай дасть нам дозвіл кинутись туди
На Ветулію!»

І Багоас взяв
Та й по шатрі злегенька поплескав,
Щоб Олоферна знагла не збудить,
Бо думав, що з Юдитою той спить.
Та була тиша в відповідь йому.
І він завісу відхилив у тьму
Шатрову. Далі — ще одну — туди,
У глибину, не чуючи біди,
Де спальня Олофернова...

О жах!
Одна лиш чорна кров на подушках!

А сам володар — у напівімлі —
Як лантух із лахміттям на землі,
Без голови!

О горе!

О біда!

І закричав Багоас, заридав,
Став рвати одяг,
кинувся в намет
До тих жінок-юдейок,
наперед
Здогадуючись серцем, що і як.
Нема жінок!

Він знову до вояк,
Подалі від кривавого кубла,
Волаючи:

«Ця жінка, що прийшла,
Нас зрадила!

Зганьбила!

Гляньте й ви —
Он Олоферн лежить без голови!»

15. РОЗГРОМ АСИРІЙЦІВ І РАДІСТЬ ЮДЕЇВ

І табір весь, військо те село,
На собі стало рвати барахло,
І дряпати обличчя, і кричать,
І притьмом, хто куди,
навтікача

Кидатись.

Все змішалось в юрбу,
Яка наосліп мчить куди-небудь,

Аби лиш бігти.
Страх напав такий,
Що і найсміливіші вояки
Порозбігались, наче таркани,
В ярки якісь, в глибокі долини,
В яруги, повні терну й лободи,
У дикі хащі,

словом — хто куди.
Так до нестями налякав їх Бог,
Що вкупі не лишилося і двох
Людей.

Всі поодинці, як сліпці,
Втікали геть зі зброєю в руці!
Ото герої!

А із гір униз
Їм кинулись бійці напереріз,
Та ще й Озія розіслав гінців
Із закликом війни в усі кінці,
До всіх сусідів, ближчих і чужих.
А далі приєдналися до них
Усі племена із гірських країв.
І кожен вже набився, як хотів,
Караючи отой дурний набрід,
Що стільки горя натворив і бід
Невинним людям. Гнали, як собак,
Повстанці асирійських посіпак
У чисте поле! Чувся зброї брязк
Аж до Дамаску і поза Дамаск!
А хто не приєднався до вояк,
Метнулись табір асирійський всмак
Тельбушити.

Ото вже був хаос!

Напризволяще кинутий обоз:
Намети, коні
і вузли з добром,
Не описать ні словом, ні пером!
Геть тим бійцям, що з ловів притяглись,
Дісталось,

скільки хтіли і змогли.
І всі найближчі села й хутірці
Несли чимдуж на спині і в руці.
Тягли вози воли і віслюки.
Було із чого потягти-таки.
Там, де війна,
— там здобич для усіх!
Пограбувать грабоване — не гріх!

І сам первосвященик Йоаким,
З Ізраїлю не кликаний ніким,
З сивинами, мов білосніжний шовк,
Юдиті поклонитися прийшов
Із радою ізраїльських старшин.
І славили її за мужній чин,
І дивувались мудрості й красі,
І люди з ними тішились усі!

Продовжувалось свято тридцять день!
Народ горланив радісних пісень,
Ворожий табір грабував,

як міг,
Позволикавши й склавши їй до ніг
Усе, що в олоферновім шатрі
Знайшлося, навіть балії старі,
А що вже посуд, срібний, золотий,
Та килимів!

Несила й розгребти
Ту гору мотлоху...

Тоді вона
В гарбу велику запрягла коня
І все те повантажила на віз,
Нав'ючивши ще й мула, аби віз
Поклажу аж в Єрусалим.

Жінки
Співали і сплітали їй вінки,
І танцювали радісно навкруг.
Вона ж, своїх вітаючи подруг,
З оливи віття дарувала їм,
Затим — перед Ізраїлем усім
Завела пісню шани і хвали.
І весь народ співав і веселився!

16. ПІСНЯ ЮДИТИ. ОСТАННІ ДНІ Й СМЕРТЬ ЮДИТИ.

Отож Юдита мовила:
«Нехай
Озветься дужим голосом мій край!
Ударте в бубни!

В труби загудіть!
Слова хвали і вдячності знайдіть!
Складіть псалом!

Хай славою сія
Величне Вседержителя ім'я!
Бо Він — є Бог!

Він Бог на всі світи!

Все піднебесся перед Ним тремтить!
І воєн всіх початки і кінці
У всемогутній Господа руці!
Він врятував народ мій! І мені
Дав силу й перемогу у війні!
Прийшов Ашшур із півночі,

привів

З собою тьму жорстоких вояків,
Забрав у нас джерела й ручаї,
Кіннотою укрит поля й гаї,
Хвалився, що усе живе, що є,
Скалічить, спалить, витопче, уб'є,
Що витне всіх мужів і юнаків,
Що не залишить навіть дітлахів,
Що й цицькових найменших немовлят
Порозбиває об одвірки хат,
На гвалт віддасть дівчат і молодиць,
Увесь народ на землю кине ниць!
Але Господь, Заступник і Отець,
Їх звів рукою жінки нанівець!
Бо їхній вождь не в чесному бою
Зложив потворну голову свою,
Не вбила його воїнів орда,
А слабосила жінка молода,
Могутня тільки вродою!

Вона

Зняла вдовиний одяг, що як знак
Печалі одягала стільки літ,
Умилась, причесалася, як слід,
Коштовнії прикраси одягла,
Й до ворога проклятого пішла.

І та жіноча сяюча краса
Із ворогом зробила чудеса.
Жаги у серці спалахнув вогонь,
Який знетямив й засліпив його!
Сандалик — в око, голос — в душу впав,
А меч йому горлянку перетяв!
А ті його хвалéні вояки,
Як стали некеровані ніким,
Як втратили безжального вождя,
То й палиці лякались навкидя!
Гайнули врозтіч,

наче стая псів,
Від згуку войовничих голосів
Моїх смиренних кволих земляків!
Отих непереможних вояків
Народу мого бойові мужі
Погнали і топтали, як вужів!

І згинув ворог!

Бо лиш тільки Бог
Володар всіх військових перемог!
І горе тому війську настає,
Що проти мого роду постає!
Його скарає Вседержитель наш!
І кара буде люта і страшна!»

Отак вони співали і ішли,
І з піснею подяки і хвали
Дісталися в святий Єрусалим,
І чим могли — великим і малим —
Подячну жертву воздали.

Й вона
Ті гори асирійського майна
Що їй народ,
число згубивши й лік,
Із табору під хату приволік,
У храм віддала.

Та й завісу ту,
Коштовну, самоцвітно-золоту,
Що здерла в Олофернові шатрі,
Теж в храмовім зложила олтарі.
Співав, радів увесь Єрусалим!
Раділа і Юдита разом з ним
Три місяці.

А свята час минув,
То кожен гість додому повернувся.
Прийшла й Юдита в ветулійський дім,
Аби до смерті вікувати в нім
Смирною вдовою.

І таки
Просити в неї серця і руки
Приходив муж достойний не один,
Але ніхто не міг похвастать тим,
Що мав її прихильність,
бо з тих пір
Від діл найглибших до найвищих гір,
Як Манасія вмер, не віднайшлось
Достойнішого й кращого когось.

У славі і пошані сто п'ять літ
Прожила, залишивши добрий слід
В своєму краї.

А служницю ту,
Що розділяла з нею ваготу
Поневірянь,
на волю в той же рік,
Обдарувавши щедро —
на весь вік
Тій вистачить — відправила.
Собі
Лишила в домі декілька рабів,
Та перед смертю відпустила й їх.
Близьких і дальніх родичів своїх
Теж не забула.

Спадщину свою
Їм розділила.
І в усім краю
Сім днів стояв жалобний плач по ній,
І сльози проливалися рясні,
Бо жоден ворог за її життя,
Та й много літ прийдешнього буття,
На землю ветулійську не ступав,
Ізраїльського роду не чіпав!

КНИГА РУТ

1. НООМІ ТА РУТ

І стався голод в Юдиних краях,
Посіявши у людських душах жах.
Втікало звідти і старе й мале.
І чоловік з ім'ям Елімелех,
Що в Юдиному Віфлеємі жив,
Теж сумно рушив у краї чужі.
Брели за ним, голодні і німі,
Його дружина, юна Ноомі,
Й Махлон з Кіліоном —

два малих сини —

За мамині чіплялись лахмани.
Так і прибились у Моавський край,
І хоч і там прихоськам був не рай,
Жили, як всі, звичайно, без химер,
Бо батько занедужав і помер
Наскорості, а мати зберегла
Своїх синів, зростила, як могла,
І одружила, як покликав час.
Вони ж обрали двох простих дівчат,
Моавитянок — Руту та Орпу.
Напевно, лиха не одну копу
Сини зібрали, бо за десять літ
Обидва вмерли, свій батьківський рід
Не збагативши дітьми і добром,
Зоставивши на світі трьох сіром —

Три удови, неначе три верби,
На волю вітру — гни, ламай, скуби...
І Ноомі-страдалиці тоді
Страшним здаватись став моавський дім,
Сад, де росинка кожна, як сльоза...
Й надумала вернутися назад,
У Віфлеємські батьківські краї,
Щоб там літа доплакати свої.

І з нею дві невістки молоді,
Своїй вдовиній болісній біді
Не вміючи зарадити ніяк,
Зібралися у невідомий шлях.
Так і пішли — без мулів і ослів,
Без голосінь і жалісливих слів,
Та перед ликом неминучих змін
Промовила скорботно Ноомі:
«Простіть мене, мої невісточки.
Хоч і не дав Господь мені дочки,
Мені рідніші рідних ви.

Але

Часи життя змінилися на зле.
Я мушу у свою вітчизну йти,
Щоб в рідну землю, як умру, лягти.
А вам — навіщо?

Ви ж — із цих країв.

Вертайтеся до ваших матерів,
В батьківський дім до дружної рідні.
Хіба ж у мене будуть ще сини,
Щоби взяли собі вас за жінок?

Я вже стара, щоб мати діточок.
Та й навіть хоч би й народила я,
То вам в моєму домі жити як?
Чекать, аж поки виростуть такі,
Щоб вам годились за чоловіків?
Нащо це вам, подумайте самі...»

Так говорила мудра Ноомі,
Ридаючи. А з нею і жінки,
Ті молоді вдовиці-невістки
Ридали тяжко.

І тоді Орпа,
Від сліз і голосіння аж сліпа,
Поцілувала Ноомі й пішла
Стежиною додому, до села,
Що вже ледь-ледь виднілось вдалині
У глибині некошених ланів,
Зоставивши згорьовану стару.

Та залишилась з нею вперта Рут,
Яку також просила Ноомі:
«Іти за мною у світи не смій!
Дивись, Орпа вже досі із горбів
До свого дому, до своїх богів
Спустилася! Вертайсь за нею й ти!
Чого тобі від родичів іти?»

А Рут відповіла на ті слова:
«Нехай, як хоче, чинить братова,
А ти мене не силуй, не жени.
Хіба ж не гріх — карати без вини?

Куди підеш — туди піду і я.
Ти — чоловіка мати і моя.
Твоє житло — то і моє житло,
Чи в місті, чи в селі, чи за селом.
А твій народ — прийме мене чи ні —
Моїм народом стане і мені!
Твій Бог — Бог мій!
Ти знаєш це сама,
То ж не гони, не муч мене дарма!»

(Таки любила Ноомі стару
Осиротіла молоденька Рут.
Їй Ноомі за матінку була.
Якби не так, чи ж би вона пішла
За нею у незвідані світи,
Аби свекрусі в горі допомогти?)

Бредуть собі... — а хто їх там чека? —
Обнявшись, наче мати і дочка.
Хоч тут врожай,
а їхнє поле — де?
Знов йди просити ласки у людей...

Так і прийшли до Віфлеєму вдвох:
Не дав пропасти милосердний Бог
Їм у дорозі.

Хоч спливли роки,
Та Ноомі впізнали земляки.
І прокотився шелест по жінках:
«То ж Ноомі... А з нею — хто така?»

Заплакала зворушена стара:
«Не Ноомі я. Звітть мене Мара.
Я в місті цім жила багато днів.
Я мала чоловіка і синів.
Була щаслива, сповнена надій.
Хіба могла я думати тоді,
Що втрачу все — і по роках блукань
Повернуся, мов гілка шкарубка,
Де ні квіток, ні листя, ні плодів?
Тепер я найнещасніша із вдів.
Не Ноомі я. Я Мара... Мара...»

...Ячмінних жнив була тоді пора.

2. БОАЗ ТА РУТ

А в Ноомі був родич в місті,
та
Ніхто, крім неї, те не пам'ятав.
Він звався Боаз, муж не пустобрех,
Із того роду, що й Елімелех,
Покійний чоловік її.
Вдівець.
Землі чимало і гуртів овець
Належало йому.
Мав силу й чин
У Віфлеємі межі багачів.
Та що йому було до Ноомі?
Жінки перебивалися самі,
Як вже могли.

Ще й те гаразд, що їх
Пускали добрі люди на нічліг...

От якось й каже до свекрухи Рут:
«Піду, хоч колосочків наберу
За тими, хто ячмінь у полі жне,
Як лановий мене не прожене».
А в Віфлеємі звичай був такий —
Збирати за женцями колоски,
Що у жнива лишались на стерні.
Те збіжжя мали право в пелені
Нести додому вбогі збирачі —
Каліки, вдови, сироти, старці,
Ну, словом, найбідніші бідняки.
Отак і Рут пішла по колоски.

Ішла від колоска до колоска,
Висока, кучерява і струнка,
І за женцями назирці здаля
На Боазові забрела поля.
Аж тут і Боаз — віфлеємський пан —
Навідався на свій жнив'яний лан.
«Господь із вами!» — мовив до женців.
«Благослови Господь!» — сказали ці.
Хазяйським оком кинув по стерні —
Ідуть жнива, вродили ячмені —
Та й запримітив жінку молоду,
Худесеньку, засмучену, бліду,
Яка в своїй печалі і красі
Йому здалася не така, як всі.
Гукнув на ланового — він все зна:
«Ця дівчина... Ота... Чия вона?»

«Яка? Ота?»
«Чия вона? Звідкіль?»
«Невістка Ноомі, з Моавських піль.
Прийшла уранці, мовила мені:
«Дозволь, як всім, збирати на стерні...»
Дозволив я, бо дивиться й блага.
Оце вона відтоді на ногах.
Не лай мене, на те воно й жнива.
Дозволив я збирати, бо вдова».
«Поклич її», — звелів.
Вона прийшла.
Втомилася, на сонці запеклась,
Очей не піднімає від землі,
І думає печально:

«Що за злі
Бувають люди. Певно, прожене
Господар цей з ланів своїх мене».
Та глянув Боаз і сказав до Рут:
«Не йди звідсіль. Збирай колосся тут.
Пристань на полі до моїх дівчат.
Я наказав тебе не зачіпай.
А пити схочеш — то, як всі, піди
До глеків та й напийся там води
Хоч скільки хочеш...»

А вона, як сніп,
Лицем упала до хазяйських стіп,
І, вставши, ще й вклонилася йому,
І запитала:

«Пане мій, чому
Ти зглянувся на мене у журбі?
Я ж тут чужа. І я ніхто тобі».

І відповів їй Боаз:
«Дочко, встань.
Твої шляхи печалей і страждань
Мені відомі.

Я про тебе чув,
Що ти свекрухи в час її плачу
Не кинула,

що задля неї ти
Рішилась навіть від батьків піти,
Від рідного народу і богів,
Прибилася до наших берегів,
Де інший звичай, віра і пісні.
І навіть дивним видалось мені,
Яка у тебе віддана душа!
Ти заслужила в Бога гідних шан.
Нехай Господь за твій заплатить чин,
Йому відомо краще, як і чим,
За те, що ти прийшла крізь горе й зло
Сюди, сховатись під Його крило».
Вона ж сльозами вмилась: «Пане мій!
Ти теж мене, будь ласка, зрозумій!
Як люблю в час гнітючого життя
Почути мову ласки й співчуття,
Що варта найсолодшої з хлібин!
Я ж, чужоземка, й до твоїх рабинь
Належати не смію».

І в рядки
Пішла збирати й далі колоски
І з гідністю нести свою судьбу.

...Але про неї Боаз не забув.
І, як прийшла обідати пора,
Послав слугу за нею іще раз.
«Іди сюди, — сказав їй, — та хутчіш.
Сідай ось тут. Із нами хліба з'їж.
І кусень свій, як всі, в вино вмочай.
Як щось не так, небого, вибачай...»
І бідна жінка на прохання ці
Скраєчку сіла збоку від женців
І їла мовчки пряжене зерно:
Дав стільки, аж лишилося воно.
Та й встала перша знов до колосків.
А слугам Боаз дав наказ такий:
«Нехай збирає, — чуєте чи ні? —
Де хоче — між снопами, на стерні.
А ви її не лайте, не гоніть.
Ще й зо сніпка колоссячка всмикніть.
Хай підбира.

Усе, що на землі —
Усе її!»
— так Боаз повелів.
Ходила Рут до смерку поміж кіп.
А потім сіла на забутий сніп
Та й змолотила ті свої скарби,
Й побачила,
що ще якби-якби,
То,
тьохнуло сердечко солов'єм, —
Ефа ячменю в неї в торбі є!
Й поквапилась до Віфлеєму, де
Її давно голодна мати жде.

Як їй зраділа змучена стара,
Яку вже в місті кликали «Мара»!
Як тим ячменем тішилась вона!
А Рут ще й жменьку вийняла зерна,
Отого, що їй Боаз на обід
Защедро дав, аж трохи більш, як слід,
І Рут його не схрумала дотла,
А цілий день свекрусі берегла.
Тремтіло зёрно у старих руках:
«Де ж ти робила, на чиїх ланах? —
Допитувалась мати. —

Хай навік
Благословén буде той чоловік,
Що дав тобі збирати колоски!
Яке його ім'я?

Хто він такий?

«Його імення Бóаз...»
«Бóаз... Бач,
То не чужий нам, дочко, той багач.
Він родич, ще й близький нам, як на те,
Хоч не признався...

Але то — пусте».
«Підняв мене, як впала я до ніг.
Казав мені: «Пристань до слуг моїх
аж поки жнив...»

«То й добре, дочко, йди
З його жінками-жницями туди,
Куди й вони.

Щоб на чужих ланах
Тебе ніхто не лаяв і не гнав».
Отак вона пристала до жінок.
За колосочком клала колосок
В нужденну торбу... Поле, як черінь...
Отак помалу вижали ячмінь.
За ним — пшеницю.

І красуня Рут
Увесь цей час не кинула стару.

3. БОАЗ ОПІКУЄТЬСЯ ДОЛЕЮ РУТ

Й сказала їй свекруха Ноомі:
«Послухай, люба дочко, голос мій.
Тобі бажаю я лише добра.
Ти молода. А я уже стара.
Тобі я хочу підшукати дім,
Щоб стала ти господаркою в нім.
Ось слухай:

Боаз, родич наш, отой,
Що був до тебе добрим, як ніхто,
Що ти на його полі колоски
Збирала з-під женцевої руки,
Цієї ночі буде на току.
Там заночує неподалеку,
Бо цілий день до смерку буде він
Із наймитами віяти ячмінь.
А ти умийся, чуєш?

І візьмеш
Намітку, що на празник бережеш.
І йди туди, як смеркне.

Та гляди,
Тихесенько поміж копиць сиди,
Аж поки він не повечеря всмак.
А ляже спати — це для тебе знак —
Завваж те місце, де він задріма,
І тінню прослизни туди сама.
І ляж в ногах у нього. І амінь.
А далі буде все, як скаже він.
Він чоловік поважний, далебі.
Немолодий.

Нічого він тобі
Не вчинить злого.

Але він знайде
Нагоду говорити без людей
З тобою вдвох».
«Гаразд, — сказала Рут. —
Хоч я нічого в цім не розберу,
Зроблю усе, як ти мені велиш,
Бо на недобре ти мене не вчиш».

Іде й міркує щиросердна Рут:
«Чи й треба було слухати стару?
Нащо святковий одяг на мені,
Коли надворі смеркло, скоро ніч?»

Прийшла. Сховалась.

Дивиться, де ж пан?
А Боаз до останнього снопа
Був із людьми.

Затим — вже як зоря
Зійшла на небі — вмився із цебра,
Зітхнув вільніше,
всмак напивсь води
Після тих чорних жнив'яних трудів,
Оглянув купи зерна на землі
Хазяйським оком,
трохи звеселів.
Щось з'їв — не з'їв...

Яка там вже їда,
Коли і ложка з пальців випада...
Та й захропів під першою з копиць,
Бо, певно, й впав, сердега, горілиць...
Як трепетало серце в грудях Рут!
Це ж як побачать люди, то уб'ють!
Закаменують, як отих блудниць,
Що ловлять біля мурів кам'яниць.
Та йде, крадеться, хоч лякає гріх,
Й ляга в соломі біля панських ніг...

А Боаз десь опівночі зі сну
Прокинувся, мов хто його штовхнув,
І охопив його холодний жах,
Коли відчув, що хтось лежить в ногах:
«Що за примара? Я ж не пив вина!
Це жінка? Серед ночі? Хто вона?»

Й прожебоніла бідолашна Рут:
«Це я... Це я...

Твоя рабиня тут.
Не проганяй... Накрий своїм крилом.
Бо ти мій родич...»

Прояснів чолом
Нарешті Боаз: «Господи! Дитя!
Чого ти серед ночі співчуття
Шукаєш в мене на оцім току?
Багато бачив на своїм віку,
Такого ж — ні.

Скажи бо, не мовчи,
Що привело на тік тебе вночі?
Чи, може, з поля ти до темноти
Додому не наважилась брести
І мусіла заночувати тут,
Моя маленька кучерява Рут?
І, щоб ото не впасти в око тим
Молотникам, зухвалим і чіпким,
До мене ти, дитя моє, й прийшла,
Бо знаєш, захищу тебе від зла?
Нікого, дочко, вже не бійся,

я

Твій захисник — ти ж родичка моя.
Уже все місто зна про сироту,
І совісність твою, і чистоту.
Я — родич вам.

Це правда. Але є
Ще ближчий родич вам, дитя моє.
Ночуй цю ніч.

А вранці я піду
І в місті з ним розмову поведу.
Хай викупить поля твої ладком.
Його то право — так велить Закон.
А не захоче — як живий Господь —
Я викуплю з турботи і скорбот.
Моя ти будеш.

А тепер лежи
Отут до ранку тихо. Не кажи
Ні слова більше».

І вона в ногах
В отій соломі, перемігши страх,
Тремтіла.

Та й схопилась засвіт, щоб
Тікати.
«Йди, — поцілувавши в лоб,
Він їй сказав. — Іди, ще поки ніч,
Поки не можна розрізнять облич,
Щоби ніхто мені не дорікнув,
Що жінка була в мене на току,
Лишень дай хустку ту, що на тобі.
Подерж її».

І висипав туди
Шість мір ячменю. Сам же і завдав.
І каже:

«Доню, це тобі я дав,
Аби не йшла додому впорожні.
Іди й не бійся, чуєш? Вір мені!»
... Додому йде. Її аж хилита.
«То що там, доню?» — матінка пита.
«Нічого, мамо. Дав оцей ячмінь.
Передавав для вас низький уклін...»
Та й розказала все, що уночі
Сказав їй Боаз на її плачі.
«Ну що ж, — стара зітхнула, — підождем.
Такий він, що сьогоднішнім ще днем
Залагодить цю справу та й уже.
Господня воля, донечко, на все».

4. РУТ СТАЄ ЖІНКОЮ БОАЗОВІ

А Боаз через поле навпрошки
Прийшов на ранок до воріт міських,
Де споконвіку був такий майдан,
Де люд збирався.

Й гомоніли там
Про все на світі.

Словом, хто про що.
Ось і нарешті родич той прийшов,
Той, що найближчий Ноомі і Рут.
«Іди сюди. Послухай. Сядь-но тут», —
Боаз промовив.

Той послухав. Сів.
Й покликав Боаз десять мудреців
Щонаймудріших.

Теж їх розсадив.
І до усіх тоді заговорив:
«Ось в чому суть: Елімелех, наш брат,
На чужині помер. Не від добра,
Звичайно.

А вдова його прийшла
У Віфлеєм.

І клаптик продала
Свого поля, бо уже на нім
Нездужає робити.

То ж при тім,
Гадаю, що — ми ж родичі таки —
Отой ґрунтець втрачати не з руки.
Тому я пропоную, далєбі,
Візьми ту землю.

Викупи собі,
Як звичай каже і велить закон.
Твої права на це без перепон.
Як викупиш — купиуй.

Але як ні,
Скажи про це — прошу тебе — мені.
Нехай я знаю.

Ми ж таки сім'я.
На черзі за тобою тільки я».

«Я викуплю!»
— той нібито й зрадів.

Та Боаз далі мудро говорив:
«Коли ти купиш поле Ноомі,
Женитись мусиш на отій вдові,
Її невістці на імення Рут,
Моавитянці.

Як тут не мудруй,
Такий Закон, щоб зберегти ім'я
Покійного при спадщині,
сім'я

Якого має твердо захистити
Свої права й майно.

Що скажеш ти?»

«Та що скажу...» —
тут родич посмутнів. —

«Не можу я женитися на ній,
Аби своєї спадщини собі
Не вшкодити.

А ти тепер роби
Все по закону. І на тім кінець.

Женись на Рут.

Ти все одно вдівець...»

А звичай був в Ізраїлі чудний.

Для нас — кумедний ніби,

а для них —

Ще й як годився.

Це коли у чімсь

Дійшлось до згоди, то пошукачі

Знімали капця з правої ноги

Й комусь давали в руки.

Всі торги

Кінчались так — неписаний устав —

Свідокство всіх залагоджених справ.

Зняв капця родич і сказав:

«Купляй!»

А Боаз з місця встав і так сказав:

«Тепер мені ви свідки тут усі,

Що я Елімелехове посів

Усе добро, яке він мав,

також

Кілійонове й Махлонове.

Атож,

Тепер весь їхній спадок — тільки мій.

Його я відкупив у Ноомі.

А з тим добром й моавитянку Рут

Собі за жінку я тепер беру,

Щоб зберегти Махлонове ім'я

За спадком.

Щоб не втратила сім'я

Ані з майна, ні з пам'яті.

Тепер
Махлон для Віфлеєму не помер.
Ви тому свідки».

Й мовили старі,
І кожен в брамі з ними повторив:
«Хай буде так.

Ми тому свідки.

Хай

Тобі Господь у всьому помага.
Нехай тій жінці, що в твій дім ввійде,
Благословить Всевишній кожен день,
Як-то Рахілі й Лії, що колись
Дім Ізраїлю збудувать змогли.
Живи й пануй в Євфраті залюбки.
І слався в Віфлеємі на віки!»
І одружився Боаз.

Взяв собі

Дружиноньку, щоб в радості й журбі
З любов'ю з нею вікувати в лад.
Вона ж йому синочка привела...
Жінки ж до Ноомі казали: «От!
Воістину благословен Господь!
Він дав тобі онука, що буде
Шанованим, славетним між людей!
Тобі ж — утіха, люба й золота,
Бо ж народила немовлятко та,
Що щиро тебе любить, скажеш, ні?
Й для тебе ліпша за сімох синів...»

Взяла дитя старенька Ноомі.
Заплакала:

«Синочку, сину мій!»

Ряхтіло саявом від її сивин.

Раділи люди:

«В Ноомі є син!»

І Боазова тішилась сім'я.

Спішили дати малюку ім'я:

«Овид! — гукали. — Буде хай Овид!

Хай розумом дивує цілий світ!»

...І пролягла стежина від Овида

Аж до Ессея і царя Давида.

Овид — Ессею батько, а Ессей —

Отець Давиду.

От на цьому й все...

Чужинка Рут в юдейському краю

Знайшла родину і любов свою.

Щоб простяглася ниточка проста:

Вже від царя Давида — до Христа!

Знов до джерел вони вертають власних,
Щоб знов текти.

І що воно таке,
Що всякі речі стомлюють людину
Хто зна й чому?

Що мовлення людське
Не в змозі думку висловить глибинну?
Що баченим не вдовольниться зір,
А вухо не насититься почутим?
Усе було вже — від трави до зір,
І жодного нема під сонцем чуда.
Нового нічогісінько нема,
На нього й сподіватися дарма...
Бува гукають: «Он, дивись, нове!»
Якби ж то так. Давно вже все стрічалось
У тому часі, що крізь нас пливе,
У тих життях, які давно промчали.
Пройшло й немає.

В плині суєти
Розтали й згадки про віки прадавні
І про людей колишніх. Та й про тих,
Майбутніх,
теж нащадки не згадають...

Я, речник, був царем єрусалимським.
І так собі поклав:

усе життя
Досліджувати розумом холодним,
Досвідченою мудрістю — усе,
Що робиться під сонцем.

Непростий,
Невдячний труд для смертної людини,
Щоб ним займатись.

Отже, бачив я
Напевно все, що на землі буває.
І що ж?

Усе марнота, все пuste —
Ловитва вітру.
І для духу — мука,
Й знемога тілу.

Бо криве ніколи
Прямим не стане.

Та й не полічити
Того, чого немає.

І в душі
Подумалось:
ось я набув багато
Глибоких знань,
найбільше за усіх,
Що над Єрусалимом царювали
Передо мною.

Я віддався сповна
Меті спізнати правду велемудру,
І злу глупоту, і сліпе безумство,
І жах утрат, й оманливість надій,
Аж поки не збагнув,

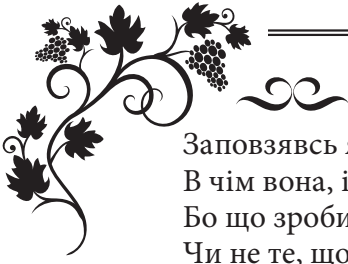
що це усе —
Ловитва вітру, перегони з вітром,
Бо при великій мудрості завжди
Й журба велика, і великий клопіт,
А хто знання побільшує собі,
Побільшує і сумніви, й страждання...

2.

І я сказав собі тоді:
Іди й шукай утіх,
Які приходять у труді
Від праці рук твоїх.
Про сміх сказав я:
це дурне.

Про радість:
це пусте.
Завдання мучило мене
Суворе й непросте.
Бо я задумав крізь усе
В житті своїм пройти,
Аби пізнати справжній сенс
І зла, і доброти:
Через глупоту і вино,
Крізь безум почуття,
Аж поки визнаю, в чім воно —
Призначення життя.
Найперше взявся я собі
Насаджувать сади,
І накопичувать скарби —
Трудів своїх плоди.
Водойм глибоких наробив
Для зрошення пустинь,
І накупив собі рабів
І молодих рабинь,
А вже великих і малих
Овець, корів, волів
Мав, певно, більше за усіх,
Хто тут до мене жив.

Заповзявсь я розвідати правду, яка вона є,
В чім вона, і яке тої правди Господнє мірило?
Бо що зробить людина, як стане на місце моє?
Чи не те, що одвіку на білому світі робилось?

Я побачив, що мудрість нікчемну глупоту дола,
І що світло завжди переважає темінь безкрилу,
Гріє мудрого сонце, а дурня — морозить імла,
Тільки що ж, коли доля одна їм конечна судилась!

І якщо воно так, я подумав у серці своїм,
Коли доля дурного така ж, як і в мудрого мене,
То навіщо ж тоді тої слави і мудрості німб,
І для чого я розуму вчився і нічно, і денно?

Умирає премудрий так само, як нищий глупак,
І в найближчому часі і згадки не лишиться, хто то.
Всіх поглине людське забуття. І якщо воно так,
То нема ні дурного, ні мудрого. Все це — марнота...

І зневірився я у доцільності свого життя,
Бо марнотно-невдячним здалося мені і огидним
Геть усе, що на світі. Без правди воно і пуття.
Так здалося мені — все марнота і ловлення вітру...

І зненавидів я все оте, чим я марив і жив,
Всі набутки свої у невтомних трудах многоденних,
Бо одержить їх хтось, невідомий мені і чужий,
Що прийде неминуcho на землю колись після мене.
А хто знає, чи мудрим він буде, чи тяжко дурним,
Той, хто зараз запанує над тим моїм каторжним трудом,
Над яким я терпів, і змудрів, і зістаривсь над ним,
І натомлював тіло, і гірко думками марудивсь?

Отже, все це — марнота.
Хіба не буває і так,
Що працює людина із хистом,
знанням і завзяттям,
А впадкує ті статки потому собі надурняк
Той, хто зроду і віку про працю не мав і поняття?
Ось марнота з марнот, а до того ж — велика печаль,
І не здатен ніхто зрозуміти, навіщо і чом це,
Що нічого не має людина із труду, на жаль,
Та й із клопоту серця свого,
що страждає під сонцем?
Все життя її — мука, в печалі турботи її.
І вночі її серце й на хвилю спокою не знає.
Так людина в трудах набуває багатства свої,
Та які б не були ті скарби — все одно помирає!
І побачив я, що
все на світі від Господа є,
Бо хто може без Нього хоч їсти, хоч пити, хоч жити?
Боговгодному Він в серце спокій і мудрість дає,
А захланному — теж
дозволяє безтямно робити,
Щоб збирати ото й накопичувать спрагло скарби,
Що пізніш віддадуться комусь, хто настане потому,
І гадати, що в тому і велич, і слава. Якби ж!
Все марнота з марнот!
І людині простій — невідоме!

3.

Для усього — свій час.
І година для всього — своя.
Час родитись і час помирати в невічному світі.
Час садити і час виривати посаджене з ям.

для щастя земного створіння:

ДОСКОНАЛОЮ ЗЕМЛЮ СВЯТУ,

Для людської душі

він усе щонайкраще дає,

Але жоден зі смертних не скаже,

у чім вона є,

Суть Господніх чудес,

що творить Він з початку до скону.

Не для тлінних умів ці Господні величні діла,

Їх ніхто і ніколи не зможе сповна досягнути,

Та навчає Творець,

щоб людина цуралася зла,

І могла на цім світі правдивою й щирою бути,

І радіти життю, і творити лиш зерна добра,

Як творив і Господь
у батьківській незмірній турботі.
І пізнати цей світ.
І на все є Господня пора,
І для серця — любов,
і для рук працюючих — робота.
Та на білому світі є й щастя, і чорна біда.
Як же це зрозуміти, навіщо усе це від Бога?
Що за користь людині в її безперервних трудах?
В чому істинний сенс нелегкої земної дороги?
Так Господь повелів на одвічні і вічні віки,
Що до нас промайнули
й за нами пройдуть незліченно.
Досконале усе, що з Господньої вийшло руки,
І таке бездоганне, аж острахом віє священним.
І усе, що лиш є, вже колись відбувалось давно.
І усе, що настане, колись уже мала природа.
Тільки Бог розгортає майбутніх небес полотно!
Тільки Бог над минулим земним
повновладний володар!
Я всього надивився в житті: і злочинства, і кривд,
У судах — беззаконня,
в святилищах правди — облуди,
І собі наказав: не суди!
Суд настане згори,
Суд Господній святий
І неправедним, й праведним людям!
Бо для кожної справи — свій час і окремі шляхи,
Чи зловісні — для лиха, чи добрі —
для щастя і правди.
Бог людину створив, і до всякого діла дав хист,
Дав їй душу, і розум, і волю,
і вибору право.

Це для того, аби

проявлялася істинна суть

Наших вчинків, і слів, і любові, і правди, і віри,

Щоби кожен відчув, що труди його іншим несуть,

І у чому відмінність його від худоби чи звіра.

Бо для людських синів доля та ж, що і для звірини,

Бо для всіх — спільне сонце, і небо, і трави, і води.

Як тварина вмира, так вмирають по всьому й вони,

І життя в них одне, і повітря єдиного подих.

І нема над твариною вищості людям,

нема,

А хто каже інакше, той марну марноту говорить.

Все постало із глини — людина й худоба німа,

І повернеться знову —

у землю,

у глину,

у порох!

Хто те знає, куди після смерті живого єства

Дух прямує нетлінний?

Чи в небо святе, чи додолу?

Чи то тільки людський —

піднімається до божества?

Чи звіриний — спускається вділ?

На усе — Божя воля!

Та закінчиться кожному суццюму стежка земна.

І не варто людині, якій би вже й непогрішимій,

Забувати, що все ж

перед Богом постане вона

Отакою, як є, із життям і думками своїми.

І найкраще для неї в своєму земному бутті

Жити в праці й добрі, і радіти своїми трудами,

Бо така її доля.

А суті посмертних утіх
Ми не знаємо,
як і віків, що постануть за нами!

4.

І відкрились на кривди людські мої вічі,
Що чинились під сонцем моїм,
І ображених сльози, і гноблених відчай,
І нема утішителя їм!
І подумав,
що краще померлим однині,
Чим живим,
бо звільнились від зла.
Але краще від них,
від усіх,
тій людині,
Що на світі іще не жила.
І я бачив, що праці невтомної успіх
Лиш породжує заздрість та й вже,
Завидючий нероба сидить,
склавши руки,
І своє ж таки тіло гризе.
Нерозсудлива слава суєтного світу —
До людської ненависті шлях.
Все — марнота з марнот,
ворожнеча із вітром,
Перегони із вітром в полях.
От буває людина без роду і плоду,
Нікогісінько в неї нема,
Та вона метушиться, будує, городить,
Не сидить ні хвилини дарма.

І хоч вже тим маєткам —
ні ради,
ні краю,

Не знімає роботи шлею,
А сказати не хоче:

«Для кого ж я дбаю,
Забуваючи душу свою?»
Не годиться так жити
в самій-самотині,
Зневажаючи інших людей,
Сторонитися друзів,

цуратись родини,
Не розжитись на жінку й дітей.
Краще двом, як одному,
у щасті й роботі

На Господній привітній землі,
Є кому допомогти у печалі й скорботі,
І підняти з руїн чи з колін.
Є підтримка й заступництво у небезпеці,
І сімейного затишку мур,
Але горе одному, як він похитнеться,
І не буде опори йому!
Бог людину створив не самотню в пустелі,
А у парі і в райському саду.
Двом зігрітися легше в холодній постелі,
І важку пережити біду.
А коли ще й дитина заб'ється під серцем,
І народиться донька чи син,
То не скоро та нитка потрійна порветься
Об колючки життєвих тернин.

Ліпше вбогий юнак,
та розсудливо-мудрий,

Ніж старий і обмежений цар,
У якого вже серце байдуже у грудях
До порад, попереджень і скарг.
Бо з Господньої волі — і влади корона,
І неслави осудливий свист,
Може вийти юнак
і з в'язниці — до трону,
Хоч убогим колись народивсь!
І багато хто буде радіти за нього
І надії плекати нові,
Тільки знову ж нічого із того нового
Цей старий не отримає світ!
Бо немає початку царям і владикам,
І наступним не буде кінця,
І марнота з марнот це від роду і віку
Перед світлим обличчям Творця.

Всіх колись приведе
до Господнього дому
Незбагненна стежина життя,
І тому пильнувати потрібно свідомо
Власні вчинки, думки й почуття.
Ради Слова Господнього, правди і слави
Зберігати душі джерело!
Це мудріше за жертви безглуздо-криваві
Тих, що сіють лиш кривду і зло!

5.

Не згадуй всує Господа Ім'я,
Бо Він для нас на всі світи Єдиний,
А ти собі — проста земна людина.
Не згадуй всує Господа Ім'я...

Не згадуй все Господа Ім'я,
Бо, як і сном змага людину втома,
Так і в словах безглузких думка тоне.
Не згадуй все Господа Ім'я...

Не згадуй все Господа Ім'я,
Але коли вже обіцявся чимось,
Обітницю сповні належним чином.
Не згадуй все Господа Ім'я...

Не згадуй все Господа Ім'я,
І не давай устам немудро-смілим
Впроваджувати в гріх невинне тіло.
Не згадуй все Господа Ім'я...

Не згадуй все Господа Ім'я,
Щоб потім перед Янголом Господнім
Не каятися за слова марнотні.
Не згадуй все Господа Ім'я...

Не згадуй все Господа Ім'я,
Не накликай на себе кару Божу,
Господній гнів на себе не помножуй.
Не згадуй все Господа Ім'я...

Не згадуй все Господа Ім'я,
Бо, як убогі сні непросипущі,
Так і слова порожні — нетямущі.
Не згадуй все Господа Ім'я...

Не згадуй все Господа Ім'я,
Шануй Його покірливо і свято,

Люби і бійся, як дитина тата,
Не згадуй всує Господа Ім'я...

Так споконвіку в світі повелось,
Що над добром вивищується зло,
І чесну бідність праведну щодня
Утискують лукавство і брехня,
І вищий чином нижчого гризе,
І б'ють того, зазвичай, хто везе,
А ненаситний все гребе й гребе —
І це Всевишній бачить із небес.
І огортає Господа печаль,
І мусить Він неправедних навчати,
Що кожна з тих морочливих турбот —
Не більше ніж марнота із марнот:
Ті, хто на срібло міряє життя,
Не варті ні на крихту співчуття,
Бо скільки б не наїлися роти,
Утроби будуть жадібні пекти.
А множаться маєтки і скарби,
То множаться і трутні, далєбі.
Солодкий сон трудящого віта,
Хоч і вечєра скромна і проста,
А від свого переситу багач
Не задрімає, хоч бери та й плач!
А ще болючіш і печальніш те,
Що те багатство — більше ніж пусте.
Воно, немов прокляття на роду,
Приносить тільки лихо чи біду.
Воно з'їдає душу, наче тля,
А там — дивись — і знищиться дотла,
Перетече в чужих скарбниць пітьму,

Не лишиться і сліду по йому,
По тих підступних вчинках і думках,
Що все життя перевели на прах.
А довгожданий син прийде на світ,
Чим батькові його благословить?
Скарбниця вбога, а душа — глуха,
Один тягар батьківського гріха...
І як людина родиться нага,
Такою ж згодом і в труну ляга,
Нічого не надбавши за весь вік
Такого, щоб забрати на той світ.
Хіба ж не кривда, не болюче зло,
Що стільки праці марної пішло
На придбання чи влади, чи скарбів,
Чи славослав'я при житті собі?
Чи ж то один поклав своє життя
На тих відзнак сумнівних здобуття?
І задля того у темноті жив,
Недосипав, ощадно їв і пив,
І гарував, неначе чорнороб,
І мав доволі смутку і хвороб.
І що ж? Хоч як знатніший від людей,
Яким прийшов, таким і відійде.
А добре й гарне для людини те,
Щоб серце мала щире, золоте,
Щоб на здоров'я їлось і пилось,
Щоб заздросці не тъмарили чоло,
Аби родинне множилось гніздо,
Аби душа втішалася трудом
Під Божим сонцем серед вод і трав
На тій землі, що Він людині дав,
У швидкоплинних тих земних роках,

Що їй вділила Господа рука.
А як уже далось надбання,
Чи слава, чи маєтки, чи знання,
То — Божий дар! Ніщо не проросте
Без дозволу Господнього на те.
Недовговічна на землі душа —
От Бог її, трудящу, й утіша...

6.

Бачив я, скільки зла ото є
Межи людом лукавим:
Ось людина, що Бог їй багатство дає,
І маєтки, і славу.
І нестачі — ні в чому, бо має сповна,
Хоч би що зажадала,
Але Господу Богу не вдячна вона,
І до віри недбала.

От собі і живе, сановито цвіте
У розкошах пихатих,
Та не має від Господа влади на те,
Щоби тим утішатись:
Чи душевні спокуси з'їдають дотла,
Чи тілесна недуга,
І по всьому лишається тільки зола —
Ані сина, ні друга.
І людина чужа на добро те прийде,
І невдячно змарнує.
Часто так і трапляється поміж людей,
Що Отця не шанують.
Хоч би й сотню дітей наплодив чоловік,

Ще й три сотні онуків,
І прожив, як в раю, безтурботно свій вік
Без страждання і муки,
Та не відала правди злиденна душа,
І добра не творила,
То, напевно ж бо, краще отим, що, на жаль,
І на світ не родились!
Бо в марноті прийде недоношений і
В темну темряву щезне,
Не пізнавши людей ні всеправедних, ні
Лиховісно-безчесних.
Та коли б жив хоч двічі по тисячі літ
Без добра і без правди,
Що за користь від нього Господній землі,
І яка кому радість?

От одна лиш біда, що однаково всіх
Порівняє могила:
І стражденного сльози, і кривдника сміх
Перед смертю безсилі.
Бо ж чи жив — чи не жив,
Чи робив — не робив,
Чи бідняк, чи вельможа —
Всі вкладуться колись в неминучі гроби,
Хоч і вквітчані, може...
І набутки життя — ями чорної роти
Ненаситно поглине.
Честолюбство й захланність — марнота з марнот
Для простої людини.
Бо чим кращий мудрець за женця чи шевця,
Бідняка-чорнороба?
І в багатих, і вбогих творились серця
По Господній подобі.

І хто знає, що добре людині в житті,
Й так, мов спалах, короткім,
У яким пробуває вона, наче тінь,
У плачах і турботах?
Скільки днів залишились земних,

хто те зна,

Нам усім від сьогодні
Та й хто може сказати,
Що буде по нас
На угіддях Господніх?

7.

Краще добре імення від добрих одеж,
І коштовних прикрас, і укріплених веж,
А день смерті людини — народження дня,
Бо вже видно, жила як на світі вона.
Краще в церкву іти, де молитви печаль,
А не в зали бенкетні, де хміль ув очах.
Краще смуток від сміху байдужого, бо
За обличчям сумним — розуміння й любов.
Краще слухати докір розумного, ніж
Підлабузників нищих хвалебні пісні,
Бо, як тріскіт тернового ріща в печі,
Ті улесливі вигуки підбрехачів.
А як мудрий кого криком-гвалтом повча,
То і сам мимоволі кебету втрача,
І, приймаючи потай лукаві дари,
Сіє в серце своє грошолюбства пирій.
Ліпше справи кінець, ніж початок її,
Бо відомі шляхи і здобутки твої,
А покірливий духом — мудріший чванька,
Бо в людському житті — все у Божих руках.

Про Господню могутність завжди пам'ятай,
Бо під сонцем на все Його воля свята!
Не давай вибухати лайливим словам,
Очманілим у гніві лиш дурень бува.
Не спіши сумувати за тим, що пройшло,
Не кажи, що колись тобі ліпше було,
Бо і сумніви марні, й понурі думки —
Не від мудрості йдуть, а скоріш — навпаки.

Краще — розум, ніж спадщина, хоч би й яка,
Розум — захист надійніший для бідняка,
Бо ті душі, яким не потрібне чуже,
На дорогах земних сам Господь береже.
Розмірковуй над величчю Бога-Отця,
Хоч ніколи не втямиш всього до кінця,
Не збагнеш, і не зміниш, не виправиш, бо
Хто те випроста,

що народилось з горбом?
Лиш по смерті хіба, де не буде тілес,
Розпрямиться душа серед Божих небес.

Все буває з людиною — добре і зле,
Зависоке для духу, для тіла — мале,
Біле, чорне, і сіре, й плитке, як туман,
Милосердя і кривда, любов і обман.
Але хто розгадає, навіщо й чому
Нам Господь сотворив і спасіння, і тьму?
Може, дав нам Господь стежку без вороття,
Аби ми відчували важливість життя?
Щоб збагнути могли у добрі і у злі
І красу, і минущість своєї землі?
Чи багате, чи бідне, криве чи пряме
Тіло смертне Господь в небеса не візьме,

Бог все бачить згори — наші болі і наші жалі,
Розуміє усіх, хоч які ми, здавалося б, різні.
Тільки Бог нам суддя, бо немає людей на землі,
Аби, навіть добро творячи, залишались безгрішні.
І нехай в твоїм серці образа палка не горить
Від брехливих слів безсердечно-їдкої полови,
Знає серце твоє, що не раз ти і сам говориш
Неправдиве на інших, що й сам ти

не раз лихословив.

Я усе це пізнав. І сказав: «Стану мудрим, авжеж...»
Та не просто людині глибини глибин осягнути.
Бо далеко оте, що було. І нема йому меж.
І не менш невідоме оте, що іще колись буде.
І вернувся я знову всім серцем своїм на одне:
Зрозуміти, нарешті, умом своїм хоч би на йоту,
В чому ж мудрості зёрна, і що для людей головне.
І збагнув, що лиш в Бозі — любов,

а безбожність — глупота!

Споконвіку страшна смерть усім, хто живе на землі,
І не можуть вони не лякатися смертного лику,
Бо приходять із ним за цим світом прощальні жалі,
А для тлінного тіла — ще й біль і страждання великі.
Але гірше тілесних недуг — відмирання душі,
А її гнояків не прикриє рясна одєжинка,
І страшніша за муку хвороби, за списи й ножі
Ненаситна, розпусна, лиха, нерозважлива жінка!
Богобійний не втрапить, а грішного — схопить вона,
Ця принадно-дурманна і владно-спокуслива пастка,
Що солодша від меду, хмільніша п'яного вина,
Її руки — кайдани, а серце — тенета нещастя!
Що шукала душа?

Колосочка поміж бур'яну?

Чи жіночої вірності й правди,
дорожчих від хліба?

Я *людину* шукав,
і знайшов серед тисяч — *одну*,
Але *жінки* між ними всіма так собі й не надибав.
Бог безгрішними нас сотворив — без потреби спокус,
Але що ж, коли люди не слухають Божих наказів,
І ступити спішать на сумнівну доріжку слизьку,
Що веде до гріховних приваб чагарів непролазних...

8.

І мудрець наймудріший навряд чи все зна,
Але мудру людину неважко впізнати,
Бо просвітлює мудрість обличчя її,
На якому немає лукавства змії,
Ні вельможного гонору й пихи, проте
Величає воно, хоч спокійно-просто.
Хто виконує Заповідь Божу завжди —
Не спізнає ніякого зла чи біди.
Серце мудрого знає усьому ціну,
І годину на все — і веселу, й сумну.
Бо для кожної речі — і право своє,
І свій час на усе, що трапляється, є,
І на все Божа воля, і Божа пора
У земному житті —

і для зла, й для добра!

Хто що може сказати про завтрашній день?
Хто те знає, із чим він на землю прийде?
Де могутність ота надпотужна, яка
Загнуздала б і втримала вітер в руках?
Хто й коли із людей свою смерть обманув?
Хто стежину знайшов обминути війну?

Не врятує злочинця його ж таки зло.
Не сховає безбожного чорне крило!

Це я бачив.

І все ж зрозуміти бажав,
І до кожної справи себе приміряв,
І, на мій превеликий і смуток, і біль,
Надивився немало лукавства і бід.
Бачив я, як невинного негідь терза,
І нікому з людей не гірчить та сльоза.
Натрапляв на могили безбожних, куди
Йшли паломників юрби, чекаючи див,
А кістки доброчинців притрушував пил
У розритих святилищах чесних могил,
В поруйновано-спалених храмах дотла,
Де і написи щезли про добрі діла.
І життя їхнє, сповнене праці й щедрот,
Спом'янути не зможе ні цар, ні народ,
Не згадає співець, не заплаче струна,
Бо давно їхні стерлися вже імена.
Час поглине усе. І марнота з марнот —
Сподіватись вічних земних нагород...

Може здатись, не скоро покара впаде
На огидних лихих і злочинних людей:
Хоч сто раз вчинить грішний і кривду, і блуд,
А Господь відкладає свій праведний суд.
Але знаю, що будуть щасливі лиш ті,
Хто шанує Творця у своєму житті,
Хто боїться Його, наче батька маля,
І дороги свої очищає від зла.

А безбожному щастя не явиться, ні,
І примарною тінню минуть його дні,
Бо він страху не знав перед Божим лицем,
І життя змарнував, як нікчема з нікчем.

Це я знаю, і все ж — стільки в світі отих
Справедливих, що лихо чигає на них,
Як ото на безбожних, а чинникам зла
Часом милість спада, мов за добрі діла.
Так буває. І навіть нерідко.

Так от:

Справедливість земна —
це марнота з марнот.

І хоч як своє серце печаллю не край,
Для людини під сонцем немає добра.
І подумав я так:

отже, радість у тім,
Аби злагода й мир осявали твій дім.
Їж і пий на здоров'я, і Бога хвали,
І живи собі просто, минаючи злих,
І трудом прикрашай Божу землю святу,
І подяку складай

за Його доброти!

Так ні вдень, ні вночі я спокою не мав,
Бо і серце, і розум свої спрямував
На шляхи пізнання того змісту буття,
Що вкладається Богом у кожне життя:
Нащо всіх нас Господь посилає у світ,
Чи для щастя й добра, чи для горя та бід?
І чим більше я бачив,

тим більш розумів,
Що Господні діла — не для наших умів!

Як не прагне людина збагнути їх — дарма,
Бо на жодне питання розгадки нема.

Та й мудрець все не зна,

хоч і білий, як сніг,

Хоч і думає, що

розумніший за всіх...

9.

Усі земні початки і кінці
В Господній починаються руці.
Любові сяйво, й люті каламуть,
І біль, і жаль підвладні лиш Йому.
Простій людині знати не дано,
Що жде її — чи слава, чи багно,
Бо доля одинакова у всіх —
І праведних, і грішників отих.
І чистого, й нечистого однак
Чека голодний цвинтарний черв'як...
Хто жертвує життям для божества,
І хто й для себе скнарий, як лихвар,
Хто клятвою укріплює брехню,
І той, хто клятв боїться, як вогню,
Хто всіх прощає, хто усіх кляне —
Отримає на цій землі одне:
Усе, що народилось, умирає.
Ніхто не вічний.
Всім прийде пора.
Оце ж воно, напевно що і зле,
Що це життя земне таке мале,
І що усім, хоч як перестраждай,
Отой кінець однакий випада.

(Хоча, по правді кажучи, як є,
Обличчя смерті в кожного своє.
Той вмере блаженно,
а отой — блага,
Щоб вже за ним явилася карга).
І хто зна, може, саме і тому
Людське поріддя полюбляє тьму.
Бо зло — вабливе, і солодкий — гріх,
І блиск яскравий в дешевеньких втіх.
Але важкий ненависті тягар,
І заздрощів пекучий перегар,
І гніву чорний знавіснілий шал,
Що ними роз'їдається душа.
Яким на світі жив, таким й помреш,
Свої гріхи й до мертвих забереш!
А мертвому — немає вороття,
Щоб виправить скалічене життя.
Це той лише, хто ще поміж живих,
Змінити владен щось в думках своїх,
Обрати шлях любові і добра,
Що приведе його по смерті в рай,
Бо ліпше жваве цуцня мале,
Ніж мертвий лев, хоч він-таки і лев.
На те й дається смертному життя,
Щоб мати час на щире каяття.
Не зна новонароджене маля,
На щό у світ прийшло і звідкіля,
Не відає так само і старе,
Що жде його по тому, як помре.
І лишиться один лиш жаль гіркий,
Як промайнуть змарновані роки...

І поки ми на цій землі живем,
Нам Бог дає радіти кожним днем,
А хто помер — нічого вже не зна,
Про нього вже й луна не долина,
Нічого він не змінить, далебі,
В своїй, до краплі випитій, судьбі.
І вже усе — кохання і журба,
І золото, і слава, і ганьба,
І заздрощі, і спогади, і сні
На віки вічні щезнуть разом з ним.
І не болять нікому голова,
Що ти недолюбив, недоспівав,
І недосіяв, і не помудрів,
І Господу не все договорив.
Умреш та й все.
Підеш в небесний сад.
Ніколи не повернешся назад...

Тож поки ти живий —
живи, радій!
Їж чесний хліб, солодкі вина пий,
Для радості нічого не жалій
На Господом сотвореній землі!
Бо все на радість дав тобі Господь,
І сонце, й небо, і глибини вод,
І чудодійну благодать молитв —
Живи, радій і Господа хвали!
І не жалій ніколи і ніде
Для себе ні оливи, ні одеж,
Ні ласки й слова ніжного отій,
З якою йдеш пліч-о-пліч по житті.

Оце і є найвища з нагород,
Яку під сонцем визначив Господь!
Отож шануй свого життя Творця,
Що все створив — з початку до кінця.
Живи сповна і дорожи життям,
Бо, як помреш, то вже не буде там
Земних щедрот з Господньої руки,
Ні мудрості, ні почувань людських...

Це бачив я і говорив собі:
Біг — не у скорих, не в хоробрих — бій,
Хліб — не в премудрих, не в розумних — гріш,
Усе оте — із випадку хутчіш:
На все людині доля випада,
На все свій час — і щастя, і біда.
І жодному те знати не дано,
Коли одягне смертне полотно.
У кожного життя — своя вага,
І лихо несподівано чига,
Неначе у сильце перепеля,
Так і людина в пастку потрапля.

І це я бачив у минулі дні,
Воно важливим видалось мені:
Маленьке місто ув облогу взяв
Жорстокий цар — гроза малих держав,
Але знайшовся вбогий чоловік
І мудрим словом місто уберіг.
Але коли розсіялась орда,
То мудреця ніхто і не згадав,
Бо хоч і мудрість — дужча кулака,
Погорджується слово бідняка.

Доречна рада зі спокійних вуст
Дорожча крику втратившого глузд
І брязкоту шаленого меча.
Та що ж,
як дурень
мудрого навча...

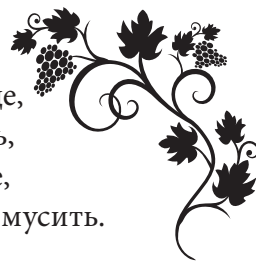
10.

Навіть трохи глупоти зганьбить тобі добре їм'я,
Так, як миро псують кілька мух, що попали в оливу.
Серце мудрого прагне туди, де невинність сія,
А безумного тягне туди, де спокуса зрадлива.
Нерозумний бреде й ні одної з приваб не мине,
Навіть там, де нелегко отого багна відшукати,
Напускає на себе поважність, хоч видно — дурне,
Дратівливе, нестримне, лихе, ще й до того ж — пихате!

А розумний, що Бога шанує, шанує й людей,
І уміє у серці притлумити галас обурень,
Бо розважлива лагідність кару небес відведе,
І притишить в душі нетерплячій розгнівану бурю.
Бо не кожен володар земний справедливий завжди —
Бачив зло я й таке, що спільноті людській не на благо,
На великих висотах глупота бездарна сидить,
А багатий на розум — понижений аж до зневаги.

Бачив я, як на конях баских величались раби,
Бачив піших князів, що брели, в кров збиваючи ноги.
Для людини під сонцем доволі і щастя, й журби,
І неволі, і волі. І все це — від Господа Бога.

Бо хто яму копає на когось — той в неї й впаде,
А того, хто руйнує, гадюка налякана вкусить,
Може камінь поранити того, хто мури кладе,
Може дерево впасти на тих, хто рубать його мусить.

Затупитися може залізо в сокирі й ножі,
І нелегко щось буде робити тоді тим знаряддям.
Проведе тільки мудрість крізь біди свої і чужі,
І розважлива думка, і поміч Господня зарадить!
Терпеливий Господь на добро і на правду навча,
І для того дав розум людині — своєму творінню,
Бо, як гадина вкусить свого ж таки заклинача,
То навіщо й потрібне тоді те його ворожіння?

Скаже слово розумний — і сонце в душі засія.
А дурний пробелькоче, то видно — дурний, тільки й того,
Все він знає, все віда, на все в нього рада своя,
І не вірить ні в кого й в ніщо, навіть в Господа Бога.
Праця мудрого — благо, немудрого — втома пуста,
Скільки б він не орав і не сів — нема в тому змісту.
І які б не вродили добірні й коштовні жита,
Не продасть і на гріш, бо не знає й дороги до міста.

Горе, краю, тобі, коли цар твій — немудре дитя,
А вельможі твої бенкетують із раннього ранку.
Мудрість — всьому вінець, оборона людського життя,
Запорука державного захисту й Божого храму!
Так, як стеля у ледаря валиться й дах протіка,
Так і царство в царя недбайливого занепадає.
Тільки там, де міцні у владики і думка, й рука,
Благоденствують люди й ні в чому нестачі не знають!

Не злослов на царя, навіть хоч би й в таємних думках,
А тим більш — не кляни, і нещастя не клич ні на кого,
Бо візьме твої мислі нечисті невидимий птах
І у небо святе віднесе до Пресвітлого Бога.
А тебе гострий сором охопить за ниці слова,
Хоч і мовлені в думці, та Бог усе бачить і чує!
Будь мудрішим, прощай.

Тільки в мудрості — правда жива!
Тільки в щирім прощенні —
свідцтво Господнього чуда!

11.

Хліб пускай по воді.
Тобто — хлібом з голодним ділись.
Бог поверне стократ
все, що дав ти стражденному брату,
Бо не знаємо бід,
що спіткати нас можуть колись,
Як і рук, із яких
кусник хліба свій будемо брати.
Переповниться небо дощем і нап'ється земля,
Буря дерево звалить — отам воно буде й лежати.
Хто вважає на вітер — навряд чи засіє поля.
Хто на хмари вважає — не стане косити і жати.
Що ми знаєм про небо,
про сонце,
про вільні вітри?

Чи про те,
як дитина росте в материнській утробі?
Чи про блага земні, що Всевишній для нас сотворив,
Які нас сотворив, недостойних, по власній подобі?

Тож живи на землі,
засівай її зерном добра,
Сій невтомно і щедро від ранку до пізньої ночі,
Бо не знаєш, що завтра прийде,
чи любов, чи жура.

Сій добро для людей, коли правди й добра собі хочеш.
Добре бачити сонце людині на Божій землі.
Добре світлом радіти у небі, у слові, у серці.
Отже, поки живеш, не зважай на турботи й жалі,
Тішся світлом життя,
бо недовго ти матимеш все це.

Тішся, поки живий, поки юний і сповнений сил,
Хай душа твоя чиста наповнена радістю буде,
Йди стежками добра, милосердя, любові й краси,
І завжди пам'ятай
неминучість Господнього суду.

Дав людині Господь
силу, розум і Слово святе,
І незмірність доріг, і нічим не обмежену волю,
І тому, як настане пора,
Він питає: «А де,

І на що змарнувавсь?
І яку собі витворив долю?»
І тому відганяй зло бридотне від тіла й душі,
Бережи своє серце з найменших років — до останку,
Бо минеться дитинство, як лагідні літні дощі,
Бо настане і полудень,

й вечір,
і ніч —
за світанком...

12.

Гляди ж, пам'ятай з днів юнацтва свого
про Творця
В житті швидкоплиннім,
аж поки пора не озветься,
Що сам зрозумієш печально:
година оця
Тобі затяжка, бо уже в небесах твоє серце.
Аж поки не згаснуть і сонце, і місячний круг,
І зорі закриють ясні свої й лагідні очі,
І хмари дощем не омийуть простягнутих рук,
І Всесвіт замре, тебе в лоно приймаючи Отче,
Коли й наймужніші здригнуться, і вклякнуть бійці,
І згорнуть млини свої дужі натовлені крила,
І тінь потойбіччя застигне на кожному лиці,
І двері подвійні на вулицю міцно закриють,
І тиша настане, сувора, глибока, проста,
Без голосу вітру і скрипу криничного кола,
І стихнуть дівчата, і змовкне наляканий птах,
І жах невідомості землю обляже довкола,
І викине цвітом мигдаль свій прощальний вогонь,
І кропу в руках затремтілих розсиплються зерна,
Бо йде вже людина до вічного дому свого,
Туди, в небеса, звідкіля вже ніхто не поверне.
І вже голосильники нипають, ждуть, де ж ота,
Єдина для кожного, смертна остання хвилина,
Коли розривається срібний шнурочок життя,
І біля джерельця розіб'ється глечик із глини,
І колесо стане, і трісне таріль золота.

І вернеться тіло у землю

тим прахом земним,

Яким і було, поки Бог не торкнувся до нього,

А дух полетить в небеса, до Пресвітлого Бога,

Аби невмирущо, навічно з'єднатися з Ним.

І все, і по всьому.

І в чому ж той істинний сенс

Земного життя,

коли смерть все живе

перелущить?

«Марнота, — сказав Проповідник —

Марнота усе».

Усе,

крім душі,

Нетривке, неістотне, минуще...

Крім того, що був Проповідник

мудрець з мудреців,

Він щедро ділився з народом

своїми думками,

Його приповідки —

найкращі у світі взірці

Напучень розсудливих,

виважених роками.

Мудрі слова, прямодушні, суворі і строгі,

Цвяхами в пам'ять вбиваються гостро і твердо.

Ті, хто складати їх вміє — від Господа Бога

Дар свій отримали для напоумлення смертних.

Втім, за словами
не слід забувати про душу,
Книгописанню ж не було кінця і не буде,
А безкінечна наука виснажує й сушить.
Отже, усе, що занадто —
небажане людям...
Підсумок всьому почутому:
бійся спокуси,
Бога шануй і виконуй Його Заповіти.
Кожна людина під сонцем чинити так мусить,
Доки живе на Господньому білому світі,
Бо, як настане година ота таємнича,
Що визволяє нам душу від смертного тіла,
Кожного з нас Він на суд Свій суворий покличе,
Де все таємне проявиться —
чорне чи біле!

КНИГА ПРОРОКА ЙОНИ

1. НЕПОСЛУХ ЙОНИ Й КАРА ЗА НЬОГО

Було це все колись давним-давно,
Та мудрістю освячене воно.

Отож — жив Йона, Аммітаїв син.
Вмів дуже гарно говорити він.
Його мистецький заклик мудреця
І в найглухіші долинав серця.
Мав на собі Господній віщий знак,
Хоча до часу й сам про це не знав.
Пророчим даром Йона володів,
Хоч ним чомусь не дуже то й радів.

Але на все — Господня воля й час.
І пролунав з небес йому наказ:
«Встань, Йоно! Встань! І йди! Негайно йди,
Аби порятувати від біди
Могутнє місто Ніневію, де
Все більше й більше грішників-людей.
Це місто, хоч засноване давно,
Та злістю переповнене воно.
І це потворне і безкарне зло
Аж в небеса до Мене підійшло.
Отож — ти чув? У Ніневію йди!
Застережи її і просвіти!»
А Йона мандрувати не любив.

Він манівцями ніг своїх не бив,
Сміливості не маючи й на гріш.
І вирішив втекти — хоч би й в Таршіш —
Від Господа подалі. Бо чекав,
Що там Господь його не відшука...

Прийшов до Яффи в порт ізвіддаля,
І напивав отого корабля,
Що у Таршіш віз вина і плоди,
За перевіз нескупо заплатив,
Ступив на борт, поглянув вдалину
І вирішив, що Бога обманув.

Поплив кораблик весело і сміло,
Вітрила в небесах залопотіли,
Долає хвилі працьовито-швидко,
Вже й берега скелястого не видно,
Та у відкритім морі — хто б те знав? —
Зчинилася нечувана біда:
Знялась вітрів шалена круговерть —
Це вже й не шторм! Це вже видюща смерть!

Тріщить по швах кораблик бідолашний!
Тут і найсміливішим стане страшно!
Хоч би й яким ти вовком був морським,
Згадаєш, звідкіля ти й хто такий...

То ж моряки здійняли вгору руки
З гарячими благаннями розпуки,
І кожен ревно із останніх сил
До свого бога слізно голосив.
А що не озивався жоден бог,

То полетіли вантажі за борт,
Сувої, скрині, лантухи, мішки,
Щоб корабель не був таким важким.

Здійнявся крик і несусвітній тлум!
А Йона наш заліз собі у трюм
Та й задрімав на тюках в глибині,
Гойдаючись у безтурботнім сні.
Ще й натягнув на голову каптан...

Аж тут його побачив капітан
І, щедро роздаючи штурхани,
Прогнав від нього ті солодкі сні,
І, сповнений перестрахи і зла,
У саме вухо Йоні загорлав:

«Чого ж ти спиш? Ховаєшся чого?
Іди, воззви до Господа свого!
Проси Його, благай! Гляди — якраз
Хоч Він вже, може, зглянеться на нас
І визволить від лютої біди!
Гайда, вставай! Молитися іди!»

А шторм міцнів, ще дужче лютував!
Обшивку дер, вітрила обривав,
Ще дужче розгорялася гроза.
І хтось із моряків тоді сказав:

«Є серед нас, братове моряки,
Великий грішник — Богові бридкий,
Негідний жити помежи людьми.
Він мусить вмерти. Разом з ним — і ми.

Ось киньмо жереб — хай покаже нам,
Хто тут отой, ненависний богам!»
І жереб впав на Йону. Він тоді
Понурившись, за спинами сидів
І навіть ласки в Бога не благав,
Бо про свою провину добре знав!

І запитали в нього моряки:
«Скажи, нарешті, нам, хто ти такий?
Ти не купець, і не прочанин ти,
Що їде поклонитись до святинь.
Не воїн, не послушник і не маг,
Не знатний цар, бо почиту нема.
То хто ж ти є? Куди стежки твої?
З якого ти народу і країв?»

Зітхнув їм Йона сумовито: «Вей!
Я — просто бідний скривджений єврей.
Мій Бог на правду над Богами цар,
Він сотворив і землю й небеса».

І моряки злякались: «Говори,
То що ж ти проти Нього натворив?»

«Та що, — ще дужче Йона засопів, —
Оце намислив, бачте, сам собі
Світ за очі від Нього утекти,
Щоб до отих поганців не іти,
У Ніневію — місто на землі,
Яке в гріхах погрузло і у злі,
Бо замість того, щоб спалить дотла —
Мене Господь у нього посила,
Щоб я про Божу сповіщав можуть!

Вони ж мене однаково уб'ють,
Вони, ці зарізяки з зарізяк,
Не варті Слова Божого ніяк!»

І зажурились люди: «Що ж тепер
Робити нам, щоб вщухла круговерть?!
Що діяти з тобою?» І на те
Промовив Йона: «Видно, що ніде
Мені немає місця на землі,
Тим більше — на оцьому кораблі...
Візьміть мене та й викиньте за борт,
Бо через мене всіх карає Бог.
За мене ж турбуватися дарма —
Мені рятунку все одно нема...»

І то скажи —
який упертий Йона!
Подумати б — то аж душа холоне:
Це ж треба так зневажити Отця,
Щоб не боятись власного кінця!

Але матроси, щирі і незлі,
Усе чимдуж до берега гребли,
Назустріч бурі лютої виттю,
Ціну людському знаючи життю.
Та море, наче геть згубило глузд,
Побільшило удесятеро лють.

І на коліна впали моряки,
Й слова казали Господу такі:
«О Господи! Всесильний і святий!
Врятуй від смерті нас і захисти!
Прислухайся до наших голосінь!

Не допусти, щоб потопились всі
Через одного! Боже, Ти наш цар,
Не допусти, щоб кров невинна ця
На нас упала! Господи святий,
Чини з ним Сам, як і задумав Ти!»

За руки й ноги Йону ухопили —
Та й кинули у біснуваті хвилі!
І що ж? Лишень зімкнулася вода, —
Стихає море, сонце вигляда
З-за хмар зловісних.
І вжахнувся кожен:
Яка ж ото могутня сила Божа!
І Господа усі хвалити стали!
Обітниці і жертви воздавали!
І далі попливли спокійні, бо
Вже вірили, що не потопить Бог!

А Йона добре зрозумів тоді,
Що то за радість — бовтатись в воді,
Коли внизу так глибоко, аж чорно.
Як він там плавав...

Як млинове жорно!

На Йонині ті передсмертні схлипи
Де й не візьмись — важка срібляста риба
Спливла, немов підводний корабель.
Побачила, що Йона ледь гребе.
Розкрився рот, мов величезний люк,
А то вже був пророкові каюк.

2. ЙОНИНА МОЛИТВА В ЧЕРЕВІ РИБИ

А риба була лагідна й незла,
Бо Сам Господь на те її послав.

Три дні й три ночі в рибі Йона жив,
І невідомо, їв там що чи пив.
Не дбала риба, що незваний гість
Там витворя, що п'є він і що їсть.
Не брала, видно, те до голови —
Хай дякує й за те вже, що живий.

Три дні й три ночі в чорній чорноті
Просити в Бога ласки не хотів,
А на четвертий — впертість подолав
І голосно до Нього загорлав,
Але й молитва Йонина гучна
Була якась докірливо-чудна:
Не те, щоби він Господа благав,
А ніби ще й Йому ж і дорікав:

«Господи! Зову Тебе, кричу
З пекла чудернацького полону!
Хочу я, щоб Ти мене почув!
Це ж бо я, пророк Твій, бідний Йона!

Ти мене жбурнув у глибочінь,
В серце моря, хиже і бездонне,
На мої ридання і плачі
Тільки хвилі хлюпали солоні!
І кажу я: «Вигнав мене Ти!

Вигнаний Тобою, я страждаю!
Та Твій храм, величний і святий,
Хочу у своїм побачить краї!

Господи! Вода мене взяла!
Огорнула тіло аж по душу,
Круг моєї шиї і чола
Баговиння обвилось і душить!

Аж до споду моря я спустивсь,
Потонув у хвилях, наче камінь!
Справедливий, милостивий Ти,
Підійми життя моє із ями!

Як умліло серденько з біди,
Спогадав я, Господи, про Тебе!
Хай моя молитва із води
Долітає до святого неба!

Ті, що вірять у марних божків,
Ті до Тебе, Боже, не гукають!
Я ж, о Милосердний, не такий!
Я Тобі пожертву обіцяю!

Я піду туди, куди звелиш!
Виконаю всі Твої накази!
Силою божественних молитв
Стану прославлять Тебе щоразу!

Виконаю все, в чім присягаю!
Лиш врятуй! Врятуй мене, благаю!»

3. ПОКАЯННЯ НІНЕВІТЯН

Отак наш Йона плакав і кричав,
І тлумився по рибі й гарцював,
Аж поки Бог почув її прокльони,
І риба смачно виплюнула Йону,
Хоч і в природі не буває ніби,
Щоб лаялися і плювались риби!
(Чи, може, інший хтось пророчу душу
Спровадив щедрим копняком на сушу?)

Ледь виповз безталанний із води,
Та й вигріба пісок із бороди,
І труситься від холоду, як пес.
Аж чує владний голос із небес:

«Отямся, Йоно! Встань, кажу, і йди
В велике місто — на три дні ходи —
У Ніневію! Й людям говори,
Все, що тобі казатиму згори!»

Потюпав Йона, що робити мав?
У Ніневію стежку відшукав.
А місто й справді те не має меж —
Три дні ітимеш — та чи й перейдеш...

І став ходити Йона між людьми,
Невтомно, не змовкаючи й на мить,
Торговицями, площами — і скрізь —
Розпачливо, не стримуючи сліз,
Казав слова, пророчі і страшні
Про неминучі покарання дні,

І віщував про Господа Отця,
Про неминучість смертного кінця:
Ще сорок день невігластва і зла —
І Ніневія знищиться дотла,
Якщо вона, до всіх чеснот глуха,
Не схаменеться у своїх гріхах!

І що ж! Таки була в його вустах
Господня сила, мудра і проста,
Бо ніневійці, те зачувши, враз
Увірували в Господа указ,
І піст оголосили, і взяли
На себе власяниці одягли,
І старець, і найменшеньке дитя
Засвідчили глибоке каяття...

Дійшли слова пророка й до царя,
І облягла всевладного жура,
І за скорботним звичаєм дідів
На попелищі сів, і там сидів.
А Йона йде, і плаче, і зове:
«Нехай ніхто — із того, що живе —
Не їсть ні ріски, і води не п'є,
І просить Бога кожен про своє!
Хай не пасеться ні вівця, ні віл,
Води не п'є усе живе довкіл!
Нехай худоба мукає й реве,
Хай плачуть люди — відвертають смерть!
Хай кожен поклянеться в тую ж мить
Насильства й кривди більше не робить!
І, може, й справді всемогутній Бог

Свій гнів на милість перемінить, бо
Він справедливий, Він всьому творець!
І не настане містові кінець!»

І Бог побачив зі Своїх висот
Той ніневійський зляканий народ,
Що в покайнні щирому заляк,
Почувши через Йону віщий знак,
І пожалів! Бо Він тому і Бог,
Щоб дарувати віру і любов,
Щоб наvertать людину до добра
І рятувати, як прийде пора!

І звеселився кожен, як умів,
Коли його минув Господній гнів,
Стрибав, сміявся, плакав, танцював,
Подячно ласку Божу прославляв!

4. ГОСПОДЬ МИЛОСТИВИЙ ДО ТОГО, ХТО КАЄТЬСЯ

А Йона ж як нагнівався на ту
Господню ласку, щиру і святу!
І руки звів, і скільки було сил
Він люто до небес заголосив:

«О Господи! Хіба ж не я казав,
Іще тоді, як вдома ночував,
Що Ти мені даремно у світі
Звелів злочинцям віщувати йти!

Чи ж не тому тікав я у Таршіш
Від слів Твоїх суворих чимхутчіш,
Що знав напевне те, що Ти і так
Пробачиш тих непевних зарізяк?
Ти милосердний, доброчинний Ти,
Ти і найбільших грішників простиш...

Для чого ж я, скажи мені, тоді
Такої муки натерпівсь в воді?
За що ж мене Ти, Боже, покарав?
Хіба Тебе я мало прославляв?
Якщо вже так, якщо вже, Боже, так,
Як я для Тебе дурень і лайдак,
Убий мене! Мені любіша смерть,
Аніж життя зневаженого твердь!»

Отак наш Йона плакав і кричав,
А потім аж за місто почвалав,
Зробив собі із ріща курінця
І став чекати власного кінця.
А разом з тим — на місто поглядав:
Таки хотів, щоб з ним стряслась біда!

А сонечко підбилося в зеніт
І напекло і спину, і живіт,
І голову — і в тім'я, і в чоло
Розгніваному Йоні напекло.
Побачив це Господь із висоти
І вирішив йому допомогти.

І по велінню Божому чимдуж
Став проростати лопуховий куц.

Такий великий вигнався лопух,
Що Йоні став за дах і капелюх!
Зрадів пророк невиданим дивам,
Вже й проголола в нього голова,
Улігся в холодочку та й заснув.
Отак йому спекотний день минув.
А уночі по Божому знаку
Настала черга злomu хробаку:
Приповз під куц — і тільки хрум та хрум —
Та й підточив коріннячко йому...

Прокинувсь Йона — всох лопух — нема!
Хотів кудись сховатись — та дарма!

А тут зі сходу вдарив суховій,
Аж помутніло Йові в голові,
Аж похилився Йона і зомлів,
Скрутившись на розпеченій землі.
А ледь отямивсь, на своїм затявсь:
«Нащо мені таке моє життя?»
Це вже утретє Бога турбував,
Своє земне життя не цінував.

І слухав Бог той крик, і плач, і гвалт,
І так сказав йому:

«Ану, стривай!

Це ти отак лютуєш на весь дух,
Що всох вночі улюблений лопух?»

«Ну так! — на те погодивсь Йона. — Де ж!
Так розлютився, аж на смерть! Авжеж!»

«То це отой кущак жалієш ти,
Що і не сіяв ти і не ростив,
Що виріс за одну-одненьку ніч?
І дорікаєш ним оце Мені?

А як би Я не пожалів тоді
Велике місто — на три дні ходи,
Яке Мене почуло, впало в прах,
Покаялося у своїх гріхах?
А ти хотів розвіяти, як дим
Велике місто — на три дні ходи,
Що в ньому проживають без ладу
Дванадцять раз по десять тисяч душ,
Що там усі — і щонайвища знать —
Правиці від лівиці не різнять,
Не те, що вже ото — добро від зла,
А божої худібки — без числа?»

...Така собі історія про Йону,
Ну майже розважально-фейлетонна,
Та в ній знайде глибоку правду кожен
Про Божу велич і про ласку Божу:

Воістину Господь наш незлобливий
І милостивий, й многотерпеливий!

1.

Побіжін!

І станемо своєю

Чорна я та гарна!

Немов святкові ті кедрські шатра,
Мов занавіси й килими коштовні
В палатах Соломонових!

Ну й що,

Як я засмагла? Це мене моє
Гірське палюче сонце опалило.
Там я жила, і там мої брати
Десь досі вже й нагнівались на мене,
Бо мала виноградники для них
Сторожувати.

Я ж не встерегла
І власного, єдиного, не те що...
Бо полюбила...

Скажи мені,
о ти, кого люблю,
За ким моя душа щоночі плаче,
Де ти пасеш?
Де в опівденний час
Від спеки бережеш свою отару?
Щоб в горах я, шукаючи тебе,
Намарно не блукала, як причинна,
Коло чужих ватаг і пастухів.
Питаю всіх, кого лише побачу,
Чи не стрічались часом із тобою?
А люди кажуть:

«Ти іди сама
Стежками від отари до отари.
Візьми собі черідку невеличку
І випасай коло пастуших шатер,
І там розпитуй...»

2.

«Я люблю тебе, мила моя, виноградове гроно,
Переповнене сонячним соком любові й снаги!
Я б тебе прирівняв до лошиць з колісниць
фараонових
З полохливими віями й тілом тремтливо-тугим!
Я люблю тебе, чуєш, весела, грайлива лошичко,
Я думками голублю твоє дивовижне ім'я.
Рожевіші світанку сережками вквітчані щічки,
І ніжніша за ніжність ця шийка лілейна твоя.

Я люблю тебе,
руки твої,
і волосся,
і очі!

І нема в піднебесних світах
гідних тебе одерж!

Ланцюжки золоті
я зроблю тобі щонайдорощі,
І сережки коштовні
зі срібними кульками теж!»

«Доки цар при своєму столі,
то душа моя пахне,
немов матіола під ранок,
Щоб найдальші вітри рознесли мою тугу німу!
Як тебе я люблю...

Як люблю...

Я з кохання вмираю!

Не катуї мене пам'яттю ніжності,
щастям не муч!

Ти для мене,
мов китиця мирри квітуча на грудях,
Наче кипрове гроно в ен-гедських квітучих садах.
Ти зі мною завжди!

Ти зі мною, коханий, усюди!

Ти — мій біль найсолодший,
моя наймиліша біда!»

«О, яка ти хороша, яка мені рідна і люба,
Моя втіхо єдина, єдина розрадо моя!
Ти прекрасна,
як зоряна ніч,
як невинна голубка,
Як ранкова роса,
як закоханий спів солов'я...»

«О, який ти жаданий,
мій любий,
який ти єдиний!
Наше ложе весільне — квітучі ущелини гір!
Бруси нашого дому — високі могутні кедрини!
Кипарисові стелі високі торкаються зір!»

3.

«Я — саронська троянда.
Я — долинна лілея...
Я — пахуча лаванда...
Я — хмільна орхідея...»
«Як лілея між терном,
Так і ти поміж юнок,
Як зірниця над степом,
Як найперший цілунок...»
«Ти, що ніжністю щедрий,
Поміж хлопцями, наче
Спіла яблуня-щепа
У занедбаній хащі.
Її тіні шукаю,
Щоб у ній спочивати,
І солодкого плоду
Таїни скуштувати!
Ти відкрив мені розкіш
Хмелю любощів спраглих,
Серця лагідний лоскіт,
Боязкий і зухвалий!
Підкріпіть мене соком
Виноградним духм'яним,
Дайте яблук солодких,
Бо я хвора з кохання!»

Голос горлиці ніжить,
Ніжить до божевілля,
Там сльоза винограду
І жага соловейка...
Йди сюди, моя радість,
Моє щастя далеке!
О, голубко-сестричко,
У розщілинах скельних,
Покажи своє личко,
Озовися до мене,
Бо твій голос жаданий,
Наче наспіви раю,
Йди до мене, кохана,
Я без тебе вмираю!
Моя туго-розрадо,
Моя зіронько ніжна,
Ми наловимо гратись
Лисеняток утішних,
Молоденьких лисичок
У долинах розцвілих...
Чуєш,
я тебе кличу!
Я люблю тебе, мила!»
«Мій солодкий коханий,
Оленю верховинний,
Ти лиш мій,
богоданний,
Моє серце єдине!
Поки ніч не розтала,
Поки день не зайнявся,
Поки тіні в проваллях
Крають обрії навскіс,

О, любий мій!

Моє солодке свято!

Тебе не відпустила і на мить,
Допоки в материнську рідну хату
Не приблукали аж під ранок ми...

Єрусалимські дочки мого краю,
Хай довше день нам очі не сліпить!
Кохання не сполохайте,

благаю!

Хай спить зі мною,

доки хоче, спить...»

5.

«Хто вони, ці лицарі суворі
З кам'яними рисами облич?
Із пустелі золотого моря
Долинає войовничий клич!

Ось вони — могутні й нездоланні
В чистім сяйві гордого чола.
Пахнуть п'янко

миррою і ладаном

Молоді довершені тіла.
Йдуть і йдуть у бойових колонах
Крізь негоди, спеку і вогонь
Ратники славетні Соломона,
Незрадливі воїни його!

Ось вони — освячені боями,
Кожен має зброю при стегні —
Варта Соломонового храму,
Царські охоронці кам'яні!

В царськiм домі — рiзьблені колони,
Запахи лаванди і цитрин,
А найкраще — ложе Соломона,
Із ливанських зроблене кедрин,

Вкрите злосрібною габою,
Пухом найніжнішим лебедиць,
Вистелене юною жагою
Молодих наложниць і цариць!

Заспiваймо ж пісню величальну
Для царя в весільному вінку,
Що його ним мати увінчала
У годину радості п'янку!»

6.

«О, яка ти прекрасна,
моя ти подруженько люба!

О, яка ти хороша,
солодша усіх виногрон!

Ці твої оченята,
неначе ласкаві голубки,
Визирають грайливо із-за запинала твого.
О, моя ти любове,

моя ти кохана красуне,
Непокоїш думки і бентежиш видіннями сни.
Твої коси,

як стадо коштовних овець тонкорунних,
Що з гори Гілеадської хвилями сходять униз.
А вуста твої —

мов

кармазинова нитка багряна,

Як гранатове яблуко, сповнене соком п'яним.
Ти — найкраща у світі, моя незрадлива кохана,
Я з тобою щасливий до сліз,
як ніколи
й ні з ким!
Твої груди,
як двійко маленьких близнят-оленят,
Що пасуться на луках гірських
між квітучих лілей!
Я люблю тебе, мила,
як сонце,
як храмове свято!
А без тебе мені
непокоїно на серці
і зле...
Безкінечна ця ніч,
ніч самотності туги й печалі.
Поки тіні втечуть і просохне роса лугова,
Я піду
на ті миррові пагорби,
де ми кохались,
Де іще не піднялась
прим'ята коханням трава...
Ти прекрасна,
моя ти подружко,
моя бездоганна!
Ти ясна і пречиста,
як сяйво ранкових снігів!
Ми втечемо з тобою,
моя наречена,
з Лівану
До леговища левів,
вершин леопардових гір!

Недосяжний для мене,
незайманий,
замкнений сад,
Сад гранатових яблук,
шафрану, кориці й тростини,
І трояндових хащів,
усипаних цвітом рясним.
Ти — живе джерело,
в нетрях мирри, алое
й жасмину.
Ти — духмяний струмочок,
що будить життя щовесни!»

7.

«Пробудися, о, вітре,
о, вітре із півночі,
любий!
На квітучий мій сад
тихим подихом ніжним дихни!
Хай мій милий почує
й коханням мене приголубить,
І мій плід щонайкращий
нехай його щастям сп'янить!»
«Вже прийшов я до саду свого,
о, моя наймиліша кохана!
І збираю я мирру свою
із бальзамом пахучим своїм!
І вино своє п'ю
разом з медом солодко-духм'яним!
О, радійте зі мною!
Впивайтесь, друзі мої!»

8.

«Сплю — не сплю,
а серце спать не хоче:
Ось він тут,
коханий мій прийшов!

Вкрили землю чорні крила ночі,
Вкутали у хмар прозорий шовк.
Ось він, ось!

І стукає,
і кличе,
Лагідно всміхаючись мені.
Я кохане впізнаю обличчя
Навіть через мури кам'яні».

«Відчини мені, моя любове,
Я всю ніч ішов через гаї,
Аж роса холодна світанкова
Вкрила чорні кучері мої!
Відчини...» —

той шепіт обережний
Протинає серце, мов стріла.
Я ж лиш тільки-но

зняла одержу,
Тільки-тільки
в постіль прилягла.

«Відчини!» —
лунає голос ніжний —
«Відчини!

Почуй мене!
Повір!»

Я ж собі уже помила ніжки!
Як мені виходити надвір?

Може, це мені
лиш тільки сниться?
Господи, хай довше не проснусь!
У вікна вузьного бійницю
Мій коханий
руку простягнув.

«Це мене він хоче обійняти!» —
Здогадом хитнулася земля!
Кинулася двері відчиняти —
Миро ненароком розлила.

Забряжчали засуви залізні,
І зітхнула свіжістю п'ятьма,
Розчахнулись двері, але пізно —
Вже нема коханого!
Нема...

Від розпуки серце знемагає.
Це було насправді?
Чи вві сні?

Я його шукаю,
я гукаю!
Він не озивається мені!
Де ж я маю милого шукати?
Чи тепер почує він мене?
Вибігла у темряву із хати,
В чорних вулиць плетиво нічне,
В місто опівнічне і вороже,
Повне кривди, як отруйних змій!

Вгледіла мене нічна сторожа,
Що злодюг хапає і повій.

В тої варті душі, наче брили —
Можуть причепитись без вини:
Здерли покривало, ще й набили,
Ледве-ледве вирвалась від них!

І тепер благаю невтолимо,
І тремчу від муки і жалю:
О, дівчата, цвіт Єрусалиму,
Я люблю,
люблю його,

люблю!

Це не щастя,
це вже люте горе!
Серце крають ревнощів ножі.
Ви скажіть, що я з кохання хвора,
Як його побачите!
Скажіть!»

«Та який хоч він,
той твій коханий?
Чим від інших він відмінний, чим?
Та невже такий він бездоганий,
Що отак ридаєш ти за ним?»

«О, мої подруженьки люб'язні,
Ви його впізнаєте завжди,
Він — не просто гарний,
він — прекрасний!
Серед тисяч інших — він один!

Він цінніший над усе на світі,
Навіть понад золото й вогонь!
Пальмовим щонайгустішим віттям
В'ються чорні кучері його!

Очі в нього — ніжність голубина,
Щоки в нього — запашний бальзам,
Наче серед райської долини
На лілях вранішніх роса!

Він — немовби досконалий витвір
Пальців щонайкращого митця!
Він увесь,
як вранішня молитва
В сяєві Господнього лица!

Він —
моє бажання невтоленне,
Невситима пристрасті жага!
Він — найкращий,
він — лише для мене,
Він один —
життя мого снага!»

9.

«Куди ж твій коханий пішов,
о ти,
найвродливіша жінко?
Куди він пішов,
твій коханий,
в які солов'їні сади?

На тебе, о люба моя,
надивитись не можна,
Хоч є у царя
цього цвіту жіночого тьма:
Цариць шістдесят
і вісімдесят
ніжних наложниць,
А юним вродливим дівчатам
і ліку нема!

Усі, хто хоч раз тебе бачив,
тобі дивувались,
Питалися, хто ця красуня
і звідки вона?
Бо ти, як ранкова зоря,
білий світ осяваєш,
Прекрасна, як місяць,
як сонце Господнє,
ясна!»

«Зійшла я в горіховий сад,
щоб на квіти суниць подивиться.
Поглянути, як
догорає у небі зоря,
Й незчулась, коли
опинилася на колісниці
Мойого царя...»

10.

«О вернися, вернись, Суламітко,
Щоб на тебе нам всім надивитись,
Як на зіроньку в небу погідну,
Як на танець вогненний військовий!
О, які в тебе ніжки хороші
Стали в цих дорогах черевичках,
Заокруглились стегна, неначе
Намистинки у пальцях мистецьких.
Твоє лоно — оздоблена чаша,
Повним-повна вина запашного,
А живіт, мов колосся пшениці
У віночку з лілей росянистих.
Твої перса, зворушливо-юні —
Двійко теплих малих оленяток,
Твоя шия, лілейно-гладенька,
Наче б то зі слонової кості,
А очей твоїх тиша пречиста,
Мов озера Хешбонські ранкові!
О вернися, вернись, Суламітко,
Наша ластівко пишноволоса,
Кучерявою повинню тою
Наймогутніший цар полонений!
О, як добре мені із тобою,
Моя люба, розкішна й принадна,
Стан твій кращий від пальми стрункої,
Груденята ж —

від ґрон виноградних!

От залізити б на пальмову крону,
Міцно стовбур її обійняти,
І, немов виноградного ґрона,

Доторкнутись твоїх груденяток,
Яблунево-п'янкий аромат
Твого чистого подиху спити,
Бо любішої тебе нема!
Ти — найкраща на білому світі!»

11.

«А вуста твої,
 як найдорожче вино,
Що хмелить й красномовними робить
І наймовчазніших.
 Ллється воно
Запахущо і п'янку словами любові.
Я належу коханому тільки.
 А він
Лиш до мене летить
 у думках і жаданнях.
Линь до мене, мій любий,
 з гірських верховин,
Помандруємо разом
 в країну кохання.
У захмарну країну солодких надій,
Де нас кожна впізнає
 і квітка, і пташка!
Я твоя, мій коханий,
 твоя,
 а ти — мій,
І з тобою мені
 і не страшно
 й не важко!

Ми підемо полями доспілих пшениць
(Ніч застане — то й що? —
заночуємо в селах!)

До найвищих вершин,
до гірських блискавиць,

До ущелин крутих
і потоків веселих,
Крізь бурштиновий дощ
і смарагдовий град,

У захмарні,
сп'янілі свободою,
далі,

Подивитися, чи
пробудивсь виноград,

Чи гранатові яблуні
порозцвітали!

В гори,
в гори тікаймо,
мій любий,
туди,

Де хмелить мандрагори
жагуче бажання!

Там тобі я віддам
найсмачніші плоди
З найсолодшого дерева мого кохання!»

12.

«О, чому ти не брат мені?
Чом ти не брат мій єдиний?

Чом нема у нас кривих
чи дальньої хоч би рідні?

Цілувала б тебе,
обнімала тебе
щохвилини,
І ніхто не посмів би
за те докоряти мені.
Я б з тобою прийшла
супокійно
до себе до хати,
І нікому б
не видалось це
безсоромно-смішним.
Ми сиділи б рядочком,
ти брався б мене поучати,
Я тебе напоїла б
солодким вином запашним!
Я б тебе напоїла
п'янкими словами любові,
І палючим вогнем
невтоленно-розкішних утіх,
І блаженством жаги!
Я б тебе напоїла
собою,
Захмелила би соком
гранатових яблук своїх!
Цілувала б весь день
і весь вечір,
й далеко за північ,
І заснула би я
на твоєму міцному плечі...
Заклинаю ж,
благаю:
дівчата,
подруженьки вірні.

! 287

Не здолають його
ні вогонь,
ні вода,
а ні кров!
Це Господній дарунок святий,
найдорожчий у світі,
І нема, як життю,
ані міри йому,
ні ціни!
І не можна його
за найбільші багатства купити!
І не можна його,
як бурхливу ріку
зупинить!»
«Є сестричка у нас.
Ще і щічок вона не сурм'янить.
І у неї, дрібноти малої,
й грудей ще нема.
Як її вберегти
від всесильної влади кохання,
Що приходить
і душу
палючим вогнем обніма?
Чи паркан збудувати,
чи темну глуху кам'яницю,
І кедровими дошками
двері забити
та й вже?
Та ж не втрима любові
найкріпша у світі темниця,
Бо любов всюдисутня!
Ніхто її не встереже!

Там, у Баал-Гамоні,
 плекав Соломон виноградник,
І сторожу наймав,
 щоб його пильнували плоди!
Але мій виноградник зі мною!
 Я дам йому раду!

Не впущу я нікого ніколи,
 крім тебе,
 сюди!

Утікай, мій коханий,
 мов олень в жазі невтоленній,
По бальзамових горах
 крізь хащі,
 тумани
 й сніги!

Я ж чекаю на тебе!
 Вертайся, коханий,
 до мене!

Я кохаю тебе!
 Я вмираю від туги
 й жаги!»

ПРИТЧА ПРО БЕЛА І ДРАКОНА

Цар Астіях помер собі.

З тих пір
Забрав те царство персіянин Кир.
А Кир пророка Даниїла знав,
І довіряв йому, і шанував.

А був за бога у вавилонян
Тоді незграбний глиняний бовван
На ймення Бел.

І дурноверхий люд
Постановив і місту, і селу
Важку повинність: сам голодний плач,
Але вези для Бела добрий харч!
І на щодень той припис був таким:
Дванадцять пудів білої муки,
Овечок сорок, фруктів — вже хтозна,
І бочок з шість хорошого вина.
Все звечора завозилося в храм,
І за ніч Бел зжирав усе це сам!

Всі прославляли Бела вище хмар,
Ходив йому молитись навіть цар,
А Даниїл — того ж то цар і зливсь! —
Лише своєму Богові моливсь!

От якось цар нагнівався: «Авжеж!
Ти Белові молитися не йдеш!
То хоч по правді щирій розкажи,
Чим він тобі отак не до душі?»

І відказав смиренно Даниїл:
«Бо я людина, а не темний віл,
І не шаную мертвих ідоляк,
Сотворених майстрами абияк.
Я визнаю лиш Бога одного,
Живого Бога, Господа свого,
Що сотворив і небеса, і твердь;
Йому підвладні і життя, і смерть!»

«Овва який! — насупивсь цар — Диви!
А чом це Бел для тебе не живий?
Чи ж ти не бачиш, як він їсть і п'є?
Чи це для тебе доказом не є?»
Всміхнувшись, Даниїл заговорив:
«Ти, царю, сам себе хоч не дури!
Ото уже не бачив божества!
Він всередині — глина річкова,
А зверху — бронза лита. От і все!
Чи є якийсь йому молитись сенс?
Стоїть, бо встановили на стовпи.
І як би то він, мертвий, їв чи пив?»

Задумавсь цар, бо й справді — все це так!
Говорить ніби істину юнак!
Але тоді, якого ж то гудза,
Те їдло все до крихітки щеза?

І цар звелів покликати жерців,
І наказав дурисвітам оцим:
«Не скажете мені, хто уночі
Оці гориська поїда харчів,
То помрете! Скараю пустомель!

А доведете, що з'їдає Бел,
То на майдані Даниїл помре,
Бо він сказав, що ідол не жере,
Моїм словам пішов наперекір!»
Такий був цар...

Що з нього хочеш? Кир...

А Даниїл на те плечми знизав:
«Хай станеться, як, царю, ти сказав!»

Жерців було ж у Бела — сімдесят,
А їх жінок, дітей — не зрахувать!
От цар надвечір з Даниїлом сам
У Беловий отой приїхав храм,
А за царем — повільно повзучи —
Везли вози неміряні харчі.

Вклонилися царю жерці до ніг:
«Ми вийдем геть, щоб ти, о царю, зміг
Власноруч перевірити-таки
Всі засуви на дверях і замки.
Сам поклади і страву, і вино,
Звели закрить кожнісіньке вікно,
Хай царська запечатає печать
Всі вікна й входи-виходи, хоча
І так зайти ніхто не сміє: Бел
Уміє захищати сам себе!
Ото, коли побачиш вранці сам,
Що він не все спожив — умерти нам!
А як побачиш, що порожній стіл,
Хай вмере отой брехливий Даниїл!»

А що — жерцям!

Жерцям — ніяких бід!

Бо ще з дитинства потаємний хід
У храмі знали.

Прямо під столом
Він вихід мав. Ото вони гуртом
Заходили вночі собі у храм,
Та й витворяли, що хотіли там.

Отож — жерці вклонилися й пішли.
А цар звелів, щоби харчі внесли.
А Даниїл тим часом і собі
Віддав наказ, щоб попелу чимбільш
Зібрали у хатах по місту та
Розсипали його по храму так,
Щоб скрізь улігся рівномірний шар,
А бачив це, звичайно, тільки цар!

Зробили це, і вийшли далєбі,
І двері запечатали собі
Державною печаттю. А вночі,
Як і завжди, з'явились по харчі
Жерці з жінками й дітьми — тет-а-тет —
Й вчинили там справжнісінький бенкет.
Поїли все і випили дотла,
Та й знов собі пірнули під стола.

А вранці цар прокинувся зі сну
Й до храму Даниїла потягнув,
Питаючи: «Ну як печать? Ціла?»
«Ціла, мій царю!» — відповідь була.

Та варт було всередину зайти —
Цар закричав: «О Беле! Славен ти!
Тобі молюсь! Вклоняюся до ніг!
Найдужчий ти, бо стільки з'їсти міг!»

«Гай-гай! — на те озвався Даниїл —
Ти краще роззирнися-но довкіл!
Стань на порозі, далі не ходи.
Що бачиш на підлозі?

«Це ж сліди! —
Збентеживсь цар. — Сліди! Сліди людей —
Чоловіків, жінок, малих дітей...»

І здогадавсь володар про обман,
Що Даниїл всміхався не дарма!
Аж почорнів від гніву на лиці,
Звелів схопити брехунів-жерців,
Ті ж — дружно сльози лиючи рясні —
Всі ходи показали потайні.

І цар жерців жорстоко покарав,
А Бела — Даниїлові віддав.
І Даниїл йому дав швидко лад —
І храм, і Бела зруйнував дотла!

Що не кажи — чудний той Вавилон:
То Бел у ньому був, а то — дракон.
(Якийсь дракон великий чи варан
За божество був у вавилонян).

І весь народ темнючий той чомусь
Не перший рік всерйоз годив йому.
І навіть цар (ото вже мудрагель!)
Хвалився Даниїлу: «А тепер
Про цього бога вже не скажеш ти,
Що він несправжній, мертвий, несвятий.
Бо він живий! І він безсмертний теж!
І ти його ніколи не уб'єш!
То ж поклонись йому, отак, як я!
Це ж вавилонський символ, як не як...»

А Даниїл на те: «Не поклонюсь!
Я лиш своєму Богові молюсь!
Мій Бог живий і житиме весь час.
А цього — вб'ю без палиці й меча!»

«Ну-ну! — скривився цар — бери, вбивай...
Не доберу по тобі божества...
Гляди лишень, щоб вистачило сил,
Щоб голову тобі не відкусив!»

А Даниїл взяв меду, і смоли,
І волосу. Й багаття розпалив,
І все змішав, і замісив коржа,
І припектись поклав його на жар.
Дракон роззявив пащу, як осел,
Глитнув того гостинця — та й усе!
Нема дракона. Впав дракон і здох.
І Даниїл сказав: «Он-о ваш бог!»

Гай-гай, як розлютився Вавилон!
«То це такий, о царю, твій закон?
Такий твій радник? Гірше ворогів?

Він перенищив наших всіх богів!
А де ж патріотизм твій, царю, де?
Ти досі вже і сам, як іудей!
Ти Бела знищив, перебив жерців!
Хіба так чинять справжні мудреці?
Віддай нам Даниїла! А як ні —
Будеш і ти, і дім твій у вогні!
Навіки щезнеш, як в пісок вода!»

Цар не на жарт злякався. І віддав
Вавилонянам Даниїла. Ті ж —
Його до звірів в яму чимскоріш
Штовхнули люто, а наперед тим
«Забули» звірам їжу принести.
Зазвичай же кидали звірам цим
Два людських трупи й дві живі вівці.
А в день отой — нічого не дали,
Аби ще кровожерніші були!

А в той час у Юдеї далеко звідтіль,
Де у ямі невинний сидів Даниїл,
Жив пророк Аввакум, і намислив собі
Віднести для женців аж у поле обід.
Хліба взяв у хустину і юшки горня,
Та й подався у поле, якраз серед дня.
Але в чистому полі дорогу пряму
Заступив світлий Янгол Господній йому,
І злегенька торкнувся пророчих долонь:
«Цей сніданок, що маєш, неси в Вавилон!
Не барися, негайно у місто іди,
Даниїл там голодний у ямі сидить!»

Здивувався Аввакум, ледь горня не впустив:
«Так далеко ніколи я ще не ходив!
Вавилонських не бачив ні вулиць, ні веж,
Смертну яму із дикими звірами теж!
Де та яма-звіринець? Де той Вавилон?
Те, що кажеш мені, дуже схоже на сон...»

І тоді його Янгол за чуба вхопив,
І в ту ж мить на решітку його опустив
Тої ями, де бранцем сидів Даниїл
Й люті звірі його оточили довкіл.
І гукнув Аввакум: «Даниїле! Підходь!
Ось послав тобі свіжий сніданок Господь!»

І зрадів Даниїл: «У печалі й журбі
Не забув мене, Боже! Спасибі Тобі!»
І горнятко узяв, і харчі споживав,
І голодну свою звірину годував.
І не меншало хліба і юшки в горні,
Ще й лишилося трохи на самому дні.
Аввакума ж того Янгол Божий назад
Обережно відніс і поклав там, де взяв.

Так сидів Даниїл і невинно страждав,
Аж за тиждень про нього володар згадав.
І до смертної ями навідався. Навряд,
Щоб відбути прощальний жалобний обряд,
Бо гадав собі так від простого ума,
Що уже й кісточок від пророка нема.
Та про око людське аж на восьму добу
Пом'янути його до звіринця прибув.

Коли глядь — Даниїл серед звірів живий!
Цар від сорому й дива побуряковів,
Ще й до того ж злякався,

що аж затремтів:
«О Могутній, Великий, єдиний Святий,
Даниїловий Боже! Прости мені гріх!
Ти сильніший за всіх і мудріший за всіх!»

А тим часом своїм посіпакам звелів,
Щоб чимшвидш Даниїла із ями тягли.
А на місце його в той звіринець ввіпхав
Власноручно всіх тих, хто його оббрехав.
І не встигли вони доторкнутись землі,
Як загризли їх звірі, голодні і злі!
І упав на коліна наляканий цар,
І молився, й повторював всім без кінця:
«Поклонітесь Йому, милосердному, бо
Є на світі лише Даниїловий Бог!
Всі Його величайте, великі й малі!
Все підвладне Йому в небесах й на землі!
Він творить чудеса і великі дива!
Даниїла від звірів Він урятував!»

ПРИТЧА ПРО СУСАННУ

Був собі чоловік — звався він Йоаким.
Може, так і прожив би, незнаний ніким,
Та узяв собі юну красуню-жону
І потрапив в історію досить чудну.
Чи чудну, чи повчальну, а швидше — таку,
Що знайдеться в людини хоч раз на віку
Той промовистий приклад, що скаже: дивись —
Є на небі Господь!

Лиш до Нього молись!

Ця Хілкиї дочка — Йоакима жона
На імення Сусанна — богобоязна
І слухняна була, бо в батьківській сім'ї
У Законі Господнім зростили її.
(Дуже лакома тема для заздрих базік
Ці чесноти людські).

А її чоловік —

Був страшенний багач — на усеньке село!
Навіть сад в нього був, а в саду — джерело!
І до нього прийти кожен дука був рад,
І не знати — чи то на балачку, чи в сад.

Того ж року, що сталась подія оця,
Поміняв своїх суддів завбачливий цар.
І призначив двох інших — роками старців,
Як здавалось йому — мудреців з мудреців.
Ці старі собі знали вагу і ціну,
І людську розсудили біду не одну —
Справедливо чи ні — знає те тільки Бог.

Жили в дружбі вони. Скрізь ходили удвох.
Особливо ж ті судді любили такі
І маєтки гостинні й квітучі садки,
Де господар їх щиро й привітно стрічав
І словами й дарами хвалив-пригощав.
А за ними товклись по квітках і траві
Ще й усі, хто мав скарги й діла судові.
І суддівська занадилась ця чортівня
В Йоакимовий двір ледь не кожного дня.
Йоакимове ж те благодатне село
На околиці у Вавилону було.
До полудня тоді господиня навряд
Хоч ногою ступала у двір чи у сад.
Аж опівдні Сусанна напевно могла
Вийти з дому спекотного до джерела.
І ходила по саду, й співала тихцем,
Й наодинці своє відкривала лице.

І невинні щоденні прогулянки ці
Запримітили пакосні судді-старці,
Вдатні лиш до паскудства, і кривди, і зла,
Аж від хтивості слина у них потекла.
Але, маючи ще крихту стиду в душі,
Жоден з них в тім признатися не поспішив,
Тільки кожен таємно від іншого став
Задивлятися ласо на личко і стан.

Та не довго сховається шило в мішку,
І завів хтось із них мову хитру таку:
«Ополудня пора! Вже обідати час!
То ж пішли по домах, там чекають на нас!»

Та й немов розійшлись. А за хвилю якось
Знов зіткнулись лобами у тому ж садку.
Отоді вже й признались гидотники два,
Що затьмарила їм від жаги голова!
Так, напевно, не раз умовлялись вони,
На погибель віддати когось без вини,
І знаходили спільну і мову, і чин,
І тепер відшукали зійтися на чім.

Хоч на цих гідолобах від старості мох —
Захопити Сусанну задумали вдвох.
Дочекались, як гаспиди, слушного дня,
Коли вийшла вона, як зазвичай, одна,
Тільки двоє дівчаток — невірниць малих —
Йшли за нею і кошик купальний несли,
Бо хотіла пірнути вона в джерело,
Як на гріх того дня дуже жарко було.
І нікого в саду — навіть і горобців —
Тільки двоє отих гидомирів-старців.

І сказала Сусанна дівчаткам: «Ідіть
Й ароматних мастил у садок принесіть».
І побігли слухняно служниці малі
Принести господині пахучих олій.
А вона їм услід: «І ворота замкніть,
Щоб купатись ніхто не завадив мені!»

І замкнули ворота, і в хвіртку бічну
Прослизнули швиденько у гущавину,
А гидотних старців, що засіли в кущах,
Не завважило навіть мале собача.

От, як тільки вони залишились одні,
Ці паскудники й вискочили з бур'янів,
І схопили Сусанну й сказали: «Тепер
Ти у наших руках! Ми бажаєм тебе!

Хоч кричи-не-кричи, і хоч клич-чи-не клич,
Хто почує тебе? Пишнохвостий павич?
Не пручайся, а краще стань нашою, бо
Не допоможе тобі ні людина, ні Бог!
А як ні — ми посвідчим на тебе отак:
Що з тобою кохався чужинець-юнак,
І не вперше ти з ним, а бозна який час,
І тому ти завжди й відсилаєш дівчат!»

Отаке-то придумали судді-кати!
Добре знали, як можна законом крутить!
І зітхнула Сусанна: «Хоч круть, а хоч верть,
Видно, доля моя — чи безчестя, чи смерть:
Нині — вас, лайдаків, відопхну, та тоді —
Не минути мені ваших рук на суді.
І обмовлена вами, я судного дня
Стану перед людьми, як зрадлива жона.
А піддамся на ваші вмовляння бридкі —
Занечищу себе і свій рід на віки!
Хай вже краще прийме мене лоно небес,
Чим із вами-старцями збезчещу себе,
Стану я перед Богом невинна, як сніг,
Не тяжітиме цей на душі моїй гріх!»

Й закричала Сусанна до мужа чимдуж,
Та й старці закричали щодуху йому ж.

І почули всі в домі цей галас і крик,
І прибігли в садок слуги і чоловік.
І коли ці поважніі судді старі
Почали про Сусаннин варнякати гріх —
Навіть слуги їм віри не йняли й на мить —
Чудно те було чути, тим більш — говорить,
Бо ніхто щось погане, тим більше — про гріх
Щодо неї ніколи й подумать не міг!

Та наступного дня, тільки сонце зійшло,
В Йоакима зібралось усеньке село.
І найперші придибали судді оті,
Що були для людей замалим не святі.
І зібрали юрбу ті старці неدارма,
Бо було на меті у злочинних умах
Засудити Сусанну на кару страшну
За придуману ними ж ганебну вину!

І сказали вони вартовим молодим:
«Приведіть-но Сусанну-блудницю сюди!
І родину її — і батьків, і дітей!
Кожен хай з того блудного роду прийде!
Хай ганьбу її бачить увесь Вавилон,
Бо Сусанна зневажила Божий Закон!
І прийшла вся родина в великій журбі,
І кричали, і рвали волосся собі,
Та даремно ридав наполоханий люд,
Бо не мали ті судді у серці жалю.

І жорстока юрба на потіху старцям
Покривало зірвала Сусанні з лиця,

І дивилися жадібно сотні очей,
Як сльоза по прекраснім обличчі тече,
Як шепочуть молитву невинні уста —
Любить кров і страждання людська чорнота!

Відштовхнули Сусанну старці від сім'ї,
І поклали злочинні руки свої
На невинне чоло. І розкрили роти,
Щоб брехню несусвітню на неї плести.
А Сусанна лиш очі повнісінькі сліз
До Господніх небес підняла від землі,
Бо Йому вона долю свою віддала,
А старці говорили до всього села:

«Сталось так: ми гуляли собі у саду
І побачили жінку оцю молоду,
Увійшла до купальні вона не сама,
А з дівчатками-підлітками двома.
Та лиш тільки ступила негідниця в сад,
Як швиденько служниць відіслала назад.
Ледь за ними ворота закрила вона,
Як стрибнув із кущів незнайомий юнак,
Що до часу ховався у гущавині.
І вона не пручалась насильнику, ні!
А любенько його обняла, а за тим —
Цілувала його і кохалася з ним!
Ми ж, побачивши злочин, метнулись туди,
І схопити хотіли його! Та куди!
Стали бігти за ним, щоб зловити! Якраз!
Він молодший від нас, і спритніший від нас!
Як чкурнув навпростець по кущах до воріт!

Ми й собі, та дарма! Ми вже люди старі...
А її ми впіймали! Й пізнали в лице!
І питали її, хто він, хлопець оцей?
Та мовчала вона, похиливши чоло.
Це ми свідчим! Отак воно все і було!»

І не став сумніватись словам цим ніхто.
Як не вірити їм? Це ж бо судді! Не хто!
І почали гукати: «Невірна жона!
Смерть блудниці! Блудниця! Блудниця вона!»
І злорадно побачили судді-старці,
Як у кожного камінь з'явився в руці.
Любить людське поріддя неправду і зло:
Кожне йшло і у пазусі камінь несло!

І тоді закричала Сусанна до хмар:
«Вічний Боже, добрішого Тебе нема!
Знаєш Ти найтаємніші справи й думки,
І минулі, й майбутні життя сторінки!
Знаєш Ти і про те, що не маю вини,
Що не винна я в тому, що кажуть вони!»

І почув її голос Господь в небесах,
І побачив невинну Сусанну в сльозах,
І послав повеління із неба на діл,
Щоб юнак заступивсь, на ім'я Даниїл.
І над людом він випростав голос гучний:
«Я не винний у крові цієї жони!»
І отямивсь народ, обернувся назад:
«Хто це? Хто це такий? Що таке він сказав?»

І спинилась юрба. І замовкли роти.
І сказав Даниїл: «Люди, ви ж не кроти,
Що глухі і сліпі, і гребуться в лайні!
Чом ізраїльські діти, такі ви дурні?
Не розглянувши справи, у чім її суть,
За хвилину якусь ви закінчили суд,
Не задумались навіть чи винна, чи ні,
А повірили зразу нахабній брехні!
І, обманом чужим переповнені вщерть,
Засудили невинну людину на смерть!
Схаменіться, кажу! Поверніться назад
В Йоакимовий двір, у отой його сад,
Бо оцих двоє суддів, нечесних пролаз,
Неправдиве свідоцтво зробили для нас!»

І побігло назад людське кодрло чимдуж,
Між собою говорячи: «Справді, чому ж
Не послухати нам цього ось юнака,
Бо в словах його бачиться Божа рука?»
І сказали йому: «Сядь отут серед нас,
І суди, бо ця справа незвична й складна».
І сказав Даниїл: «Я питатиму всіх
Поодинці. Підводьте-но нарізно їх!»
Ось і першого з суддів старих підвели.
І зітхнув Даниїл: «О загрузлий у злі,
Ти, брехливцю безчесний, до правди глухий,
Час розплати настав за насильство й гріхи!
Досить вже, користуючись жезлом судді,
Наживатись на горі чужому й біді,
Безневинних карати, а тих випускати,
Що грабують, крадуть, убивають, як тать!

А Господній Закон навчає: не смій
Проголошувать вирок несправедний свій
Тим, хто чистий в житті і невинний в душі,
Хто ні ділом, ні думкою не нагрішив!
Кажеш, блудна оця Йоакима жона,
Бо ти бачив, як з іншим кохалась вона?
То вкажи тоді нам, і розсудить нас Бог,
Під яким деревцем ти їх бачив обох?»

«Під ялиною!» — бовкнув пихато суддя,
Настовбурчивши вуса, як всохлий будяк.
«Добре, добре збрехав! Так збрехав, що аж ну!
На свою ж таки голову, лису й дурну,
Бо вже янгол у Бога, — сказав Даниїл —
Взяв меча, щоб тебе розрубати навпіл!
Йди поки-що. Ведіть сюди іншого. Хай
Розповість, як доживсь до такого гріха!
Ханаанське поріддя, брехливе й слизьке,
Як рішитись ти міг на злочинство таке?
Як то можна людині в поважні літа
Бути хтивим таким і помщатися так?
Ти звихнувся на чистій і юній красі,
І забувся про Заповіді усі,
Перекоаний був у безкарності зла,
І розпуста у серце твоє заповзла.
Так, напевно, ви з другом-суддею не раз
Іншим гарним жінкам завдавали образ,
Та мовчали вони, ваші ж — влада й грошва!
Лиш Сусанна одна не скорилася вам!
Що ж, тоді під яким деревцем? Кушаком?
Ти застав її в блуді з чужим юнаком?»
«Та ж під дубом!» — розкрився зневажливо рот...

І обурився дуже прозрілий народ!
Але галас спинив Даниїл, і сказав:
«Добре, добре і ти, нечестивцю, збрехав!
Знай, що янгол давно із Господніх небес
Жде, щоб Божим мечем розсікти і тебе!»

І народ закричав, і зірвався з трави,
І могутнього Господа благословив,
Що божественним світлом розсіює тьму
В долях тих, хто надіється й вірить Йому!
І схопили тих суддів, бридких ласунів,
Що карали на смерть без причини й вини,
Бо довів Даниїл їхнім словом таки ж,
Що немає в них правди в душі ні на гріш!
І тоді покарали безжалісно їх,
Як вони й заслужили по вчинках своїх!
От на що пригодилися ті камінці,
Що тримала юрба чи не в кожній руці...

Кров невинна ж — врятована Богом була
На велику науку для всього села!
І раділа родина, й радів Йоаким,
Що не зганьблена була Сусанна ніким!
А майбутній пророк — Даниїл з того дня
Став шанованим дуже у вавилонян!

ВІДГУКИ ПРО ТВОРЧІСТЬ ТЕТЯНИ ЯКОВЕНКО

Переспів псалмів Тетяни Яковенко дає змогу не лише практикуючим християнам, але й усім зацікавленим Божою наукою та красним українським письменством, проникнутись величчю «Книги псалмів». Письменниця тонко відчула делікатність і особливість образної мови псалмів. Вона зуміла вишуканою, філігранною мовою передати сакральність їхнього змісту. Той, хто відкриє сторінки переспівів «Книги псалмів» Тетяни Яковенко, відчує, наскільки легко вони читаються і сприймаються в поетичній формі. Впевнений, що не менш природно вони ляжуть на музику.

*Професор, доктор канонічного права Софрон Мудрий
ЧСВВ Правлячий Єпископ Івано-Франківської Єпархії
(З передмови до «Книги псалмів у переспівах
Тетяни Яковенко», Вінниця, 2003),
м. Івано-Франківськ*

Бажаю висловити свою сердечну подяку та признання п. Тетяні Яковенко, котра у дивний, але не без Божого втручання спосіб, присвячує свої таланти і час, щоб заохочувати людей брати у руки Святі книги. Хай ласкавий Господь благословить її та всі добрі й благі труди її рук!

*Ігор,
єпископ-помічник Львівської Архієпархії УГКЦ,
м. Львів*

Наші давні письменники залюбки зверталися до «Книги приповістей Соломонових», до «Книги Екклесіястової» тощо, тією чи іншою мірою актуалізуючи їхню мудрість на прикладі української дійсності. Але повністю переспівати «Книгу Екклесіястову» пощастило в наш час поетові Миколі Карпенкові в Києві і Тетяні Яковенко у Вінниці. Її переспіви переливаються, мов потік гірської кришталевої води: то бурхливе, майже барокове завихрення, контрастне бурління, то тихе плесо з повільною течією думки і слова... Я не буду цитувати її чудові переспіви усієї «Книги

Екклезіястової». Так би довелося цитувати всю книжечку, бо кожна фраза, кожний розділ — це свідчення про глибоке проникнення в духовний зміст книги, це милування багатством і красотами української мови, розмаїтістю її лексики, синонімічним рядом. Видно з усього, що переспіви зробила професійний філолог, яка не тільки знає, але й кохається в рідному батьківсько-материнському слові.

*Дмитро Степовик,
доктор богословських наук, доктор філософських наук,
доктор мистецтвознавства, професор,
академік Академії наук Вищої школи України
(З передмови до «Книги пророка Даниїла»
в художньому переспіві Т. Яковенко, Вінниця, 2008),
м. Київ*

Я з великим задоволенням і вдячністю прочитав переспів «Книги пророка Даниїла», який зробила пані Тетяна Яковенко. Так писала просто, ясно, легко й піднесено про складні речі Леся Українка. Переспів біблійної Данилової книги зроблений по-справжньому на крилах пісні!

*Дмитро Степовик,
(З передмови до «Книги пророка Даниїла», Вінниця, 2008),
м. Київ*

Щиро дякую Вам за величний український Псалтир, виконаний високою поетичною мовою — ціни йому нема! А як у Ваших переспівах вчуваються Шевченкові тони! Тішуся Вашим подарунком і хвалю Вас.

*Роман Іваничук,
український письменник, поет, громадський діяч,
лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка,
м. Львів*

Ви, шановна пані Тетяно, здійснили велетенську працю, до якої Вас покликав Господь, бо важко уявити, скільки треба було докласти зусиль, аби так жертовно відпрацювати. Багато цікавого я для себе у Вашій

«Книзі псалмів» зібрав. Дякую Вам за велику душевну вітиху, якою мене обняли Ваші переспіви, і бажаю, аби ця «Книга псалмів» була в кожній українській церкві, в кожній християнській родині.

*Микола Жулинський,
літературознавець, критик,
академік Національної академії наук України,
лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка,
м. Київ*

Я захоплений повним виданням «Псалтиря». Ця подиву гідна праця помітна віха не лише у Твоєму житті, але й подія для цілої України.

*Леонід Куценко,
літературознавець, доктор філологічних наук,
м. Кіровоград*

Боже ж ти мій, яка грандіозна робота! Як у Вас вистачило сил отак натхненно переспівати? Ця книга стоятиме в мене поруч з «Євангелією» (українською мовою) і я її буду час від часу брати до рук та поринати в світ псалмів.

*Анатолій Дімаров,
письменник, лауреат Національної премії
України ім. Тараса Шевченка,
м. Київ*

Справді, треба було відмовитись від багатьох житейських спокус, щоб звершити таке богоугодне діло, як Ваші сто переспівів з Книги псалмів. Свої вірші, викликані власними переживаннями, написати легше, аніж дати нове життя канонізованим текстам, вдихнути в них свою душу, спонукати древнє слово із Священного Писання затрепетати, як Ваш пульс, Ваше серцебиття. Справді, в попередній ліричній збірці «Спокуса сповіді», куди частково увійшли «Псалми», поєдналися елементи втечі від земного гріха з елементами покути й каяття, але все-таки там домінував гріх у різних колізіях ліричних монологів шляхетної панни. В цій же книжці

освячує душу як автора, так і читача, тільки божественна сутність, перейнята поетичною енергією талановитої Поезії. Коли поставити поряд попередню збірку «Спокуса сповіді», яка мені ближча, з цією, з «Псалмами Давидовими», то створюється враження поєднання Неба й Землі, Плоті й Духу, між якими є різниця, але немає протидії, взаємозаперечення. Мені приємно споглядати в цих книжках Вашу красиву ходу крутосхилами, понад прірвами гріха і спокуси до піднебесних верховин творчості!

*Петро Осадчук,
поет, публіцист, літературний критик,
м. Київ*

Не маю сумніву, що сотворила ти диво дивне. Я читаю укладені в сучасну віршовану форму псалми Давидові твоїми руками й устами — як молитви.

*Василь Бондар,
письменник, журналіст,
м. Кіровоград*

Тетяна Яковенко, без сумніву, йде шляхом таких видатних українських митців, як Тарас Шевченко, Леся Українка, щоб допомогти нам збагнути цінність Святого Письма та його місце у національній культурі.

*Тамара Данильчук,
журналіст,
м. Вінниця*

Глибоко вкарбувалася в пам'ять книга псалмів у переспівах Тетяни Яковенко (Вінниця). Прекрасній поетесі нашій вдалося проникливо наблизили Слово Святого Письма до молоді — пересвідчуюся, з яким інтересом сприйнята її подвижницька праця студентами.

*Валентина Соболь,
літературознавець, перекладач,
доктор філологічних наук, професор,
м. Варшава*

Дякую за гарний дарунок — Ваш переспів «Пісні над Піснями». Вітаю з творчим успіхом і радію за Вас, що відважились і знайшли в собі сили для здійснення такого задуму. Щоб написати таку пісню-поему, треба, крім таланту, мати в серці велике почуття любові до ближнього, взагалі до людей, до Бога-Творця.

Ви, крім усього, своїми переспівами збагатили українську мову, ще раз довели, яка вона мелодійна, пишна, щедротна.

*Олесь Луній,
поет, прозаїк, драматург,
лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка,
м. Київ*

Твій переспів «Екклесіяста» розкішний. Мене просто захоплює, як Тобі вдалося на вузькому «п'ятачку» смислової основи будувати високо поетичний, соковитий поетичний текст переспіву, примудряючись при цьому далеко не відступати від «букви» сказаного.

Коли я перечитую Твій переспів, мені бачиться (в якихось його моментах) реалізація певних можливостей твору, закладених у нього імпліцитно.

*Михайло Москаленко,
літературознавець, перекладач,
м. Київ*

Ви здійснили творчий подвиг. Без перебільшення. Відомо, що «Псалтир» був для українців найчитабельнішою книгою. Добре, що тепер ми матимемо «пісні» (псалми) цієї книги у прекрасній (досконалій) українській інтерпретації. Загалом це і справді переспіви, однаке й не зовсім. Часом мені під час читання й порівняння текстів здавалося, що це таки переклади. Робота виконана за всіма ознаками мистецтва перекладу.

*Михайло Косів,
літературознавець, критик,
м. Київ*

Можна з упевненістю сказати, що на Поділлі вийшло в світ унікальне, самобутнє видання. Заслужують пошанування і майстерність, і, насамперед, мужність поетеси, яка не побоялася взятися за таку складну, копітку й делікатну справу. Біблійний матеріал став матеріалом для її осяйних одкровенень і натхненної творчості. Безумовно, ця книжка сподобається не тільки віруючим і священнослужителям, вона наблизить не завжди зрозуміле Святе Письмо до багатьох людей, які сьогодні повертаються серцем до віри, до духовності. Поезії Тетяни Яковенко закликають нас до самовдосконалення, вони сповнені співчуття до бідних і знедолених, — співчуття, такого рідкісного в наш жорстокий час. Чимало віршів нової збірки поетеси, незважаючи на глибоку релігійність їхнього змісту і духу, наближається до кращих зразків громадянської лірики. В них виразно звучить голос надії і прагнення високої душі до правди, справедливості, добра.

*Володимир Бронницький,
письменник, краєзнавець,
м. Могилів-Подільський*

Я в захопленні від збірки «Спокуса сповіді». Її вірші талановито підносять як об'єкт (предмет) естетизації жіночу цноту, глибини ніжної душі українки, образно розкривають, яка ж красива, глибока і цнотлива її любов, її вірність!!! На тлі нинішньої підкреслено декларованої моральної відвертості в описах своїх сексуальних вправ і утіх деяких наших поетес (чи псевдо поетес) Ваша інтимна лірика — як ковток свіжого повітря, як жива вода для спраглої душі.

*Кость Волинський,
літературознавець,
м. Київ*

ПРО АВТОРА

ЯКОВЕНКО Тетяна Василівна народилася 16 травня 1954 року в с. Соболівці Теплицького району Вінницької області. Після закінчення Соболівської середньої школи працювала робітницею на місцевому цукровому комбінаті, вчителювала у школах Теплицького району, була на комсомольській роботі.

Закінчила Вінницький державний педагогічний інститут та аспірантуру при Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН України.

Кандидат філологічних наук.

Доцент кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського.

Понад десять років керувала обласною дитячою літературно-мистецькою студією «Мережка». З 1999 року — керівник літературно-мистецької студії при ВДПУ «Вітрила». Автор кількох десятків передмов до перших книг молодих авторів Поділля. Член приймальної комісії Національної спілки письменників України.

Відмінник освіти України.

Член Національної спілки письменників України з 1988 року.

Авторка *книг лірики* — «Совість» (1986), «Любов вам до лиця» (1987), «Щоденна Батьківщина» (1990), «Автопортрет з конваліями» (1992), «Передчуття трави» (1993), «Кольорова ніч» (1998), «Спокуса сповіді» (2001), «І золото сміху, і срібло сльози» (2006), та *переспівів зі Святого Письма* — «Псалми Давидові» (2002), «Книга псалмів» у переспівах Тетяни Яковенко» (2003), «Пісня над піснями» в художньому переспіві Тетяни Яковенко» (2004), «Книга Екклесіястова» в художньому переспіві Тетяни Яковенко» (2005), «Книга пророка Даниїла» в художньому переспіві Тетяни Яковенко» (2008), а також — кількох *віршованих казок для дітей* — «Казка про бджілку Джулю» (2005), «Казка про мишку Бришку» (2005), «Спорт у звірів у пошані» (2005). Окремими публікаціями у жур-

нальній періодиці вийшли *переспіви біблійних книг* — «Книга пророка Софонії» (2008), «Книга Рут» (2008), «Книга пророка Йони» (2008).

Лауреат літературно-мистецьких премій — обласних молодіжних ім. Миколи Трублаїні (1978) та «Кришталева вишня» (2001), всеукраїнських — ім. Михайла Коцюбинського (2002), «Благовіст» (2003), ім. Євгена Гуцала (2004), ім. Івана Огієнка (2008), ім. Михайла Стельмаха (2008), ім. Марка Вовчка (2008), міжнародної — ім. Івана Кошелівця (2008).

На вірші Тетяни Яковенко написано кілька десятків пісень вінницькими композиторами — Олександром Пільченом, Леонідом Грушевським, Ольгою Янушкевич, Андрієм Шиньковичем, Наталею Тодосієнко та Максимом Колесніковим (Казахстан).

Депутат Вінницької обласної ради V скликання, голова постійної комісії з питань освіти, культури та духовного відродження. Член Президії обласної ради.

Голова обласної краєзнавчої літературно-мистецької громадської організації «Велика рідня».

Заслужений працівник культури України.

ЗМІСТ

НА ТЕМУ ВІЧНОСТІ

Молитва за маму	4
«Все може статись на землі...»	5
«А хто ті люди, що роботу мали...»	6
Чекання	7
Заїжджий зоопарк у Вінниці	8
«Давайте, організуємо...»	9
Тіні	9
Під Києвом... ..	10
Про життя	10
Жаль мені... ..	11
Українська самосвідомість	11
Запізніло-патріотичне	12
Про надію	12
Пісенька про життя	13
А й справді... ..	13
Народжений Різдом	14
Дощові люди	15
Якщо заслужить... ..	16

А Ф Г А Н С Ь К И Й Ц И К Л

Похорон	17
Криниченька	18
Шкільний музей	19
Орденосець	20

Сумні екологічні бесіди з недалекого майбутнього	21
Про правду	21
«І тоді, може статись, залітний якийсь НЛО...»	22
Про вічність	22
Зелена неділя	23

Нечимне. Ніч	24
Великий Блазень	25
Тарасове Слово	26
Ми — українки	27
«Я скажу собі так...»	28
Черешенька	29
Куди летиш?.. ..	30
А що — людина?	31
«Ніч надходить і надходить тиша...»	31
Невпокорена ніжність	32
Мистецтво світла	33
«Паси коня і з Богом говори...»	34
«Пам'ять про тебе затримую в слові»	34
Не одна	35
На тему вічності	36
«А що за сенс людині в пізнанні...»	37
Політ вві сні	38
«Старенька світлина, де мама іще молода...»	39
Про стареньких	39
Молитва	40

ПРО ЦЕ — ЛИШ ВІРШЕМ...

Про це — лиш віршем	42
Про передчуття	42
На житнє поле дощ іде	43
А ніч — на те вона і ніч	44
Про метелика	44
Цвітуть черешні	45

Зірви із неба місяця	46	«Голографічність спогаду про	
«Ви знову снились...»	47	мить...»	74
По той бік вогню	48	«Ми — дві великі риби...»	74
Яблуневий рай	50	«Надходить ранок тихого жалю...» ..	75
Щастя зайці золоті	51	«Із високого неба...»	76
Про кольори	51	«Нечутний плин замерзлої	
«Ніч, як доспіла диня...»	52	ріки...»	77
Хто ти?	53	«Бачиш, як незатишно	
Сніг	54	без масок...»	78
Золота криниця	55	«Нічного неба тихе світло...»	79
Ніч не зрадить	56	«Ти сльози мої не витреш...»	80
Серце ночі	57	«Бо ходить тиша — біла миша...» ..	81
«Джміль заповзає в квітку...»	58	«Десь там в полях стоїть верба	
«У яблуневім небі...»	59	плакуча...»	82
«Любити руки...»	60	«Господи милосердний...»	83
«І незбагненно-чиста глибина...» ..	61	Говори, я чую	83
«Це сталося так, бо так мені		Небесний сад	84
хотілось...»	62	Скалки щастя	85
«Отак буває, що не говори...»	63	«Лишилася світлина	
Чаклунське	63	після зливи...»	86
«Мені печалитись не личить...»	64	«Димом вишневим тягне...»	87
Сонячний зайчик	65	«Бо для землі — хрести...»	88
От бачиш як... ..	66	«...А ми?...»	89
«Розмовляю з тобою подумки...» ..	67	«Розвиднілося. Відсвітало...»	90
«Невагомість останнього		І хто те зна... ..	91
схлипу...»	67	Пісенька про човник	92
«Нічого не бійся...»	68	Літній Спас	93
«Сутінки гаснуть...»	69	Паморозь	94
«Такий великий світ,		«Ніколи не вертатися у те...»	96
а ми у нім одні...»	70	В темряві життя	96
Про життя	70	Символ твого раю	97
Невидимий дощ	71	«Цю вербу блискавиця колись	
Музика очей	71	обпалила...»	98
Дві сніжинки	72	«Ви — чужі в цьому лісі...»	99
Яблуневий рай	73	Країна щастя	100

Опівнічна вода	101
Час льодоходу	102
Старий рояль	103
Чи й драма?	104
Про мій скарб	104
Не знаю уже... ..	105
Хто ми?	106
Музика	107
Етюдик з альбому серця	108
Поміж небом і лісом... ..	109
Скажи	109
«Мені вже снилось це колись...»	110
Тихо щезає зірка	111
І навіть знаю, нащо... ..	112
Мимоволі	112
Любив чи ні?	113
Про ніч	113
Татуювання сердець	114
Про феномен художника	114
«І снився дощ...»	115
Час пересаджування ірисів	116
«За видатні заслуги...»	116
Посади собі шовковицю	117
Світись мені	118
«На все потрібен час...»	119

«Кожен має свою дорогу...»	120
«Чуєш, козаче любий...»	120
Не можу забути	121
Дощі Ірпінські золоті... ..	122
«Тихо сльозою стигне...»	125
«І знову вітер дні перегорта...»	126
«Жінка повинна належати...»	127

БІБЛІЙНІ ПЕРЕСПІВИ

Книга Юдити	130
Книга Рут	195
Книга Екклезіястова	215
Книга пророка Йони	251
Пісня над піснями	265
Притча про Бела і Дракона	290
Притча про Сусанну	299

ВІДГУКИ ПРО ТВОРЧІСТЬ

ТЕТЯНИ ЯКОВЕНКО	309
-----------------------	-----

ПРО АВТОРА	315
------------------	-----

Літературно-художнє видання

ЯКОВЕНКО
Тетяна Василівна

ЖИВИЙ ВОГОНЬ

Вибрана лірика та переспіви

Редактор *Т. Любченко*
Коректор *Н. Кришталь*
Технічний редактор *С. Баскова*

Видавництво та друк
державного підприємства
«Державна картографічна фабрика».
21100, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 19.
Тел.: 8 (0432) 51-33-77, 51-32-91.
E-mail: dkf@vn.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК. № 869 від 26.03.2002 р.

Підписано до друку 26.10.2009 р. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Minion Pro. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 18,67. Ум. фарб.-відб. 18,67. Обл.-вид. арк. 12,6.
Тираж 1000 прим. Зам. 9191.